

Kl. 09.00 – 17.40

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 23 maj.

2 § Meddelande om information från regeringen

Talmannen meddelade att *torsdagen den 30 maj kl. 15.00* skulle kulturminister Marita Ulvskog lämna information om Naturhistoriska riksmuseets lokaler och verksamhet.

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott.

2001/02:FPM91 Geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar

KOM(2002)139 till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:FPM92 Förslag om fodertillsatser *KOM(2002)153* till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:FPM93 Djuphavsarter *KOM(2002)108* till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:FPM95 Reviderat förslag om gemensamma regler för upphandling av kollektiv persontrafik och fördelning av exklusiva rättigheter *KOM(2002)107* till trafikutskottet

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2001/02:182 och 185 till socialförsäkringsutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU20
Försvarsutskottets betänkande 2001/02:FöU13
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2001/02:MJU21

6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 23 maj

KrU19 Kulturmiljövård

Punkt 3 (Vården av Cape Coast Castle i Ghana)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

234 för utskottet

69 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 34 v, 37 kd, 16 c, 13 mp, 14 fp, 1 -

För res. 1: 69 m

Frånvarande: 12 s, 12 m, 9 v, 5 kd, 2 c, 3 mp, 2 fp, 1 -

Punkt 6 (RAÄ:s informationsverksamhet)

1. utskottet

2. res. 5 (mp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 8 (Regler för statliga byggnadsminnen)

1. utskottet

2. res. 6 (v)

Votering:

269 för utskottet

34 för res. 6

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 69 m, 38 kd, 16 c, 13 mp, 14 fp, 1 -

För res. 6: 34 v

Frånvarande: 13 s, 12 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 3 mp, 2 fp, 1 -

Punkt 9 (Skyddet för skeppsvrak)

1. utskottet

2. res. 7 (mp)

Votering:

290 för utskottet

14 för res. 7

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 119 s, 68 m, 34 v, 38 kd, 16 c, 14 fp, 1 -
För res. 7: 14 mp
Frånvarande: 12 s, 13 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 2 mp, 2 fp, 1 -

Punkt 14 (Kostnadsansvar vid arkeologiska undersökningar)

1. utskottet
2. res. 12 (kd, m, c, fp)

Votering:

168 för utskottet
136 för res. 12
45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 34 v, 14 mp, 1 -
För res. 12: 69 m, 37 kd, 16 c, 14 fp
Frånvarande: 12 s, 12 m, 9 v, 5 kd, 2 c, 2 mp, 2 fp, 1 -

Punkt 21 (Översyn av kulturminneslagen m.m.)

1. utskottet
2. res. 16 (kd, m, c)

Votering:

182 för utskottet
123 för res. 16
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 34 v, 1 kd, 14 mp, 14 fp
För res. 16: 69 m, 37 kd, 16 c, 1 -
Frånvarande: 12 s, 12 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 2 mp, 2 fp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU22 Arbetsgivaravgifter för amatörkulturföreningar

1. utskottet
2. res. (kd, c, mp)

Votering:

228 för utskottet
69 för res.
8 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 68 m, 27 v, 13 fp, 1 -
För res.: 1 m, 38 kd, 16 c, 14 mp
Avstod: 7 v, 1 fp
Frånvarande: 12 s, 12 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 2 mp, 2 fp, 1 -

BoU13 Hyresrätt, bostadsrätt och ägarlägenheter m.m.

Punkt 1 (Hyressättningen – den allmänna lagregleringen)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, c, fp, -)

Votering:

167 för utskottet

138 för res 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 34 v, 14 mp

För res 1: 69 m, 38 kd, 16 c, 14 fp, 1 -

Frånvarande: 12 s, 12 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 2 mp, 2 fp, 1 -

Punkt 3 (Förutsättningarna för vräkning)

1. utskottet

2. res. 3 (kd, c, fp)

Votering:

194 för utskottet

82 för res. 3

26 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 55 m, 6 v, 13 mp, 1 -

För res. 3: 13 m, 1 v, 38 kd, 16 c, 14 fp

Avstod: 26 v

Frånvarande: 12 s, 13 m, 10 v, 4 kd, 2 c, 3 mp, 2 fp, 1 -

Margareta Cederfelt, Lennart Hedquist och Henrik S Järrel (alla m) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Andrahandsuthyrning – besittningsskydd m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (v)

Votering:

270 för utskottet

35 för res. 5

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 69 m, 37 kd, 16 c, 14 mp, 14 fp, 1 -

För res. 5: 34 v, 1 kd

Frånvarande: 12 s, 12 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 2 mp, 2 fp, 1 -

Punkt 7 (Svarthandel)

1. utskottet
2. res. 8 (c)

Votering:

256 för utskottet

16 för res. 8

33 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 69 m, 1 v, 38 kd, 14 mp, 14 fp, 1 -

För res. 8: 16 c

Avstod: 33 v

Frånvarande: 12 s, 12 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 2 mp, 2 fp, 1 -

Punkt 8 (Självförvaltning)

1. utskottet
2. res. 9 (kd, c)

Votering:

239 för utskottet

66 för res. 9

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 69 m, 34 v, 1 kd, 1 mp, 14 fp, 1 -

För res. 9: 37 kd, 16 c, 13 mp

Frånvarande: 12 s, 12 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 2 mp, 2 fp, 1 -

Gunilla Tjernberg (kd) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 21 (Bostadsanvisning)

1. utskottet
2. res. 22 (v, mp)

Votering:

256 för utskottet

49 för res. 22

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 68 m, 38 kd, 16 c, 14 fp, 1 -

För res. 22: 1 m, 34 v, 14 mp

Frånvarande: 12 s, 12 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 2 mp, 2 fp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU23 Skatteregler mot handel med skalbolag

Punkt 1 (Särskilda skatteregler för avyttring av skalbolag)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd)

Votering:

182 för utskottet

108 för res. 1

15 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 34 v, 16 c, 14 mp

För res. 1: 69 m, 38 kd, 1 -

Avstod: 1 s, 14 fp

Frånvarande: 12 s, 12 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 2 mp, 2 fp, 1 -

Eva Arvidsson (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Sku24 Anpassning av skattereglerna för utomlands bosatta pensionärer i det reformerade pensionssystemet

Kammaren biföll utskottets förslag.

Åtgärder mot terrorism

8 § Godkännande av rambeslut om åtgärder mot terrorism och Sveriges tillträde till Förenta nationernas internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2001/02:JuU22

Godkännande av rambeslut om åtgärder mot terrorism (prop. 2001/02:135) och

justitieutskottets betänkande 2001/02:JuU25

Sveriges tillträde till Förenta nationernas internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism (prop. 2001/02:149).

Anf. 1 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Efter den 11 september utsattes det öppna demokratiska samhället för ett oerhört hot. Terrorordåden den 11 september som visades på TV-rutorna fick alla människor att reagera med avsky och skräck. Men den 11 september har inte slutat där. Det är nu som det demokratiska öppna samhället sätts på de allra svåraste proven.

Hur klarar det demokratiska öppna samhället av sådana avskyvärda terrorordåd utan att inskränka demokratin och det öppna samhället? Tyvärr måste jag säga att efter den 11 september har också demokratin och det öppna samhället börjat inskränkas. I flera länder har man instiftat terroristlagar som kränker mänskliga rättigheter.

I Storbritannien har man begärt ett undantag från Europeiska rådets konvention om mänskliga rättigheter. Misstänkta terrorister ska kunna

hållas häktade på obegränsad tid utan domstolsprövning. I Italien har man infört att maffialagar, som man har haft tidigare och som nästan är undantagslagar, även ska gälla terrorism.

Fru talman! Det är förståeligt när man såg TV-bilderna, de brinnande skyskraporna och såg rädslan i människors ögon att man som politiker vill reagera, fatta beslut och kunna förhindra sådana händelser.

Fru talman! För Vänsterpartiet är det oerhört viktigt att vi inte förlorar kampen om demokratin och det öppna samhället. För Vänsterpartiet är det oerhört viktigt att respekten för mänskliga rättigheter och respekten för demokratin inte inskränks.

Fru talman! Inom EU-länderna fattade man ett rambeslut om åtgärder mot terrorism. För första gången i historien i en internationell konvention listar man upp vad som utgör en terrorgrupp.

I det här förslaget finns många självklarheter. Det är straffbart att mörda, det är straffbart med flygkapningar, det är straffbart att spränga byggnader. Allt det här är redan straffbart enligt svensk lagstiftning och i stort sett också alla andra EU-länder. Det är t.o.m. straffbart med sådana straffskalor att det här rambeslutet egentligen inte betyder någonting. Men trots det är det just de här punkterna som förespråkarna lyfter fram när de ska försvara beslutet, snarare än de delar som handlar om hur man ska definiera en terrorgrupp.

Den tolkning som görs i rambeslutet är en så vid tolkning av vad som kan vara en terrorgrupp att väldigt många organisationer skulle kunna betraktas som en terroristorganisation. Dessutom gör man det straffbart att stödja en terroristorganisation. Om definitionen av vad som är en terroristorganisation är väldigt vid, hur ska man då tolka ett stöd till en terroristorganisation?

Fru talman! I en rättsstat är legalitetsprincipen och förutsebarheten grundläggande rättsprinciper. Gärningar som inte kriminaliseras ska inte heller bestraffas. En lagstiftning som straffbelägger en handling måste vara så tydlig och klar att det är möjligt för enskilda människor att både kunna ta till sig den och veta vad som är straffbart och man måste också kunna förstå och acceptera den. Förutsebarheten blir inte mindre viktig vid en så allvarlig gärning som terrorism, utan snarare tvärtom. Eftersom brottet terrorism kan ge mycket långa frihetsberövande straff, måste förutsebarheten vara oerhört tydlig.

Fru talman! T.o.m. regeringen gör avslutningsvis i sin proposition en reservation av att det inte är möjligt att redan nu slå fast den exakta omfattningen av det straffbara området.

Jag har då en fråga till Socialdemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna, som är de som stöder förslaget. Har ni fått garantier, har ni fått förklaringar om vad det straffbara området är, som vi övriga i justitiekottet inte har fått? Eller är det så att ni röstar i blindo, att ni här i riksdagen är beredda att rösta genom en lagstiftning som ger väldigt långtgående och väldigt långa frihetsberövande straff utan att det straffbara området egentligen är ordentligt definierat?

Fru talman! Det här tycker vi i Vänsterpartiet kan vara politik när den är som sämst, att man i sin vilja att visa handlingskraft fattar beslut om en lagstiftning som man inte ens riktigt vet vad den leder till. Det här kommer inte att innebära att vi kan bekämpa terrorismen. Det här kommer inte att innebära att terrordåd inte kommer att inträffa, för de här

sakerna har varit straffbelagda redan tidigare. Det här kommer snarare att innebära att vi ger en möjlighet att i mörka orostider – vi kan se hur högerkrafter runtom i Europa växer fram i flera länder – inskränka demokratin, yttrandefriheten, i terroristbekämpningens namn.

Fru talman! För oss i Vänsterpartiet har det varit självklart att rösta emot förslaget. Jag yrkar därmed bifall till reservation 1. Jag hoppas, fru talman, att vi i dag kommer att fatta ett beslut som innebär att vi sätter rättssäkerheten, demokratin och det öppna samhället i förgrunden och inte låter bin Ladin även begrava rättssäkerhet och mänskliga rättigheter i ruinerna av World Trade Center.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mats Einarsson, Kalle Larsson, Ingrid Burman, Lennart Värmbj, Lennart Beijer, Carlinge Wisberg, Tasso Stafilidis, Sven-Erik Sjöstrand, Lars Bäckström, Stig Sandström, Rolf Olsson, Per Rosengren, Sture Arnesson, Tanja Linderborg, Peter Pedersen, Lena Olsson, Yvonne Oscarsson, Lennart Gustavsson, Boel Lindén och andre vice talman Eva Zetterberg (alla v).

Anf. 2 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Terrorism är en allvarlig företeelse riktad mot staten och dess institutioner. Terroristbrott skadar inte enbart vitala samhällsintressen utan utgör även ett hot mot enskilda i och med dess ofta urskillningslösa art.

Miljöpartiet, fru talman, vill på intet sätt förhindra bekämpandet av terrorism i sig. Givetvis måste en rad åtgärder vidtas för att förhindra och beivra terroristdåd och sätta in åtgärder för att förhindra uppkomsten av terrorism. Rambeslutet om bekämpandet av terrorism medför att vi hyser befogad oro för vad konsekvenserna för den enskildes rättssäkerhet och för olika organisationers verksamhet kommer att bli. Vi tror att gränsöverskridande terrorism måste fokuseras också på andra saker, inte endast brottsbekämpning och straff som görs med de förslag som kommer på rad.

Fru talman! Vem eller vilka kommer att bli utpekade som terrorister? Kan justitieministern redogöra för det på ett rättssäkert sätt? Genom rambeslutet kriminaliseras en grupp eller en organisation som sådan. I svensk rätt är enskilda gärningar kriminaliserade. Det här är ett helt nytt institut. Hur ska vi bedöma dessa grupper och organisationer? Kan justitieministern försäkra oss på den punkten?

Sverige tvingas stifta lagar som ska ge extra långa straff på brott som klassas som terrorism. Tror justitieministern att en sann terrorist avskräcks av extra långa straff när vi redan har långa straff för dessa brott? Varför räcker inte de strafftider som vi har och de strafftider som finns i andra länder? Ledande av en terroristgrupp ska för svensk del ge livstids fängelse och deltagande cirka åtta år. Makthavare i varje enskilt land kan göra sin egen tolkning av vilka organisationer som ska betraktas som ”terroristiska”. Är inte regeringen oroad av de främlingsfientliga högerpartier som växer i övriga Europa? Problemet återfinns i att stater kan vara mer eller mindre demokratiska, att olika ideologier kan anses vara mer eller mindre legitima eller acceptabla samt att enskilda och sam-

hällets värderingar respektive samhällets styrelsekick kan förändras över tid.

Det som en gång betraktades som en terroristgrupp kan med tiden komma att ses som en fullt legitim rörelse – väpnad kamp mot icke-demokratiska makthavare eller kolonialism. I rambeslutet hänvisas uttryckligt till att motståndsgруппerna mot nazismregimen under andra världskriget inte kan betraktas som terroristgrupper. Då måste man konstatera att det här är en oro, att man måste nämna detta speciellt, för enligt det här beslutet skulle de här motståndsrörelserna egentligen klassas som terroristgrupper.

En grupp som blir definierad som terrorgrupp kan faktiskt motverka sitt syfte, eftersom gruppen då måste leva upp till bevis. Varför ska man införa en svårtolkad terroristdefinition? Jag svarar: Därför att pressen från EU är så stark. Vi gav det svaret tydligt här i förra veckan när vi diskuterade frågan om den europeiska arresteringsordern.

Justitieministern har redan skrivit under rambeslutet i Bryssel, och nu ska vi bara konstatera detta faktum. Att som justitieminister komma tillbaka till Bryssel och ha fått kalla handen för detta är en otroligt svår handling. Det är ju så det går till.

Redan i Amsterdamfördraget stod det att även om man inte riktigt gillar ett förslag, ska man passivt acceptera det så att man inte hindrar övriga länder. Det är alltså ett oerhört tryck i EU-sammanhang att göra som de flesta vill. Jag tycker att Sverige borde ha sagt nej, vilket hade det varit det klokaste, för då hade vi fått tid till eftertanke.

Vi ska också här behandla frågan om frysning av tillgångar. Det är vida ramar för detta som vi inte riktigt kan reda ut och som Miljöpartiet inte ställer sig bakom. Det är alltid vanskligt med definitioner och vaga kriterier som ger utrymme för tolkning.

Fram till nu har inte någon internationellt accepterad definition av terrorism kunnat göras. Det är tveksamt om beslutet står i överensstämmelse med de grundläggande mänskliga rättigheterna och friheterna. Det står inte klart uttryckt i rambeslutet, vilket vi i Miljöpartiet tycker skulle vara självklart, att rambeslutet inte ska tolkas så att de mänskliga fri- och rättigheterna inskränks.

Det finns en krystad skrivning i rambeslutet. Det står att inget i konventionen kan tolkas som om syftet vore att begränsa eller hindra de grundläggande rättigheterna. Självklart skulle det ha skrivits in att det enda acceptabla är att rambeslutet inte *skall* tolkas så att de mänskliga fri- och rättigheterna inskränks. Sådana här luddiga skrivningar finns det på flera ställen i rambeslutet.

Vad är att delta i en terroristgrupps verksamhet? Även försök, förberedelse till stämpling samt underlåtenhet att avslöja terroristbrott kan vara straffbart. Gärningsmannaskapet, fru talman, är alltså omfattande.

Rambeslutet förutsätter betydelsefulla ändringar av svensk lagstiftning. Vi kan inte garantera den enskildes rättssäkerhet.

Det står också att svensk följdlagstiftning, som vi inte har i dag, ska vara klar under hösten. Det är oerhört kort tid. Ska inte förslaget remissbehandlas den här gången heller? Vi har nu tydligen ett nytt system med slopande av remissinstanser eller remisstider som är oerhört korta. De få som har fått uttala sig om rambeslutet har sagt att remisstiden är oerhört

kort. För följdlagstiftningen i FN-konventionen var remisstiden i princip under julhelgen.

Fru talman! Miljöpartiet hyser befogad oro vad avser konsekvenserna för den enskildes rättssäkerhet och för olika organisationers verksamheter. Miljöpartiet hyser befogad oro vad avser förslaget om att straffbelägga ledandet av och deltagandet i en terrorgrupps verksamhet. Miljöpartiet hyser befogad oro vad avser terroristbrottsdefinitionen. Den innefattar de flesta grupperingar som inte uppstått direkt och spontant.

När det gäller att delta i en terroristgrupp har vi facit på hur det kan gå till. I Säpos arkiv har människor som deltagit i vänstergrupper blivit registrerade för att de stått och delat ut tidningar. Det här är alltså en mycket vansklig mark att beträda.

Fru talman! Jag ska också prata lite om FN:s bekämpande av finansiering av terrorism, som vi också har att ta ställning till. Här är Miljöpartiet det enda parti som har en reservation mot följdlagstiftningen. Vi tycker att lagförslaget borde bearbetas ytterligare för att minska riskerna för att reglerna kan omfatta finansiering av proteströrelser och verksamheter som i vårt land inte förknippas med terrorism. Finansiering av terrorism ska bli ett självständigt finansieringsbrott och ska inte ingå i brottsbalken. Det är som sagt väldigt vidsträckt.

Lagförslaget definierar inte terrorism eftersom det har varit omöjligt att göra inom FN. Man har inte kunnat komma överens om vad begreppet ska omfatta. I stället beskrivs olika brott i en lista på fyra punkter. Till vissa brott knyts vissa terroristliknande syften.

Den straffbara gärningen är att tillhandahålla och ta emot tillgångar. Det gäller allt som har ekonomiskt värde i syfte att användas eller med vetskap om att det kommer att användas för att begå något av brotten i listan. Detta med vetskap är också väldigt svårt att bevisa.

Lagstiftningens syfte är det ska vara ett finansieringsbrott att ekonomiskt stödja eller på något annat ekonomiskt sätt ha kopplingar till brott som förknippas med terrorism. Men ibland är det många olika fraktioner inom en rörelse. Om jag stöder en del av rörelsen ska jag som enskild person veta om detta är ett finansieringsbrott. Det är att gå väldigt långt.

För ansvar är det tillräckligt att en person uppsåtligt tillhandahåller eller tar emot tillgångar, om det sker i syfte att användas eller med vetskap om att det kommer att användas för att begå brott enligt listan. Ansvaret är alltså inte begränsat till att transaktionen skett med uppsåt, utan enligt lagförslaget räcker det att brott främjas. Det är också vidsträckt. Dessutom räcker det med uppsåt för att en sådan gärning som där anges förr eller senare kommer till utförande. Det behöver alltså inte ske en handling, utan det räcker att man har planerat den.

Vi tycker att det är vanskligt med kopplingen mellan finansiering av brott och att det alltid kommer att finnas politiska intressen att terroriststämpla misshagliga organisationer eller rörelser. Man kan därför befara att organisationer och rörelser på lösa grunder kommer att beskyllas för gärningar enligt listan.

Det är inte uteslutet, fru talman, att vissa fredsaktiviteters avväpning av militär utrustning eller miljöaktivisters aktioner i undantagsfall skulle kunna rubriceras som grovt sabotage. Som grovt sabotage räknas inte enbart att egendom förstörs eller skadas utan också att dess användning hindras.

Det är inte orealistiskt att det inom proteströrelser som stöds av breda grupper kan förekomma grovt sabotage vid upprepade tillfällen. Men rörelser som plogbillsrörelsen kan vi inte definiera som terroristgrupper. Men det kan hända att det blir så i och med de här förslagen.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet ställer oss bakom våra reservationer i båda dessa betänkanden och yrkar avslag på förslagen.

I detta anförande instämde Gudrun Lindvall, Helena Hillar Rosenqvist, Per Lager, Thomas Julin, Kerstin-Maria Stalin (alla mp).

Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! I slutet av september förra året försökte en extrem islamistisk organisation, som heter Jund al-Islam, att ta kontrollen över staden Halabja i den södra delen av irakiska Kurdistan. De hade redan lyckats ta över en del byar, och där hade de omedelbart infört sharialagar, tvingat kvinnor att sluta arbeta och tvingat dem att bära burka. I närheten av Halabja överraskade de en grupp kurdiska soldater ur den reguljära armén som de tillfångatog och sedan skar halsen av. Det var en massaker på ett 40-tal människor. När den kurdiska armén tog tillbaka kontrollen över Halabja fann man liken av sina kamrater men också liken av en mängd civila dödsoffer. Jund al-Islam finansierades av Usama bin Ladin och al-Qaida.

Man kan fråga sig varför jag börjar så här. När det här dådet skedde, alltså bara några veckor efter terrordåden i USA, blev det inte särskilt uppmärksammat i väst. Det kanske är ett av skälen till att jag nämner det just här. Det finns också andra skäl till att jag vill berätta om den här massakern, för att ge ett lite annat perspektiv på terrorism.

Det första jag tycker att vi ska slå fast är att terrorism drabbar inte bara den rika världen. Terrorism drabbar, faktiskt i ännu större utsträckning, många oskyldiga människor i den fattiga världen.

Det andra jag vill säga är att terrorism inte bara drabbar de kristna. Terrorism drabbar också många oskyldiga muslimer. I det här fallet, i Kurdistan, var det extrema fundamentalister som gav sig på andra muslimer därför att de inte tolkade Koranen på samma sätt. I den kristna världen känner vi också igen det – se bara på konflikterna mellan katoliker och protestanter på Nordirland.

Det säger oss en viktig sak. Kampen mot terrorism står inte mellan kristna och muslimer. Kampen mot terrorism står inte heller mellan den rika världen och den fattiga världen. Kampen mot terrorism står inte mellan nord och syd.

Fru talman! Kampen mot terrorism står mellan fredsförespråkare och våldsverkare. Kampen mot terrorism står mellan demokrater och antidemokrater.

Den terrorismen kan ha många olika politiska förtecken. Det kan vara extrema religiösa uppfattningar, som al-Qaida. Det kan vara extrema nationalistiska uppfattningar och övertygelser, som ETA eller IRA. Det kan vara extrema politiska uppfattningar, som Röda brigaderna, röda-arméfraktionen eller högermilisen i USA.

En sak förenar dessa grupper, nämligen övertygelsen om att de mål som man har endast kan nås genom våld, genom ett ofta besinningslöst och blint dödande.

Som all annan brottslighet måste terrorism både förebyggas och bekämpas. Den måste förebyggas med en politik som syftar till minskade klyftor i världen, mellan rika och fattiga, mellan etniska grupper, mellan religioner. Vi måste göra allt vad vi förmår för att bekämpa fattigdom och exploatering, för att upprätta internationell rätt. Vi måste arbeta för alla folks frihet och hela världens fred. Det måste vi göra.

Men vi måste också göra någonting annat. Vi måste skärpa de lagstiftningar vi har som berör grovt politiskt våld. Vi måste bli bättre på att ta fast de människor som organiserar och finansierar terrorattentat.

Men vi måste vara tydliga i ett avseende. Kampen mot terrorismen måste stå på rättsstatens grund. Vi får aldrig börja slarva med rättssäkerheten. Om vi gör det sviker vi de ideal som vi till det yttersta vill försvara. Om vi gör det, om vi slarvar med rättssäkerhet och grundläggande principer, kan vi hamna i en situation där man t.ex. plötsligt inrättar särskilda militärdomstolar för att döma misstänkta terrorister, väljer att inte kalla fångar som man tar i krig för krigsfångar, eller, som vi har sett i FN-strukturen, stänger av människors försörjningsmöjligheter utan dom eller möjlighet att överklaga.

När det gäller det sista, FN-besluten om att frysa tillgångar för bl.a. de tre svenskarna, är det uppenbart att den FN-processen inte uppfyller grundläggande rättssäkerhetskrav. Den måste ändras, och det arbetar också regeringen intensivt med. Man måste få veta vad man anklagas för. Man måste få granska bevisen. Man måste få en ordentlig rättegång. Man måste ha möjlighet att överklaga.

Samtidigt är vi som FN-medlem bundna av sanktionskommitténs beslut, och dem måste vi följa. Såvitt jag vet finns det inget parti i riksdagen som har en avvikande uppfattning i den delen. Låt oss därför arbeta tillsammans för att ändra den ordning som FN lagt sig till med i den delen. Jag har gott hopp om att vi kan nå framgång.

Blanda inte ihop detta med det rambeslut som vi nu ska fatta. Det är just för att förebygga sådana situationer som jag nyss har talat om som EU:s justitieministrar har kommit överens om den konstruktion som vi nu har på bordet. Vi vill skärpa kampen mot terrorism, men vi vill göra det på rättsstatens grund.

Vad handlar då detta om? Egentligen är det ganska enkelt. I rambeslutet räknas upp en lång rad grova brott. Det är exempelvis mord och grovt våld, människorov eller tagande av gisslan, allvarlig förstörelse av t.ex. transportsystem och infrastruktur, kapning av flygplan och fartyg, befattning med sprängämnen, kärnvapen, biologiska eller kemiska vapen, utsläpp av farliga ämnen och mordbrand. Det är bara några exempel.

Alla dessa handlingar, och ytterligare några mycket grova brott och hot om detta, är det som rambeslutet handlar om. Det är mycket grova brott.

Men det räcker inte med att man spränger en byggnad, genomför massmord, saboterar elförsörjningen eller försöker tillverka kemiska vapen för att man ska kunna dömas som terrorist. Nej, det krävs dessutom att man har gjort det uppsåtligen och att det allvarligt har kunnat skada ett land eller en internationell organisation.

Men inte heller det räcker för att man ska bli terrorist. Dessutom krävs att detta brott har begåtts i syfte att injaga allvarlig fruktan hos en befolkning, att man har försökt tvinga offentliga organ eller en internat-

ionell organisation att göra något som de annars inte skulle ha gjort, eller att man har försökt, som det står, allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller en internationell organisation.

Om man gör sig skyldig till ett så grovt brott, med dessa tre syften, ska detta brott betraktas som terroristbrott, och då ska man dömas hårdare än vad som annars hade blivit fallet. Om man har ingått i en grupp som handlat i samförstånd för att begå detta brott, eller försett gruppen med information eller finansiering, med vetskap om att det används till att begå ett sådant terroristbrott, ska man kunna dömas till upp till åtta års fängelse. Om man har lett en sådan här terroristgrupp ska man kunna dömas till upp till 15 års fängelse. I svensk rätt har vi bara upp till tio år som tidsutsatt fängelsestraff, och därefter är det livstid. För svensk del ska det alltså tolkas som livstids fängelse.

Svårare än så här är det alltså inte. Ett antal mycket grova brott – mord och grov misshandel, flygplanskapningar och fartygskapningar, tillverkning av sprängämnen, smuggling av kärnvapen osv. – kommer att betraktas som terroristhandlingar om de begås med uppsåt och med vissa syften. Då ska man straffa gärningsmännen hårdare än vad man tidigare gjort.

Det borde då ha varit lätt att få bred politisk enighet om detta. Och länge såg det ut så. De här förslagen redovisades i EU-nämnden under förhandlingarnas gång, och allt tydde på att behandlingen i riksdagen skulle bli ganska odramatisk, med en bred blocköverskridande majoritet. Så blev det inte.

Moderaterna hoppade av helt överraskande, och Folkpartiet följde med. Det såg nästan ut som om det inte skulle gå att få majoritet för denna viktiga proposition. Lyckligtvis tog Centerpartiet och Kristdemokraterna sitt ansvar för terroristbekämpningen och för Sveriges anseende, och för det ansvarstagandet vill jag rikta ett särskilt och uppriktigt tack.

Det kom inte som någon överraskning att Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte ville ha en sådan här reglering. När det gäller Miljöpartiet tror jag att det till stor del beror på att man helt enkelt är emot EU. Man vill att Sverige ska lämna EU, och då är det klart att det är svårt att acceptera EU-överenskommelser över huvud taget.

När det gäller Vänsterpartiet är det en lite annan sak. Det är naturligtvis EU-motstånd som ligger bakom, men det finns också någonting annat. Jag tror att en del av förklaringen ligger i Vänsterpartiets klivna inställning till politiskt våld.

Jag kommer själv från en progressiv politisk miljö. I Lund träffar man på människor från hela den vänstra delen av den politiska skalan – från vänsterliberaler till socialdemokrater, syndikalister och t.o.m. en och annan kommunist. Jag trivs i den miljön – det är ofta människor som verkligen bärs av solidaritetskänsla, av en vilja att göra världen bättre för vanliga människor.

Men jag har lagt märke till en sak. Det är att ju längre ut på vänsterkanten jag kommer när jag talar med folk, desto oftare stöter jag på människor som fångats av våldsromantik och revolutionsromantik. Man tar så att säga lätt på politiskt våld. Man har också en tendens att låta sig tjusas av vad man anser vara revolutionära frihetskämpar i andra länder. Samtidigt ser man inte sällan hänfullt på socialdemokratin, som ju försö-

ker driva fram en social förändring med lagstiftning och reformer. Det duger liksom inte. Det är direkt aktion som räknas, annars är man inte riktigt radikal.

Jag tror faktiskt att Alice Åström vet ungefär vad jag talar om. Jag tror att hon har mött det också, förmodligen i ännu högre grad än vad jag har gjort.

Här ser vi Vänsterpartiets revolutionära rötter. Och jag tror mig veta att dessa krafter fortfarande är starka inom Vänsterpartiet. Alice Åström är en klok politiker. Hon skulle aldrig förespråka politiskt våld. Men hon måste förstås ta hänsyn till hela partiet. Och då är det svårt att acceptera ett rambeslut som så entydigt tar avstånd från politiskt våld och som stämplar det grova politiska våldet och allt stöd för det som terrorism. Där finns nog en del av förklaringen till Vänsterpartiets reservation – den otydliga inställningen till politiskt våld. Så långt Vänsterpartiet.

Vad ska man då säga om högerpartiet? Det är förstås en tragedi. Det börjar som en tragedi och slutar som en fars. Fotbolls-VM börjar snart, och det kommer att begås en del misstag i matcherna. Men jag tror aldrig att vi kommer att få se ett lika präktigt självmål som det som Moderaterna har stått för i denna fråga. Först sitter Moderaterna och säger ja och amen till rambeslutet när det föredras i EU-nämnden i december. Inte ett ord andas om att de vill villkora stödet för när strafflagstiftningen ska vara färdig. Sedan sitter de tysta som små möss i tre månader medan regeringen skriver en proposition i tron att det finns brett stöd i riksdagen. Sedan lägger regeringen fram sin proposition i mitten av mars, och två timmar senare går Reinfeldt ut med buller och bång och säger att man inte stöder rambeslutet. Och därför finns det inget stöd i riksdagen. Varför? I intervju efter intervju återkommer Reinfeldt till samma tema, nämligen att regeringen minsann ska lära sig att den har stöd av bara 36 % i riksdagen. Samma tema hörde vi här i onsdags när vi diskuterade arresteringsordern.

Det är alldeles uppenbart vad detta är. Detta är ett politiskt spel. Huvudsyftet är inte att diskutera rättssäkerhet eller andra sakliga invändningar mot rambeslutet. I så fall hade man bara kunnat fråga om det fanns några frågor under de tre månader som man hade på sig. Huvudsyftet var att sätta dit regeringen, att tillfoga regeringen ett rejält nederlag strax före valet, och då fick så att säga vilken fråga som helst duga. Då hade det ingen betydelse om man satte Sveriges anseende på spel eller om det råkade vara en så viktig fråga som internationell grov brottslighet. Huvudsaken var att kunna fälla regeringen. Det var svekfullt.

Vi är inte vana vid att se att Moderaterna uppträder så här. Moderaterna brukar vara ett parti som man ändå kan lita på när det gäller formerna, även om vi sällan delar varandras åsikter. De brukar uppträda rakryggat och ärligt. Så var det inte här. Här förföll de till ett lågt politiskt spel, tricksande och taktiserande. Det var väl valfeber som drabbade dem. Det är trist och svekfullt. Men inte bara det, utan det är också urbota klantigt. Det visade sig nämligen att de inte alls talade för hela borgerligheten när de dundrade ut. Centern och Kristdemokraterna ville inte delta i detta låga spel. De ville se på sakfrågorna, vad det egentligen handlade om. Och när de hade gjort det och fått svar på de frågor som de hade valde de att stå för sitt ord och stödja regeringens linje. Det kan inte

ha varit lätt att ta en sådan konflikt med Moderaterna bara några månader före valet. Men det gjorde de, och det ska de ha all heder av.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att vi nu har en uppgörelse i mitten. Nu står Moderaterna där. De sålde smöret och tappade pengarna. De hoppade av kampen mot terrorismen, men lyckades ändå inte sätta dit regeringen. De föll på eget grepp. Och nu vet de inte ens hur de ska rösta – ja eller nej – och lägger därför ned sina röster. Det måste vara bittert men förhoppningsvis också en nyttig läxa. Ärlighet varar längst. Saklighet bär längre än taktiserande. Jag hoppas för min del att detta var en engångsföreteelse, att de lät sig gripas av valfeber. Vi socialdemokrater vill nämligen kunna lita på Moderaterna. Vi vill kunna skapa breda majoriteter, framför allt när det gäller politiska frågor av den dignitet som vi nu talar om.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslagen i justitietskottets betänkanden 22 och 25 och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Yilmaz Kerimo, Mats Berglind, Margareta Sandgren, Ann-Marie Fagerström, Leif Jakobsson, Märta Johansson, Mona Berglund Nilsson, Ingvar Johnsson, Helena Zakariasén, Göran Norlander och Kenth Högström (alla s).

Anf. 4 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag måste ändå säga att jag blev lite förvånad över angreppet på Vänsterpartiet, att detta egentligen handlar om att vi i grund och botten kanske förespråkar politiskt våld. Men då har Morgan Johansson lyssnat väldigt dåligt. Detta tycker jag är när politik blir som sämst, att anklaga människor som driver rättsäkerhetsfrågor för att vara för politiskt våld. Om man inte stöder detta är man inte för kampen mot terrorism och organiserad brottslighet.

Från Vänsterpartiet har det varit väldigt klart och tydligt att det har handlat om rättssäkerhetsaspekten. Jag vet inte vad Morgan Johansson ska sätta för etiketter på Svenska Helsingforskommittén som också har riktat denna mycket starka kritik mot detta. Jag vet inte vad Morgan Johansson vill sätta för etikett på Amnesty. Tillhör de EU-motståndarna eller de som är förespråkare för politiskt våld? Jag vet inte heller vilken etikett Morgan Johansson vill sätta på Svenska Advokatsamfundet som också har lyft fram exakt dessa rättssäkerhetsaspekter.

Fru talman! Jag hoppas att vi kan låta bli att sätta den typen av etiketter på varandra och i stället diskutera förslaget och rättssäkerhetsaspekterna.

Det som Morgan Johansson glömde att ta upp när han räknade upp alla grova brott, och som jag i mitt anförande sade redan är straffbart, är punkt d, förorsakande av omfattande förstörelse av regeringsanläggning eller offentlig anläggning. Även i andra EU-länder kommer deras tolkning av vad som är terroristbrott att vara gällande när det gäller rambeslutet. Men dessa frågor berör ni inte, Morgan Johansson.

Kan jag bara få svar från Morgan Johansson om de signaler som har kommit från det spanska ordförandeskapet, som snarare vill få in demonstranter och annat under terroristdefinitionen, och om han inte ser några som helst problem med att det går att tolka rambeslutet på detta sätt?

Anf. 5 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Vissa digniteter läser Bibeln på sitt sätt, och så är det väl också i detta fall. Jag sade inte att Vänsterpartiet stöder politiskt våld. Jag säger att det finns en kluven inställning till politiskt våld. Och det är inte konstigt, därför att det var faktiskt en av de frågor som en gång splittrade arbetarrörelsen, nämligen synen på politiskt våld. Det var därför som det som i dag är Vänsterpartiet spjälkades av från socialdemokratin 1917. Det var denna revolutionsromantik och denna våldsromantik, att man ville gå vidare och förändra samhället med våld. Jag säger inte att Vänsterpartiet står för det i dag. Men jag säger att det absolut finns människor i Vänsterpartiet som gör det och att det absolut finns människor som lätt låter sig tjusas av denna våldsromantik och denna revolutionsromantik. Jag har stött på den flera gånger, och jag antar att Alice Åström också har gjort det och att hon vet vad jag talar om.

Jag tror att detta är en av förklaringarna till att Vänsterpartiet inte vill stödja detta förslag. Man vet fuller väl vad detta handlar om. Detta handlar om grova våldsbrott, sabotage eller förstörelse i allmänhet. Detta handlar om grov brottslighet. Och det enda som sägs i rambeslutet är att när denna grova brottslighet begås med vissa förtecken och med vissa motiv kommer vi att döma hårdare än vad vi annars hade gjort, eftersom det då också är ett angrepp inte bara på den som har utsatts för brottet utan också på demokratin.

Denna kluvna inställning följer med Vänsterpartiet. Ibland ser man det komma upp till ytan. Jag tog fram Demokratiutredningen eftersom Alice Åström var inne på skadegörelse och sabotage. I denna utredning har Pernilla Zeathraeus, Vänsterpartiet, reserverat sig med följande motivering:

Man kan inte i varje läge fördöma skadegörelse enligt vår uppfattning. Det finns aktioner där skadegörelse kan försvaras.

Det är klart att om man har en sådan inställning är det kanske svårt att följa med i fråga om detta beslut.

Anf. 6 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag finner det ändå ganska anmärkningsvärt att påstå att det är därför vi inte stöder det här förslaget. Men då vill jag ställa en fråga till Morgan Johansson. Rådet ansåg sig ju ändå behöva anta ett uttalande om detta med att använda sig av sina demokratiska rättigheter, demonstrationsfriheten och yttrandefriheten, och om att demonstrationer, även om de spårar ur, inte ska kunna klassas som terrorism. T.o.m. rådet insåg att den tolkningsmöjligheten fanns i rambeslutet. Nu är det ju för det första ändå så att rådets uttalande inte har någon juridisk betydelse. Och för det andra: Tittar man på det spanska ordförandeskapet har de redan frångått den tolkningen.

Jag fick heller inget svar på frågan om hur Morgan Johansson ser på kritiken från Svenska Helsingforskommittén och Svenska Advokatsamfundet, från jurister och från kriminologer, som pekar på svagheterna när det gäller rättssäkerhetsaspekten här. Den har Morgan Johansson egentligen inte alls berört. Är det bara Vänsterpartiet som har en konstig tolkning, och Miljöpartiet, eftersom de var EU-motståndare? Hur är det med kritiken från de organisationer som står för kampen för mänskliga rättig-

Anf. 7 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! En stor del av den här diskussionen bygger på misstro och mytbildning. Jag har stött på människor som har undrat: Om jag stoppar en femma i en bössa på Sergels torg och det står att pengarna går till Palestinas folk men de sedan hamnar hos Hamas, är jag terrorist då? Det är man naturligtvis inte. Det krävs uppsåt. Det krävs att det går att visa att jag har givit pengar till någon just för att utföra ett sådant här grovt brott, t.ex. ett politiskt mord.

Alice Åström har med sin argumentationsteknik försökt sprida den här misstron och de felaktiga tolkningarna av beslutet. Det tycker jag är ett stort problem i debatten. Det är också därför som rådet har sett sig föranlett att försöka reda upp några av de där missförstånden under debattens gång. Då gör man det. Kia Andreasson var inne på samma sak tidigare, när man talar om nazismen under andra världskriget. Bara för att man gör det tolkas det omedelbart som att det i själva verket ligger en hund begravd. Då för man en diskussion under fel premisser.

Återigen: Vad detta handlar om är att handlingar som redan är straffbara i Sverige kommer att straffas hårdare om de begås med vissa motiv, t.ex. att tvinga fram en politisk förändring som annars inte skulle ha skett. Då är det ett angrepp inte bara mot den som man t.ex. kidnappar, mördar eller misshandlar utan också ett angrepp mot demokratin. Det är så rambeslutet ska tolkas, och då är det inga som helst problem också för en som känner för rättssäkerheten att acceptera detta.

Anf. 8 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Varje gång vi diskuterar enskilda förslag som kommer från EU får jag kängan att jag ju ändå är EU-motståndare. Men jag har inte sagt något om det, och det har inte med det här att göra, bekämpande av terrorism och FN:s konvention om frysning av tillgångar. Vad har det med EU-motståndet att göra?

Vi granskar klart hur det kommer att drabba enskilda och grupper. Det är det som är det huvudsakliga. Jag kan inte förstå hur Morgan Johansson över huvud taget kan vara så himla säker i sina rallarsvingar här i kammaren. Hur kan Morgan Johansson stå här och göra sig till tolk för precis hur rambeslutet kommer att falla ut i praktiken?

Han nämnde inte alls definitionsproblemet i terroristfrågorna, definitionsproblemet rörande deltagande. Det är inte så enkelt. När det gäller finansiering av terrorism har Brottsförebyggande rådet ett remissvar som precis stöder Miljöpartiets oro. Där är ju ändå Morgan Johansson ordförande. I andra sammanhang tror jag att han tycker att de här kriminologerna har ganska underbyggda argument. De säger också att det är stora bevisvärigheter.

Så enkelt är det ju inte som att aktivister som gör sig skyldiga till grovt sabotage ska straffas. Det är inte de här motiverade gärningsmännen det gäller utan dem runtomkring. Hur ska de komma in i det här och hur ska det tolkas? Vi finner, när vi läser texterna, att det är där oron finns, att dessa också kommer in och anklagas för brott fast de är i yttersfären, så att säga. Det talas om var och en som substantiellt stöder grup-

pens aktivitet med uppsåt. Men hur ska det bevisas? Det där med uppsåtet är ju väldigt svårt. Det blir stora bevissvårigheter, gränsdragnings- och definitionsproblem och diffusa skrivningar. Det är ju detta vi reagerar mot, Morgan Johansson.

Anf. 9 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Kia Andreasson och jag har suttit i en kommitté som arbetat med sexualbrotten. Vi gick igenom ett helt kapitel i brottsbalken, i straffrätten. Vi vet båda två vilka enorma problem det kan vara så fort man går in i varje paragraf när det gäller tolkningar och definitioner. Så är det i hela straffrätten. Det är bara så. Man kan inte bygga upp en lagstiftning där man ska kunna förutsäga exakt varenda situation som kan uppkomma. Det är därför vi över huvud taget har domstolar.

Jag menar att som det här rambeslutet är skrivet eliminerar man de stora definitionsproblem som kan finnas. Det är klart att det fortfarande kan finnas kvar. Men när Kia Andreasson talar om bevissvårigheter talar hon egentligen emot sig själv. För att man ska kunna ställas till ansvar för ett brott måste ju åklagaren bevisa uppsåt. Så är det ju. Man ska inte behöva bevisa sin oskuld utan det är tvärtom brottet som ska bevisas. När hon pekar på det faller hon alltså sin egen argumentation.

Sedan sade jag att jag är ganska övertygad om att det ändå finns ett element av EU-motstånd här. Det går framför allt ut på att man från Miljöpartiets sida inte vill att EU ska reglera detta över huvud taget. Då är det detta man är emot, och sedan hittar man alla möjliga sorters argument för att motivera det. Men jag tror att det är det som faktiskt ligger i botten.

Anf. 10 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Det sista är det ingen idé att jag säger emot. Jag kan stå här varenda gång och säga att nu vill jag prata om sakinnehållet och ändå kommer den här argumenteringen. Jag vill på skarpen säga ifrån om detta. Jag måste ju kunna sätta mig in i lagförslag utan att bli anklagad för att jag är EU-motståndare varje gång och att det jag säger därför inte är något värt. Det är precis så det framförs.

Särregleringen när det gäller finansieringsbrottet i följdlagstiftningen till FN-konventionen är så vid att rättsgarantierna är svåra. Som Morgan Johansson säger ger även en svensk lag med ganska tydlig skrivning utrymme för tolkningar som ibland är upprörande. Därför är det så viktigt att det här är klart. Därför är det A och O att lagstiftningen är klar, och det är den inte i det här fallet. Vi vet ju inget om följdlagstiftningen till rambeslutet. Reglerna är alltså så vida, och bara det gör ju att vi inte borde anta rambeslutet eftersom vi inte vet hur lagstiftningen kommer att se ut.

Vi vet hur betydelsefullt det här är. Vi kan inte bara lämna över till domstolarna att tolka. Jag tycker inte att jag som lagstiftare kan ge så vida ramar att jag lämnar över helt till domstolarna att tolka. Det måste finnas tankar bakom.

Beträffande finansieringsbrottet, det självständiga, har jag en oro att rättspraxis kan komma att utveckla en bevisvärdering och bedömning som skiljer sig från brottsbalkens. Skälet är att det uppstår så stora bevissvårigheter när det gäller direkt och indirekt uppsåt, individualisering,

försök och medverkan. Det är där regeringen nu i den här följdlagstiftningen lämnar frågan till domstolarna. Det bekymrar mig, Morgan Johansson. Det bekymrar mig med den här formen av lagstiftning. Det är inte så klart och tydligt som Morgan Johansson vill göra gällande.

Prot. 2001/02:115
29 maj

Åtgärder mot terrorism

Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag anklagar aldrig någon för att vara det ena eller det andra. Jag bara sade att det kan finnas en sådan grund till att Miljöpartiet över huvud taget är väldigt skeptiska till att gå in i de här EU-regleringarna. Det kan vara så. Det säger jag inte av något slags illvilja utan bara av ren ärlighet. Jag trodde att det kanske fanns det.

Om det inte finns det, om Kia Andreasson accepterar EU-regleringar, att vi ska reglera straffrätten på det här sättet i EU, är det en nyhet. Jag visste inte att Miljöpartiet så fullt ut har accepterat EU-medlemskapet. I så fall är det all right.

Det fanns i och för sig ett tecken på detta. Det var att Miljöpartiet godtog rambeslutet om människohandel, som vi hanterade här för bara någon månad sedan, och t.o.m. ville gå ännu längre i fråga om EU-reglering än vad ministrarna hade kommit fram till. Så det kanske är så att det finns en omsvängning i Miljöpartiets sätt att se på EU.

Det kommer en proposition om vilka straffrättsliga förändringar som ska göras. Jag hoppas att det ska lugna Kia Andreasson och Miljöpartiet på de punkter hon tog upp här. Själv är jag alldeles nöjd med det som står i rambeslutet. Vad det handlar om är att i svensk straffrätt foga in det som rambeslutet går ut på. Då kanske en del av frågetecknen rätas ut för Kia Andreasson. För min del är jag fullt tillfreds med det som nu står i rambeslutspropositionen.

Anf. 12 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Händelserna i USA den 11 september skakade om en hel värld. Det har många kunnat tala om här i dag, och det har refererats till TV-bilder och liknande. För mig var det omskakande att komma till *Ground Zero* och titta ut över de ruiner som nu ligger där World Trade Center en gång stod. Det är först då man känner dofterna. Det är först då man ser alla avskedshälsningar från nära anhöriga som berättar om dem de har förlorat och alla bilder på dem som blev kvar i World Trade Center och inte hann ut.

Det är när man ser sorgfloreten på omkringliggande byggnader och förstår hur stort detta område är som det går upp för en hur allvarligt detta var. Det är när man står ute på Liberty Island, bredvid Frihetsgudinnan, med sin nioåring i handen och han pekar på bilden av New Yorks *skyline* som finns där med två stycken torn kvar och vi tittar på en verklighet där de inte längre finns som man ställer frågan: Varför åker man in med flygplan i hus? Och man blir svaret skyldig. Varför gör man detta?

Hur kan man bli så märklig, så förstörd, så extrem att man kommer på en sådan idé? Det är ju där vi måste söka svaren. Det är där vi måste börja formulera lösningarna.

Jag är övertygad om att en del av de inlägg vi har hört tidigare här i dag är på fel väg. Det har talats om att det skulle vara någon sorts högerpartier i Europa som nu är hotet, och det var ännu mer oklart vad Morgan Johanssons anförande syftade till. Det är alldeles uppenbart att det hand-

lar om dem som står för slutenhet kontra dem som tror på öppenheten som idé.

Vad är det som präglar dessa människor som gör extrema handlingar? Jo, det är deras strävan att styra andra människors liv, att stänga tillvaron för många andra, att berätta att det bara finns ett sätt att leva, att stänga sina nationer och att sluta tillvaron. Det är i den typen av miljö som extremismen groer. Det är där man göder idéer om att det är rätt att flyga med flygplan in i byggnader.

Och deras främsta motståndare är inga partipolitiker eller några som mer än andra försöker gråta över det som har skett. Nej, deras främsta motståndare kommer när deras tonårsbarn börjar vilja klä sig annorlunda, lyssna på musik från andra länder eller upptäcker att Internet finns.

Det är globaliseringen som sprider sig och idén om att vi ska kunna få bestämma och besluta över våra egna liv som är det största hotet mot dem som blir terrorister. Det är därför de är under press. Det är globaliseringens verkan. Det är det faktum att vi har en värld där gränser börjar betyda mindre, där rörligheten ökar, kommunikationen blir global och där ungdomar vill vara som andra ungdomar är. Det är det som vi borde hylla – vi som tror på en idé om att människor ska få bestämma över sitt eget liv och vi som tror på friheten. Det finns ingen starkare idé än denna, och det är mot den som extremismen och terrorismen vill kämpa.

Jag tror att man ska vara väldigt klar över det perspektivet för att förstå vad det är man ska lösa.

Vår vakthållning mot denna terrorism ska naturligtvis vara stram, och den ska vara effektiv. Det är väl ganska typiskt att i debatten kastas nu anklagelser om vem som har övergivit eller inte övergivit. Man diskuterar mindre hur effektiv terrorismbekämpningen är på plats här i Sverige. Det är ett faktum att vi var en majoritet, utan Socialdemokraterna, som fick flytta Nationella insatsstyrkan för att just påpeka att den polisiära enhet vi har i Sverige som ska förbereda, rekognoscera och terroristbekämpa inte har den utrustning och den utbildningstid som den behöver. Det betyder mer än alla ord vi säger här.

Vi måste se till att vi själva har resurser och kraft att göra någonting åt de problem som vi alla är så överens om. Det pratas väldigt tyst om detta.

Sedan vill jag säga att vi de senaste veckorna också har fått illustrerat att man när man står och tittar på ruinerna kan dra väldigt många felaktiga slutsatser. Man kan ge sig ut i en lång rad krig mot terrorismen som leder fel. Man kan börja upprätta listor över organisationer som man tycker är misshagliga. Man kan se en hel värld där det utbryter något slags invektivkastande och där vem som helst kan kalla vem som helst för terrorist. Då känner jag ett särskilt ansvar för att lugna ned mig, analysera och inte få bråttom. Det är då som politiskt ledarskap måste visas.

Här gäller det inte att skrika högst. Här gäller det att tänka lite längre. Vårt viktigaste besked är att vi tror på det öppna samhället och på globaliseringen. Det ska vi använda som vårt främsta vapen mot terrorismen. Naturligtvis ska vi kunna utverka gemensamma metoder också här i Sverige för att mer konkret bekämpa terrorismen hur den än uppträder.

Jag och Moderaterna tror att detta att börja upprätta listor som politiskt sanktionerats är en återvändsgränd. Att vi som politiker börjar diskutera vilken organisation – den eller den, X eller Y – som är terroristisk

eller inte och ska avföras från olika listor är att föra fel diskussion. Det fångar inte det som är problemet. Vi ska se till enskildas handlingar. Vi ska se de människor som begår terroristbrotten och gripa in mot dem.

Med detta vill jag säga att det inte går att stödja vilken linje som helst. Jag tror – och det noterades här tidigare – att vi har haft en partipolitisk enighet om att säga att vi inte vill följa den linje som kanske framför allt USA har drivit. Men samtidigt har det varit en oerhörd svängning och en oerhörd passivitet från den regering som har låtit detta pågå månad in och månad ut.

Ibland undrar jag hur det känns för Thomas Bodström och andra, som väl åtminstone i sin ungdom var radikala, att nu sitta i ett marionettråd till USA:s finansdepartement och höra att man styrs av ett tänkande som är både rättsvidrigt och felaktigt. Men det är passiviteten som är ett problem. Man har inte höjt rösten, och därför har det också kunnat fortgå.

Rambeslutet har ett värde. Det tycker vi moderater. Vi tycker att det är bra att det finns en internationell konvention som definierar terrorism. Vi har lärt oss att det annars kan bli föremål för allsköns uttolkningar. Vi tycker också att det är bra att det ska leda till följdlagstiftning i Sverige.

Jag vet inte riktigt hur man ska bemöta den kritik som har riktats mot oss moderater. Ni får väl sitta var och en på er kammare och fundera på om moderaterna nu tycker att det är kul med terrorister och internationell brottslighet eller om ni tror att det kanske är lite präglat av att det snart är val. Den typen av inlägg brukar man få höra. För mig är det väsentligt att jag vill ha kontroll över vad jag är med och fattar beslut om.

Om jag fattar ett rambeslut som innebär att det ska leda till en följdlagstiftning där vi ska införa ett ansvarsbrott för terrorism och vi fortfarande inte vet hur avgränsningen för detta brott ska se ut – då vill jag till mina väljare kunna säga att jag är med och fattar beslutet när jag vet hur det påverkar dem i deras vardag och vilka konsekvenser det kan få för svenska medborgare. Det är min roll som lagstiftare. Den möjligheten finns inte klockan 17 i dag. Därför är detta ett ofärdigt och ofullständigt förslag, som vi hade velat se kompletterat med följdlagstiftningen.

Låt mig till Thomas Bodström, som i förra veckan höll ett anförande lite grann i Morgan Johanssons anda, säga att det nu trots allt har ställts en del frågor om hur vi ska avgränsa terrorismen och hur vi ska jobba med detta begrepp i lagstiftningen. Låt oss försöka hålla en lite högre nivå på debatten i dag.

Det är inte så att alla ledamöter i den här kammaren som inte låter Socialdemokraterna fritt uttolka exakt hur verkligheten ska se ut älskar bin Ladin. Med den typen av argument företräder vi inte våra väljare på ett respektfullt sätt. Nu är det dags att höja sig lite. Det här är allvarliga frågor som kräver en allvarlig debatt och någon sorts besked från Socialdemokraterna. Det handlar inte om att kasta invektiv. Nu har jag stora förväntningar på Thomas Bodströms anförande lite senare.

Anf. 13 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i väldigt mycket av det som Fredrik Reinfeldt sade, men jag vill också förtydliga en fråga.

Fredrik Reinfeldt säger att det inte är högerpartierna i Europa som är hotet utan att det givetvis är terroristerna. Den uppfattningen kan jag dela. Men det är oerhört viktigt, om man har en lagstiftning som är så vid

som denna, att tänka på de högerextrema partier som växer inom Europa och som faktiskt har idéer om att människovärdet är olika beroende på vilken hudfärg man har eller var man kommer ifrån. Vår oro gäller ju hur en sådan här vid lagstiftning skulle kunna användas av just den typen av politiska krafter. Detta vill jag säga för att det inte ska bli något missförstånd, att jag skulle se högerpartierna som det stora hotet när det gäller terrorism.

Sedan vill jag ändå ställa en fråga till Fredrik Reinfeldt. Man pratar om att det är viktigt med följdlagstiftningen, där vi ser exakt hur vi fattar besluten här i Sverige. Hur ser Fredrik Reinfeldt på det här med rambeslut inom EU, där tolkningen säkert kommer att vara olika i de olika länderna? Sedan handlar det om kopplingen till det beslut som vi fattade förra veckan om den europeiska arresteringsordern, att vi ska lämna ut människor för ett terroristbrott även om det kanske inte är samma tolkning och samma strikta sätt att se det på här i Sverige. Hur ser Fredrik Reinfeldt på den komplikationen när det är en gemensam ramlagstiftning som kommissionen dessutom ska följa upp och granska, så att man tolkar det lika i alla länder? Det är ju inte säkert att vi, även om vi har den svenska lagstiftningen, har frågan helt i vår egen hand.

Anf. 14 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! I den värld som nu avtecknar sig, där globaliseringen sprider sig och där det inbördes beroendet länder emellan blir alltmer tydligt, kommer vi att tvingas ha rättsliga system som inte bara rymms inom nationalstatens ram, av det enkla skälet att vi annars inte kan underlätta den rörlighet och den frihet som många av oss tror på.

Detta leder naturligtvis till mer av den situation som Alice Åström tar upp, att det blir en diskussion om uttolkningar. Vi får lära oss att det finns olika kulturer, såsom det också har funnits i Sverige under framväxten av vår lagstiftning där vi nu också stöter på andra länder. Det är det pris som vi får betala och som vi måste lära oss att jobba med. Det är där jag saknar Vänsterpartiet, eftersom Vänsterpartiets linje är att säga nej till denna rättsliga utveckling och att säga att den inte behövs – det är fel väg med Europeiska unionen.

Jag saknar också Vänsterpartiet när det gäller min grundläggande analys av detta med en öppenhet kontra slutenhet. Var på den skalan placerar Alice Åström Vänsterpartiets aktioner mot globalisering och mot väldigt mycket av den öppenhet som EU ändå erbjuder många människor? Man måste ibland liksom tänka längre när det gäller de funderingar som man stöder. Vad blir slutstationen?

Jag är beredd att i val och i andra sammanhang stå upp mot varenda politiker vad de än kallar sig – brun som röd som extrem på vardera kanten – som inte hyllar människovärdet, som inte ser att alla människor ska ha en rätt att växa och som inte tror på det öppna fria samhället. De politikerna tänker jag bekämpa. Men jag är mer osäker på var Vänsterpartiet finns i den diskussionen.

Anf. 15 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Fredrik Reinfeldt kan vara helt säker på att Vänsterpartiet finns där när det gäller att bekämpa dem som inte försvarar människovärdet oavsett vad man har för hudfärg.

Fredrik Reinfeldt säger att detta är ett pris som man får betala när det nu ska vara en gemensam lagstiftning. Men om man nu ska fatta rambeslut inom EU – jag måste säga att jag anser att vi i det fallet är medlemmar i EU, och vi måste ändå acceptera att det fattas beslut även inom EU – undrar jag om inte Moderaterna ser ett värde i att man i en ramlagstiftning är så tydlig att de här breda tolkningsmöjligheterna inte finns. Det är snarare ett arbete som kommer i efterhand i de olika länderna och som egentligen talar om hur det ska tolkas. Det fråntar faktiskt riksdagen makten att som lagstiftare styra över lagstiftningen och vilka beslut vi ska fatta.

Fredrik Reinfeldt var ju så tydlig med att han ville kunna tala om för sina väljare vilket beslut vi fattar och på vilket sätt det kommer att påverka dem. Det är inte säkert att Fredrik Reinfeldt kommer att ha den möjligheten om det är kommissionen som sedan ska granska detta och bestämma sig för om vi har gjort på det sätt som resten av EU eller som kommissionen anser att man ska göra.

Anf. 16 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Det är ändå följdlagstiftningen som får rättslig verkan i Sverige och i de enskilda medlemsländerna. Det är därför som också följdlagstiftningen är så viktig att ha på riksdagens bord. Det är den som ger någon substans och som påverkar våra väljare, och det är i avsaknad av den som vi egentligen inte slutgiltigt kan bedöma hur det här systemet fungerar.

Vi har ju också kritik mot rambeslutet som institution. Det har också för Moderaterna varit en resa att tränga in i och diskutera hur man ska se på rambeslutet som institution. Det finns en hel del invändningar att resa mot ett instrument som baseras på en mellanstatlig del av ett samarbete men som egentligen ger helt exekutiv makt till regeringar att fatta folkrättsligt bindande beslut för enskilda stater.

När det gäller den utveckling av EU-systemet som ska ske tror jag att den tredje pelaren, som det heter där denna del av samarbetet ligger, måste ses över och utvecklas i någon riktning – jag vet att den diskussionen redan är i gång. Jag har inte alla svaren i dag. Men att ligga kvar med den här typen av rambeslutsprocesser känns faktiskt på något sätt inte tillfredsställande. Det gäller demokrati och position för Sveriges riksdag inom ett område som trots allt i grunden handlar om nationell lagstiftning.

Anf. 17 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Fredrik Reinfeldt och Moderaterna samt Miljöpartiet och jag har precis samma åsikt när det gäller rambeslut och följdlagstiftning. Det skulle kanske kunna orsaka en större beslutsamhet här i dag när vi kommer till röstningen. Vi har också samma åsikter när det gäller att det nästan är omöjligt att göra ett urval av grupper som ska räknas som terroristgrupper – så uppfattar jag Fredrik Reinfeldt. Det är handlingarna som ska vara kriminaliserade. Där är vi också överens.

Men sedan gäller det den problemanalys som Fredrik Reinfeldt gör om slutenhet och öppenhet. Så enkelt är det väl inte. Det är en del i det hela. Men när det gäller extremism och terrorism kan ju terrorism också utföras av stater med politiska åtgärder. Det kan finnas infiltration och

bakomliggande strukturer. USA:s handlingar i Sydamerika, i historien, kan väl i vissa fall räknas t.o.m. som terrorism. Det är alltså inte så enkelt. Det är så svåra problem när det gäller definitionen av vad det är för någonting och vilket led det handlar om.

Fredrik ger sig in på Nationella insatsstyrkan. Det vill jag också kommentera. Det verkade här som att den styrkan skulle hålla koll på terroristverksamhet i Sverige, men så är det ju inte. Det är Säpo som sköter det. Nationella insatsstyrkan ska bara sättas in i, som man säger, skarpa lägen. Och det, Fredrik Reinfeldt, har man inte behövt göra någon gång sedan den inrättades – det är ju skönt. Därför har den nu fått andra uppdrag och kan användas i andra fall. Den användes på Schillerska gymnasiet i samband med Göteborgsupproret på ett som jag tycker nästan groteskt sätt, men detta har inte utretts än. Så det är inte så enkelt att säga att Nationella insatsstyrkan måste behållas och övas. Det har ju skett utan att den har behövt användas. Jag vill bara kommentera det.

Anf. 18 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag tycker alltid att det är intressant med den här typen av lite oförenliga budskap, att man liksom i stort blir väldigt mycket för med vackra ord om att saker och ting ska bekämpas. Men när man sedan lär sig lite om de praktiska instanser som ska utföra jobbet ser man att det kanske brister en hel del i Sverige. Det är en svensk teknik som används ibland.

Jag är väl medveten om att det är Säpo som har det övergripande ansvaret för detta, och vi får ju i kontakter och i diskussioner med Säkerhetspolisen möjligheter att jobba *under cover*, som det kallas, alltså med falsk identitet, för att infiltrera en del av de här grupperna. Jag menar att det är på det sättet som det här ska utföras. Det ska vara polisiärt motiverat och underrättelsebaserat arbete som i så fall kanske riktas mot grupperingar där man misstänker att den här typen av extremism kan frodas. Men när det gäller idén om att vi politiskt ska sitta i en nämnd, som vi gjorde i EU-nämnden, och få listor upplästa för oss och säga ja eller nej till om det är fråga om terroristgrupper utan något som helst underlag måste alla på något sätt vara medvetna om att vi är på det sluttande planet. Det ligger ett problem i att Mona Sahlin och andra far ut i en diskussion om huruvida PKK är en terroristorganisation eller inte.

Dessutom blir det i förlängningen av detta en felaktig debatt. Det är riktigt att den nationella insatsstyrkan aldrig har satts in, men det beror bara på att den inte fanns 1974 när västtyska ambassaden sprängdes i luften. Även Sverige har fått känna av den internationella terrorismens arbetsmetoder. Det kan i ett skarpt läge spela roll att man aldrig får rekognosera och förbereda sig för sin uppgift. Vi tror naturligtvis inte eller anar att Sverige skulle vara ett förstahandsmål för terroristisk verksamhet. Men det hänger ihop. De stora orden måste hänga ihop med resurser och insatser.

Anf. 19 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Det sluttande planet är en bra beskrivning av att sitta och definiera i olika grupper. Det är en sådan definition vi inför med rambeslutet som ska leda till att lista olika politiska grupper. Det är angeläget att markera redan nu vad man tycker. Det kan man inte backa ifrån.

Det är det som är problemet med en ramlagstiftning. Där finns en tydlig definition av vad man har tänkt sig. När majoriteten i dag röstar ja kan vi inte göra någonting åt följdlagstiftningen. Då måste vi göra precis som det står i rambeslutet. Vi borde ha samlat oss och förhindrat detta. Vi vet inte följderna, säger Fredrik. Men det gör vi ju. Vi har redan bundit upp oss.

Anf. 20 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Min poäng är att vi binder upp Sverige än tydligare i dag för att ta denna följdlagstiftning. Det som förmodligen är skillnaden mellan Kia Andreasson och mig är att vi moderater ser behovet av en rättslig gemenskap och en rättslig utveckling inom den europeiska unionen för att möjliggöra terroristbekämpning baserad på en gemensam definition. Jag ser ett stort värde i detta.

Rambeslutet är inte så utformat att det inte ger oss möjligheter att utforma vår svenska lagstiftning. Men det indikeras däremot mycket tydligt i propositionen att regeringen i dag, som den nu ser på det, inte vet hur detta ansvarsbrott ska avgränsas eller om det ska definieras som ett ansvarsbrott.

Det är en mycket komplicerad lagstiftning, vad jag kan bedöma, som kommer att leda till en diskussion om följdkonsekvenser som vi alltså inte kan föra här i dag, före valet. Till val ska vi bara gå med de mer bombastiska beskrivningarna om vem som är för eller emot terrorism. Det känns lite futtigt. Jag hade önskat att vi också hade haft följdlagstiftningen i dag på riksdagens bord. Det hade lett till en bättre diskussion. Men det har inte regeringen förmått åstadkomma.

Anf. 21 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är intressant att se hur Moderaterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet faller varandra i armarna. Det är inte så ofta man ser det. Det är kanske enda gången.

Å andra sidan noterade jag att Fredrik Reinfeldt med viss emfas angrep USA och USA:s rättssäkerhet. Det är inte heller så ofta man hör sådant. Det är kanske också nya toner. Det brukar vara så att Moderaterna traskar patrull när det gäller allt USA säger, framför allt när det är en republikansk president.

Men han missade att det inte är den amerikanska vägen att bekämpa terrorism som Moderaterna har hoppat av. Det är den europeiska vägen att bekämpa terrorism som Moderaterna har hoppat av. Det är den väg som innebär att man bedriver terrorismbekämpning på rättslig grund. Man fogar in i våra vanliga strafflagar hur vi ska se på denna typ av brott. Man låter vanliga domstolar, vanliga åklagare och vanliga försvarare pröva detta i helt vanlig ordning. Det är det som är själva grundpoängen. Moderaterna hoppar av försöket att bedriva terrorismbekämpning på rättslig grund.

Jag har en fråga till Fredrik Reinfeldt som han borde kunna svara antingen ja eller nej på. Anser Fredrik Reinfeldt att rambeslutet hotar rättssäkerheten?

Anf. 22 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Som Morgan Johansson väl vet biträdde Moderaterna i slutet av november att slutförhandla detta rambeslut. Hans historieskrivning i övrigt stämmer inte, eftersom jag vid en presskonferens där Morgan Johansson inte var närvarande återgav en del följdkrav som Moderaterna ställde på den process som skulle följa. Det finns ett TT-meddelande från Lucia, den 13 december förra året, som Morgan Johansson kan läsa.

Hans beskrivning av att vi satt tysta i fyra månader stämmer inte. Vi sade redan då att följdlagstiftningen måste fram och att vi saknade analys och underlag för vilka konsekvenserna kan bli. Vad jag kunde bedöma efter fattig förmåga var att de rättssäkerhetsgarantier som Thomas Bodström hade fått fram under processen verkade tillfyllest. Men jag är inte säker.

Om Morgan Johansson i nästa replik hävdar att han är säker har detta nått högre nivåer. Jag tror inte att det riktigt stämmer om någon i dag hävdar att de exakt vet konsekvenserna. Det kommer när följdlagstiftningen är på plats och det utvecklas en praxis.

Jag är inte rädd att peka finger mot den som jag tycker företräder en felaktig politik. För mig spelar det ingen roll vilket land som står för den. De länder som hävdar att goda rättsstatsprinciper kan skjutas åt sidan för att ersättas av någon sorts processer där tjänstemän eller instanser som inte ingår i domstolsliknande former tar över kommer inte att få mitt stöd. Jag tror helt enkelt inte att det är rätt sätt att bekämpa terrorismen. Jag tror snarare att det leder till fel typ av grepp och fel typ av diskussioner. Det är många som syndar i det hänseendet i dag. Jag tycker också att Morgan Johansson gör det när han säger att Moderaterna hoppar av.

Jag skulle vilja att han beskrev vad det innebär. Mina väljare är lite förtjusta i begreppet hoppar av. Har vi lämnat fältet fritt? Är vi för terrorism? Vad är konsekvenserna av avhoppet? Det vore intressant att höra.

Anf. 23 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan beskriva en konsekvens. För det första vill jag säga att jag tolkar Fredrik Reinfeldt så att han anser att rambeslutet hotar rättssäkerheten. Då ska han rösta nej. Han ska inte lägga ned sin röst. Man måste bestämma sig för vilken stol man ska sitta på.

För det andra är det så att detta kunde ha fått väldigt allvarliga konsekvenser för Sverige. Låt oss tänka oss att Fredrik Reinfeldts kupp hade gått igenom. Det var en sådan. Han ville inte ha någon dialog med regeringen om hur saker och ting skulle tolkas. Han villkorade inte heller i EU-nämnden att strafflagstiftningen skulle läggas fram samtidigt. Det gjorde han inte. Han satt tyst. Två timmar efteråt skickade han ut ett pressmeddelande om att han inte gav sitt stöd. Han trodde då inte heller att det fanns något stöd i riksdagen.

Om han hade fått rätt hade justitieministern fått åka till de andra justitieministrarna om 14 dagar och säga att Sverige som enda land i Europa inte kan häva sin parlamentsreservation, att Sverige inte är med på detta. Tänk sedan, Fredrik Reinfeldt, om olyckan skulle vara framme i höst och vi skulle ha en borgerlig regering – kanske Fredrik Reinfeldt blir justitieminister. Tänk om det då skulle inträffa ett nytt stort terrordåd – Eiffel-

tornet faller, Big Ben sprängs i bitar – och det kunde visas att någon av gärningsmännen hade koppling till Sverige, det enda land som inte hade skrivit under rambeslutet mot terrorism. Vad skulle Fredrik Reinfeldt ha sagt då till sina kamrater, de övriga justitieministrarna i EU? Skulle han ha sagt: Förlåt, det var inte så jag menade?

Fredrik Reinfeldt har en väldigt tung position i Sveriges riksdag. Han är ordförande i justitieutskottet. Han bär ett ansvar för Sveriges anseende. Det ansvaret ska han ta. Jag tycker inte att Moderaterna har tagit sitt ansvar under den här våren.

Anf. 24 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Då har vi alltså fått det häpnadsväckande beskedet att en socialdemokratisk riksdagsledamot inte riktigt tycker att Moderaterna motsvarar de förväntningar han har. Det ingår väl i kammarens spel att vi gör den typen av bedömningar ibland.

Låt mig bara säga att när Morgan Johansson använder ordet kupp brukar vi andra kalla det för demokratiska processer. Partier pratar igenom ställningstaganden. Inom vår riksdagsgrupp har vi lite skilda synpunkter. Rambeslutet är en komplicerad sak. Det tror jag även vissa ledamöter i den socialdemokratiska riksdagsgruppen tycker.

Vår uppfattning är att rambeslutet i sig inte har någon rättsverkan. Allt det som Morgan Johansson beskriver som möjligt med rambeslutet stämmer inte. Det är inte så att det ger rättsverkan till någonting för någon i något av EU:s medlemsländer. Det är följdlagstiftningen som ger den möjligheten i Sverige, Spanien och Frankrike, i de länder som behöver ändra sin lagstiftning. Det händer ingenting kl. 17 i dag som gör det möjligt att bekämpa en enda terrorist mer än vad man kunde före kl. 17. Förändringen kommer med den följdlagstiftning som Sverige antar när vi inför ett ansvarsbrott för terrorism, något som regeringen säger att de inte riktigt vet hur de ska avgränsa. Det är det intressanta. Det påverkar mina väljare. Det är jag beredd att rösta för om jag känner att det är en rättssäker lösning. Det har Moderaterna indikerat. Det är därför vi lägger ned rösten. Vi är inte emot EU:s rättsliga utveckling. Vi har inte samma syn som Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Men vi vill ha kontroll över konsekvenserna av beslut som vi är med och fattar. Det är en gammal god moderat princip och syn på hur lagstiftning ska skötas i ett land – rättssäkert och på ett sätt som hedrar landets väljare.

Anf. 25 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Riksdagsstyrelsen ansåg i anslutning till besluten kring Riksdagskommitténs förslag att den praxis bör bestå som innebär att det inte anses tillräckligt att regeringen inte gör något som står i strid med EU-nämndens synpunkter utan i stället agerar i enlighet med nämndens råd och ståndpunkter. Konstitutionsutskottet och riksdagen delade denna uppfattning på våren 2001. Slutsatsen är alltså, fru talman, att regeringen ska agera i enlighet med nämndens råd och ståndpunkter. Genom detta beslut har alltså regeringen ett slags konstitutionellt ansvar inför nämnden, även om det i och för sig inte kan prövas rättsligt. Det betyder också ett ansvar – kanske kan man t.o.m. tala om ett konstitutionellt ansvar – för de partier som i en sådan situation uttalar sitt stöd.

Fru talman! När EU-nämnden den 30 november i höstas hade uppe frågan om ställningstagande inför rambeslutet om terrorism var vi ett antal partier som av olika skäl ansåg att det behövdes ytterligare beredning. Vi kristdemokrater var för ett sådant rambeslut, men vi hade vissa invändningar mot den svenska hanteringsprocessen. Bl.a. ansåg vi att organisationsbrottens konsekvenser för svensk lagstiftning borde belysas ytterligare. Men det ska noteras att vi med glädje hälsade initiativen kring organisationsbrotten: Vi har ju länge – ensamma i denna kammare – drivit kravet att stöd till och deltagande i kriminella organisationer ska vara ett brott i Sverige.

Den 30 november, fru talman, blev det votering kring rambeslutet i EU-nämnden. Moderaterna hade redan i diskussionen markerat sitt stöd för regeringen. Vi kristdemokrater avstod samt även Centerpartiet och Folkpartiet. Mot röstade Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Fru talman! Moderaten Fredrik Reinfeldt sade i EU-nämnden före beslutet:

”Jag vill gärna understryka att jag tycker att det är oerhört glädjande att Sverige och därmed EU nu gör rätt vägval, som jag uppfattar det, när det gäller hur internationell terrorism ska bekämpas och att vi därmed inte heller upprepar misstagen från det svenska 70-talet.”

Han fortsatte:

”Vi fullföljer alltså vår linje att vi kriminaliserar gärningarna, och för möjligen också in själva terroristbegreppet i lagstiftningen, vilket kan ha nytta, eftersom det är ett av skälen för utlämnande i arresteringsordern och att vi ändå är ganska tydliga beträffande vad det är för någonting.

Jag tycker alltså, vilket tidigare har nämnts av en del, att detta har gett uttryck för ett riktigt vägval, och det har skett betydande förbättringar när man har gjort definitionen så att säga smalare på det sätt som har skett.”

I den aktuella debatt som vi samma dag hade här i kammaren sade Fredrik Reinfeldt också:

”Jag tror att vi, när dammet lägger sig kring allt detta, kommer att kunna konstatera att Sverige trots allt har landat på fötterna – – –.”

Fru talman! För regeringen var alltså bilden oerhört tydlig. Och regeringen ska, enligt vad jag tidigare refererade, agera i enlighet med EU-nämndens råd och ståndpunkter, som ju riksdagen fastslagit. Regeringen gick alltså sedan med på rambeslutet med den parlamentariska reservationen, och det utan några som helst reservationer eller villkor från Moderaterna i nämndbeslutet. Reinfeldt har i efterhand påstått att Moderaterna i samband med beslutet i EU-nämnden villkorat detta med att all lagstiftning ska vara på plats när rambeslutet fastställs av riksdagen. Om detta finns inte ett ord i EU-nämndens protokoll.

Fru talman! Regeringen tog alltså sitt konstitutionella ansvar, och sedan inträffar detta att Moderaterna slår undan benen för regeringen. Hur ska man nu förklara denna saltomortal? Om inte Kristdemokraterna och Centerpartiet hade ingripit hade Sverige verkligen inte landat på fötterna. Men var landade Moderaterna någonstans? Jag förstår inte detta sätt att agera.

Det finns en mycket enkel grundregel att man ska stå för de beslut man tar. Sveriges regering – och det har inte något att göra med dess kulör – ska inte heller behöva sväva i okunnighet om vad riksdagens majoritet vill avseende framförhandling av internationella överenskom-

meler. Om inte Kristdemokraterna och Centerpartiet trätt in hade Sverige hamnat i en mycket pinsam situation.

Jag vill dock betona att även om Moderaterna hade stått kvar vid sitt beslut i det läget hade vi ställt upp på detta rambeslut. Vi fick titta extra noga på de här frågorna i och med att vi blev majoritetsavgörande, men min utgångspunkt är att vi i vilket fall skulle ha ställt upp på rambeslutet som det blev.

Fru talman! Varför ska då inte riksdagen avstå från att behandla rambeslutet intill dess att alla förslag till svensk lagstiftning är framlagda? Ja, egentligen är det ganska enkelt. Rambeslutet ska införlivas i nationell lagstiftning senast den 31 december i år. Skulle vi vänta till hösten innebär det att vi skulle kunna skapa orimliga situationer för andra medlemsstater. De skulle då först på ett mycket sent stadium, kanske så sent som i slutet av november eller i december, få veta om det över huvud taget blir något rambeslut eller inte. Jag tycker det är rimligt att vi visar våra vänner i Europeiska unionen en viss respekt i det här sammanhanget.

Fru talman! Vi tycker att det är bra att terroristbrott införlivas i vår lagstiftning. Vi har tidigare varit kritiska mot definitionen av terroristgrupp men anser att kriterierna skärpts. Vad som möjligen borde ha tillagts i sammanhanget, och det sade jag också i nämnden vid något tillfälle, är att skillnaden mellan frihetskämpar och terrorister beror på legitimiteten hos det styre som är utsatt för agerandet. Möjligen kan man anse att detta är underförstått i rambeslutet.

Syftet med rambeslutet är inte att inskränka strejkrätt, mötesfrihet, föreningsfrihet eller yttrandefrihet. Syftet är att komma åt dem som med våld och hot kränker dessa rättigheter. Därför har jag väldigt svårt att förstå reservationen från Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som ju – om än i tveksamma ordalag – hävdar de mänskliga fri- och rättigheterna som ett skydd för terroristerna.

Fru talman! Terrorismen hotar och kränker det öppna samhället och dess värderingar. Det vore konstigt om demokratin skulle tillåta demokratins fiender att med demokratin som skydd störta denna styrelseform. Intressant är också att Vänsterpartiet kritiserar lagstiftningstekniken på samma sätt som Moderaterna och Folkpartiet. Det verkar dock inte hindra Vänsterpartiet att i konstitutionsutskottet i morgon ställa sig bakom en förändring i regeringsformen 10 kap. 2 § vilken omöjliggör just den lagstiftningsteknik som efterfrågas i reservationen.

Fru talman! En fråga som vi kristdemokrater drivit länge är att stöd till och deltagande i kriminella organisationer – alltså även terroristorganisationer – ska vara straffbart, dvs. kriminaliserat. Vi bygger våra ställningstaganden på Hans Starks utredning från 1991 om rasistiska organisationer, SOU 1991:75. Förslagen till lagstiftning gällde enbart sådana organisationer, men som vi ser det kan detta med fördel användas som koncept på alla kriminella organisationer, alltså även maffiagång och terroristgrupper.

Fru talman! När därför begreppen att leda en terroristgrupp, att delta i och medhjälp till information och materiellt eller finansiellt stöd åt en sådan grupp tas upp i en kriminaliseringsbeskrivning är det något som vi bejakar. Självfallet måste det finnas uppsåt, eller vetskap som det heter i rambeslutsutkastet, om den brottsliga verksamheten.

I höstas noterade vi detta men ansåg också att regeringen i det läget inte tillräckligt analyserat vad detta skulle innebära. Här finns fortfarande brister. Det är ganska klart att utförda terroristbrott redan i dag skulle straffas enligt svensk lag, dock med annan rubricering. Jag påpekade den 30 november att detta att straffa någon för en fullbordad gärning föga hjälper mot dem som planerar handlingar – ett av syftena med rambesluten borde ju rimligen vara att förhindra brott. Här svävar fortfarande regeringen på målet i propositionen. Vi förutsätter dock, fru talman, att när lagförslagen kommer på riksdagens bord så kommer de att tillgodose kraven på kriminalisering så långt nu grundlagen medger detta.

Fru talman! Utredningen 2000:88, som bl.a. handlade om organiserad brottslighet och hetslagstiftningen, innehöll en reservation av juristordföranden, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet. Denna reservation tog upp detta med aktivt deltagande i kriminella organisationer och stöddes också av samtliga experter i utredningen. I reservationen heter det bl.a.: ”Enligt vår mening finns det inte anledning att slå vakt om en möjlighet att bedriva politisk opinionsbildning genom brottslighet av mera kvalificerat slag.” I reservationen finns också underlag för förändring av brottsbalkens 23 kap. Förslagen är ett bra underlag för regeringen att titta på, och de bygger alltså på att föreningsfriheten inte träds för när. Det är ett bra tips för justitieministern när lagstiftningen sedan ska sättas i sjön.

Fru talman! Med antagandet av detta utkast till rambeslut skapar vi en viktig samordning i Europeiska unionen kring kampen mot terrorism. Vi tror att det är ett nödvändigt och viktigt ställningstagande vi i dag gör här i kammaren.

Mot bakgrund av det jag nu har sagt ber jag att få yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 26 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag har ett par frågor till Kristdemokraterna. Ingvar Svensson beskrev att man hade varit kritisk i EU-nämnden, och att man hade pekat på att det fanns oklarheter när det gällde organisationsbrott m.m. Men sedan förslaget till rambeslut behandlades vid sista tillfället i EU-nämnden har det blivit tydligare och det har skärpts. På vilket sätt anser Kristdemokraterna att det har skärpts? Det vore bra att få de här punkterna beskrivna eftersom jag inte upplever att det har skett någon förändring alls när det gäller detta.

Sedan vill jag ta upp den kritik som har riktats mot det här lagförslaget från Sveriges advokatsamfund, Amnesty och Svenska Helsingforskommittén. Hur ser Kristdemokraterna på den kritiken? Hur har man agerat, och vilka garantier kan man ge för att det här blir rättssäkert och att man kan sopa undan de frågetecken som finns?

Jag måste säga att jag ändå blir lite förvånad när Kristdemokraterna säger att det inte hade varit snällt att låta någon vänta på att den svenska följdlagstiftningen ska träda i kraft. Det hade inte varit att visa respekt för vännerna i EU. Då undrar jag hur Kristdemokraterna egentligen ser på den parlamentarikerreservation som Sverige ändå har lämnat och som innebär att det är just den svenska riksdagen, de svenska riksdagsledamöterna som måste fatta beslutet om lagstiftning. Det är därför vi har en parlamentarikerreservation. Om vi sedan inte ens ska kunna använda oss

av den för att vi då inte visar respekt för våra vänner i EU måste jag säga att jag blir lite bekymrad över Kristdemokraternas syn på demokrati och den roll som vi riksdagsledamöter har som lagstiftande makt.

Prot. 2001/02:115
29 maj

Åtgärder mot terrorism

Anf. 27 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag förstår att Alice Åström är bekymrad, kanske inte just över Kristdemokraternas agerande.

Med anledning av den parlamentariska reservationen vill jag säga att om all följdlagstiftning är på plats kan regeringen strunta i att ta upp själva rambeslutet i riksdagen. Enligt regeringsformen 10:1 och 10:2 har man rätt att själv fatta detta beslut om all följdlagstiftning är på plats.

Det jag menar är att om vi inte ska biträda rambeslutet nu betyder det att vi måste anta det i samband med all följdlagstiftning, och då försenar vi processen i de andra länderna. Det är väl inte så konstigt att detta skapar en orimlig situation för de andra 14 länderna när de inte vet om det blir ett rambeslut eller inte och om de behöver införliva de krav som finns i rambeslutet eller inte. Jag tycker inte att det är så konstigt.

Får jag sedan säga att när det gäller terroristgruppsdefinitionen tyckte man redan i nämnden att man hade lyckats bättre med denna. Vad jag ville tillföra där var just som jag sade i mitt anförande legitimitetskravet. Det kan man möjligen anse vara underförstått.

När det gäller organisationsbrottet borde Alice Åström ha lyssnat på mitt anförande. Där föreligger fortfarande oklarheter. Men jag förutsätter att regeringen klarar ut detta inom grundlagens ram. Jag pekade på att det fanns en möjlighet i reservationen i utredningen från år 2000.

Anf. 28 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag måste ändå säga att jag faktiskt inte förstår Kristdemokraternas resonemang när det gäller parlamentarikerreservationen, att om all svensk följdlagstiftning hade funnits på plats hade regeringen kunnat fatta beslut. Nej, regeringen kan inte fatta beslut i lagstiftningsärenden. Det är ju vi som ska göra just det. Det är därför vi är valda till Sveriges riksdag, för att vara lagstiftare.

I det här läget, med det här sättet att hantera frågan och om vi också ska ha en syn på parlamentarikerreservationen som någonting som vi egentligen inte behöver bry oss om, ser jag det som väldigt bekymmersamt.

Sedan tänker jag ändå fråga: Har Kristdemokraterna fått bättre information, bättre garantier? Regeringen gör i propositionen avslutningsvis reservationen att det inte är möjligt att redan nu slå fast den exakta omfattningen av det straffbara området. Har Ingvar Svensson en bättre bild av vad det straffbara området kommer att vara? I så fall vore det bra om Kristdemokraterna kunde delge oss den.

Anf. 29 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är intressant att Alice Åström tror att det finns en perfekt lagstiftning. Det finns det inte i en ofullkomlig värld, kan jag berätta för henne. Det finns inga exakta fastställanden av t.ex. straffbara områden. Men det finns goda indikationer på vad de kan omfatta.

Får jag bara reda ut frågan om den parlamentariska reservationen. Förmodligen var jag oklar, eventuellt är det också så att Alice Åström inte förstår vad som står i regeringsformen 10:1 och 10:2.

Det är nämligen så att om lagstiftningen finns på plats, om vi har antagit en lagstiftning här och rambeslutet skulle omfatta de områden som redan är beslutade av riksdagen, behöver inte regeringen gå till riksdagen och fråga om lov. Så är det nämligen. Det var det jag försökte förklara. Det är det som gör det lite patetiskt att vänta på följdlagstiftningen. Det gör ju att själva rambeslutet i riksdagen saknar praktisk betydelse för regeringens del.

Anf. 30 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag förstod av Ingvar Svensson att eftersom världen ändå inte är perfekt och det inte går att avgränsa straffrättsliga områden behöver man inte ägna så mycket kraft åt det. Då blir det viktigare att hålla sig väl med kompisarna i EU.

Jag får tacka Ingvar Svensson för att han har lett i bevis att jag inte satt tyst under den här processen. Det hade kunnat gå att läsa ännu mer av vad jag och andra under EU-nämndsprocessen framförde också av invändningar och av önskemål om fördjupning och analys, som jag också vill minnas att Kristdemokraterna framförde synpunkter på.

Det jag hakar upp mig på är hela synen på att det skulle verka menligt för kampen mot terrorismen att vänta med beslutet till i höst. Det är flera länder som redan har följdlagstiftning på plats. Det är inte så att någon står still.

Eftersom jag uppfattar att själva rambeslutet är färdigt sedan det antogs i ministerrådet kan man mycket väl diskutera vad det är vi ägnar oss åt i dag. Nästa viktiga beslutstillfälle är när följdlagstiftningen antas. Det har vi fram till årsskiftet på oss med. Jag skulle vilja att Ingvar Svensson gör en bedömning av hur många timmar eller dagar han anser att någon skulle ha försenats i kampen mot terrorismen om Sverige hade väntat till hösten med att anta rambeslutet i anslutning till följdlagstiftningen.

Anf. 31 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Fredrik Reinfeldt blandar ihop två saker, nämligen att bekämpa terrorism och hur man hanterar rambeslutet. Det försöker han göra en poäng av, men det är ingen poäng.

Det jag har pekat på är att det skulle vara omöjligt för oss att vänta. Om det t.ex. blir en ny regering, som vi kan hoppas på även om andra gör bedömningen att de inte vill se en ny regering i höst, skulle det försena processen ytterligare innan man kan lägga fram en proposition om följdlagstiftning. Vi kanske hamnar i november eller december. Då svävar de andra länderna i okunnighet om det blir något rambeslut eller inte. Det är en praktisk syn på hur man hanterar rambeslut. Visar man respekt för de andra?

Reinfeldt påstår att han har gjort invändningar i nämnden. Vi gjorde en noggrann granskning, men jag hittade inte den typen av invändningar. Det är möjligt att jag missat något sammanträde under hösten. Men jag försökte kolla alla gånger de här frågorna har varit uppe till diskussion. Därför noterar jag att det inte finns mycket av invändningar. Vi kanske kan diskutera i annat sammanhang om det verkligen var det.

Kortspel, Fredrik Reinfeldt, är av den typen att man har olika traditioner när det gäller spelreglerna. Då bör man bestämma innan man börjar spelet vilka regler som gäller. Jag bara undrar varför Moderaterna vill ändra spelreglerna i det här fallet när spelet väl har kommit i gång, dvs. vi har fattat ett beslut i EU-nämnden.

Det intressanta är också hur man ser på rambeslutet kontra följdlagstiftning. Om ni skulle vara konsekventa skulle moderaterna kräva att internationella konventioner alltid åtföljs av följdlagstiftning. Det är ju samma innebörd som i rambeslutet. Hur ser moderaterna på den sidan?

Anf. 32 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det kan inte ha undgått Ingvar Svensson att det pågår en diskussion om rambeslutet som institut. Det är en del av en framväxande rättslig gemenskap inom Europeiska unionen som kanske inte direkt ska översättas till alla andra typer av internationella konventioner. Detta är ändå ett område under utveckling. Jag kan inte med den lätthet som jag tycker Ingvar Svensson behandlar detta säga: Precis så ska det vara.

Vi uppfattar att beslutstillfället var när rambeslutet antogs i ministerrådet. Sedan kan man diskutera vilket inflytande Sveriges riksdag över huvud taget har över detta. Vi har ingen möjlighet att göra förändringar i detta rambeslut när det väl är antaget. Det var skälet till att vi biträdde beslutet med det rimliga mått av möjlighet att betrakta rambeslutets konsekvenser som vi då hade i december. Men vi sade att för att få full kontroll över konsekvenserna vill vi att fortsättningen ska följas av analys och fördjupning och att följdlagstiftningen läggs fram vid samma tillfälle.

Jag återkommer till min fråga, Ingvar Svensson: Jag känner inte igen mig i beskrivningen av att Europa står och väntar eller något liknande. Alla är i full färd med att både behandla rambeslutet men också att införa följdlagstiftning. Den processen står öppen till sista december.

Om vi gör en avsiktsförklaring att anta detta rambeslut i sammanhanget där vi också antar följdlagstiftningen, vem försenar detta för? Hur många timmar eller dagar försenas kampen mot terrorismen av att vi hade väntat och fattat beslut när vi hade haft kontroll över konsekvenserna? Det är ett viktigt besked.

Anf. 33 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag kan inte ifrågasätta rambeslutet som institut. På sikt tror jag att det är nödvändigt att införliva även detta rättsliga område i den första pelaren. Vi får en större tydlighet, och den blir mer rättsligt bärande.

I dag är rambeslutet på något sätt folkrättsligt bindande, men det är inte någon del av sekundärrätten inom Europeiska unionen. Det betyder att det visserligen går att påtala att Sverige, Italien eller något land inte har fullföljt området, men det finns inga åtgärder som kan riktas mot en medlemsstat om staten inte har fullföljt till punkt och pricka. När det gäller första pelaren är det egentligen ett mer moraliskt förpliktande dokument och inte så ingripande som ett direktiv är.

Jag förstår inte att inte Fredrik Reinfeldt förstår detta. Om det inte ganska snabbt blir ett besked om att det är ett rambeslut som gäller påverkas alla de andra 14 medlemsstaterna i sin hantering av den interna

lagstiftningen. Det är så enkelt att t.o.m. Fredrik Reinfeldt borde förstå detta.

Anf. 34 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja veta hur kd och Ingvar Svensson över huvud taget ser på lagstiftningsprocessen. Vi kommer ju in på ramlagar. Den parlamentariska utredningen från 2000 satt och bearbetade om vi skulle kriminalisera organisationer. En majoritet sade nej. Jag vet att kd var för, och det var väl enda partiet.

Nu med ett rambeslut fattat på så kort tid förbinder vi oss plötsligt att kriminalisera deltagande i organisationer. Tycker Ingvar Svensson att det är ett bra sätt att stifta lagar på? Ser Ingvar Svensson att vi frångår det svenska sättet, dvs. först en parlamentarisk utredning med beredning, sedan säger majoriteten nej och frågan läggs på is? Plötsligt sker allting i EU över våra huvuden, tycker jag. Vi hade diskuterat detta djupt, och vi sade nej. Nu plötsligt är vi tvungna att kriminalisera grupper och organisationer.

Socialdemokraterna borde också få lite kalla fötter för det sättet att stifta lagar. Jag vet att Kristdemokraterna mer än något annat parti är för överstatlighet när det gäller tredje pelaren. Socialdemokraterna säger hela tiden att det ska vara mellanstatlighet. Vad är detta sätt att gå snabbt fram? Oroas inte Ingvar Svensson över beslutsprocesserna?

Anf. 35 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Kia Andreasson förväxlar rambeslut och ramlagar. Rambeslut är icke ramlagar. Om vi borde ha en bättre lagstiftningsprocess? Ja, vi kritiserade den i höstas. Vi tyckte att regeringen borde ha lagt fram en bättre analys av organisationsbrottet. Sedan kan vi fråga oss om vi som politiskt parti när beslutet väl är antaget ska gå emot ett beslut som går på vår politiska linje. Det är helt logiskt att ställa upp på detta. Sedan måste regeringen i följdlagstiftningen hantera dessa frågor utifrån rambeslutet på ett sätt som ligger inom grundlagens ram. Vi tycker inte att det är konstigt att ställa upp på den linjen. Självklart ska det i lagstiftningsprocessen vara en noggrann beredning och tillräcklig information till EU-nämnden. Det har vi kritiserat. När beslutet väl är på plats måste vi ta ställning till den nya situationen. Det är precis det vi har gjort.

Anf. 36 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Av svaret att döma är inte heller Kristdemokraterna nöjda med lagstiftningsprocessen. Det var bara just i detta fall som den sammanföll med Kristdemokraternas åsikt när det gäller att kriminalisera organisationer.

Anf. 37 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Vi kan vara missnöjda med en process, och jag sade i mitt huvudanförande att vi var missnöjda med processen. Vi tar inte tillbaka ett ord av den kritiken. Men nu är vi i ett nytt läge. Om inte beredningsprocessen fram till följdlagstiftningen blir bra kommer vi att kritisera den också. Det kan Kia Andreasson lita på.

Anf. 38 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Det här är en ytterligare intressant onsdag, den andra i rad, när vi pratar om ganska viktiga saker.

När vår justitieminister i september hade haft ett möte med EU:s justitieministrar berättade han att det var det viktigaste möte han hade varit med om så långt som justitieminister. Det upprättades en lista med anledning av den enorma aktivitet som skulle inledas mot terrorism till följd av den 11 september. Resultaten kan vi se i dag. Jag tycker inte att man kan vara riktigt nöjd.

Man kan vara nöjd med en del. Genomförandet av FN:s internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism är acceptabel. Jag är inte nöjd med det underlag jag har fått, och som ska ligga till grund för Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupps beslut, när det gäller rambeslut om åtgärder mot terrorism.

Man måste veta att det var saker som hände väldigt fort och väldigt plötsligt den 11 september. Terror, osäkerhet och rädsla slog till även i vår del av världen. Det är något som har varit känt i andra delar av världen där terrorn har härjat mycket länge. Vi från liberalt håll har krävt att Sverige och andra länder ska agera för att skydda fred och frihet eller för den delen ha en human och vettig flyktingpolitik för att skydda människoliv.

Nu sprems plötsligt likdelar omkring i det som är vår egen trädgård – i det vi i Europa uppfattar som vår egen trädgård. Detta satte en väldig fart på gamla och nya terroristlagar. Listor upprättades. Namn ströks. Namn tillkom. Effekterna är än i dag kända i Sverige – inte minst för tre svenska medborgare som har sina tillgångar frysta sedan en mycket lång tid tillbaka.

Jämfört med det första utkastet som kom på justitieutskottets bord som jag fick ta del av, gjordes det värdefulla insatser av justitieministern i Bryssel när han förhandlade med de andra ministrarna vad gäller terroristbrott. Det var bra, men det var inte tillräckligt. Vi har kunnat se hur länder tävlar på sina egna nationella arenor med ungefär samma majoriteter som vi ser här. Det ska vidtas åtgärder, och man ska uppfattas som hård mot terrorism. Vi som tvekar och undrar lite om detta kan kränka mänskliga rättigheter, om detta, trots goda avsikter, kan leda till att människor berövas dessa som vi tycker viktiga rättigheter, anses vara mjuka och delas in i fack där vi antingen är anti-EU-människor eller våldsromantiker.

Ur detta perspektiv är det tur att Folkpartiet liberalerna inte råkade, trots socialdemokratiska försök till statsvetenskap, rösta nej. Då skulle det innebära att vi antingen delades in i fack som anti-EU-människor eller våldsromantiker, eller kanske båda – om Morgan Johansson fick sätta etiketterna.

Jag tycker också att vi måste fokusera på att det beslut som vi fattar i dag inte kommer att ha någon avgörande verksam effekt på de träskmarker där vi vet att terrorism föds, frodas och växer fram. De rörelser som vi måste bekämpa kan man inte möta med dessa åtgärder som dessutom, enligt regeringens företrädare så här långt, i stort sett redan finns i svensk lagstiftning. Jag tror inte att detta är tillräckligt. Kampen måste gå genom att vi värnar demokratin, det öppna samhället och mänskliga rättigheter i Sverige. Vi ska garantera detta och visa att det inte är någon annan som

sätter vår dagordning, utan att vi slåss för detta här. Vi vill också gärna exportera dessa saker, och då får vi använda oss av bistånd, rättvis och fri handel och en vettig och human flyktingpolitik.

Problemet i dag är att jag inte känner till den exakta omfattningen av detta rambeslut. Det är som någon här tidigare var uppe och förklarade; man känner inte alltid till effekterna av lagstiftningen. Det är helt rätt, men det är stor skillnad mellan detta och att ha en lagstiftningsprodukt som ligger här med traditionella, hederliga, svenska förarbeten som grund och där man kan göra en rimlig analys av effekterna. Det finns inte här. Det är ju tomt! Det är ett utkast till ett rambeslut som vi ska ta ställning till.

I andra länder, där man har gjort detta samtidigt, har man levererat till parlamenten. De regeringarna gör uppenbarligen bedömningen att parlamenten är viktiga när det gäller att granska, titta på och debattera förslagstiftningen för att få ett bra beslut. Vi har inte den möjligheten, och därför kommer Folkpartiet liberalerna att avstå, precis som vi gjorde i december när vi sade att vi trots de framsteg som hade gjorts inte var riktigt nöjda. Vi kan inte se någonting som gör att jag med säkerhet kan vara nöjd i dag.

Ingvar Svensson från Kristdemokraterna pratar så mycket om våra vänner i EU. Då ska man veta att vi är många som har vänner i EU, och vi är många som känner att de vännerna också blir oroade i EU. De här parlamenten i den europeiska unionen har nu tröskat igenom detta med mer eller mindre knapp majoritet. Det har ibland t.o.m. lett till att den som står i opposition i sitt parti har lämnat sina socialdemokratiska partier, t.ex. i Storbritannien, därför att de inte kan ställa upp på effekterna av den s.k. terrorbekämpningen. Man tror att det leder fel, och man är ytterst orolig för att de konsekvenser som man med s.k. goda intentioner tar nu kommer att leda till ett kallare, mer stängt och betydligt otrevligare samhälle. Det tycker jag är en insikt som man med viss ödmjukhet skulle kunna ta till sig hos regeringen i det här landet.

Anf. 39 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Johan Pehrson är förstås varken revolutionsromantiker eller EU-motståndare. Tvärtom är han nog en av de större EU-anhängarna i riksdagen. Däremot är han kluven, såsom liberaler plägar vara. De vet inte alltid riktigt vilken stol de ska sitta på.

Jag har stor respekt för dem som vill analysera och tänka igenom saker och ting innan de ska fatta beslut. Men var sak har sin tid. Analys har sin tid, och beslut och handlingskraft har sin.

Det är bara att konstatera att dithän har man inte velat gå i Folkpartiet. De vill gärna tala mycket om att bekämpa terrorism, men de vill inte handla. Det kanske är det som gör att jag känner mig lite bedrövad till mods, för det hade varit bra att ha också Folkpartiet med i en uppgörelse i mitten i riksdagen.

I stället hamnar vi i en diskussion om rambeslutets vara eller icke vara och om process i stället för sak. Jag diskuterar gärna process. Rambeslut handlar just om att vi i Sverige har en sådan lagstiftningsprocess som vi har, där vi noggrant går igenom det hela med förarbete och utredningar innan vi stiftar lag. Eftersom vi har en sådan situation har vi också fastnat för detta: rambeslut först och därefter strafflagstiftning. Vi anslu-

ter oss först till de principer som ligger bakom det hela och som sedan ska utformas som strafflagstiftning.

Jag vill fråga Folkpartiet en sak. Det har ju funnits uppslutning kring denna princip tidigare; man ska ha rambeslut och därefter gå fram med straffrätt. Har Folkpartiet och Johan Pehrson ändrat uppfattning i den principfrågan?

Anf. 40 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Nej, vi har inte ändrat uppfattning. Rambesluten är ju en kompromiss till följd av det stadium av integration och utveckling som den europeiska unionen befinner sig i. Det är en kompromiss som jag förra onsdagen sade bär knepighetens prägel, för den ligger mellan parlament och regeringar på ett olyckligt sätt. För den skull kan den vara nödvändig, även om den inte är helt bra, i det läge som vi nu befinner oss i. Men i en fortsatt europeisk integration och utveckling så hoppas jag att detta kommer att försvinna.

Morgan Johansson talar om att analys har sin tid. Men kära nån – det har ju inte funnits något underlag att analysera! Vi har ett utkast till ett rambeslut. Finns det då superjurister vid de parlament som nu har lyckats leverera? Finns det superengagerade människor där? Det handlar ju om en vilja att kunna leverera detta hit och nu för att man tycker att det är viktigt och för att man tar parlamentarikerreservationer på djupaste allvar, visar respekt för sitt parlament och att man vill att vi ska vara delaktiga, och diskutera saken.

Jag är inte klugen till inställningen, utan jag vill bekämpa terrorismen och dess orsaker. Morgan Johansson kan läsa vilka protokoll som helst från debatten om global solidaritet, från frihandel till bistånd och flyktingpolitik. Där handlar det om att motverka de orättvisor som utgör förutsättningar för de träskmarker där detta elände frodas. Det är ingen tvekan om det.

Men när vi nu står här och nu så skulle man kunnat ha hantera detta annorlunda. Det är det som vi i Folkpartiet liberalerna har efterlyst. Vi tvivlar inte på Morgan Johanssons eller Thomas Bodströms goda intentioner. Vi kan bara konstatera att det är fantastiskt att man kan hylla en kompromissprodukt, som detta rambeslut är, och älska det i alla delar när vi inte känner till effekterna i framtiden.

Anf. 41 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Effekterna på svensk straffrätt reds ut i den proposition som nu ligger på riksdagens bord.

Till att börja med så är alla de handlingar som rambeslutet handlar om redan kriminaliserade i svensk rätt. Det är grovt våld, mordbrand, sabotage, kidnappningar, kapning av fartyg och flygplan och en lång rad andra grova brott.

När sådana brott begås med vissa syften så ska de straffas hårdare än vad de annars skulle ha gjort. Det är så konstruktionen ser ut. Jag tycker faktiskt att man kan begära av kritikerna till detta att de sätter fingret på vad det är i detta som de är emot. Vilken av de här handlingarna tycker de inte skulle ha omfattats av rambeslut om terrorism? Vilken av handlingarna är de tveksamma i detta fall? Då hade vi kunnat föra en diskussion, och då hade vi sluppit hela den processdiskussion som vi ägnar oss

åt nu och som säkert är fullständigt ointressant för en majoritet av svenska folket. Då hade vi nämligen pratat i sak.

Annars ser jag ju att Folkpartiet ändå sluter upp när det gäller processen – och det är jag tacksam för. Folkpartiet sluter upp bakom principen om rambeslut och därefter straffrättsförändringar. Det är viktigt. Skulle vi ha slagit in på en annan väg så skulle det ha varit omöjligt att föra sådana här förhandlingar och nå sådana här överenskommelser framöver. Det finns nu ändå en majoritet i riksdagen för principen om den tvådelade beslutsordningen.

Anf. 42 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Jag vill understryka att rambesluten är ett nödvändigt ont i den del av integrationen av Europa som vi befinner oss i i dag. Det är verkligen ingen lyckad konstruktion, för den skapar enorma problem. Det är stor skillnad mellan detta och ett rambeslut på ett område som inte berör mänskliga rättigheter och våra demokratiska friheter i övrigt, utan något mindre viktigt område. Nu är det inte så, och jag kan konstatera att andra regeringar till sina parlament har levererat ett underlag som de har kunna analysera. Vi har inte fått den möjligheten. Innehållet är inget annat än en ny definition som är mycket vid, och vi har väldigt lite att gå på för att tolka detta. Jag är orolig för att andra saker än de som jag vill, och som Morgan Johansson vill, ska innefattas i terroristbrott kan plockas in där i en orolig tid.

Jag tillhör dem som tyvärr är övertygade om att även demokratierna i vår del av världen kan vara ganska bräckliga. I mitt anförande pekade jag på den trista utvecklingen mot överbud, eller snarare underbud, i låghet när det gäller debatten om migration, vi och dem, hur vi ska se på utläningar, hur vi ska se på utläningar som eventuellt har begått något brott och vilka som kan vara terrorister. Detta leder till ett kallare, råare och mer trist samhälle på alla sätt. Det leder till fysiska och mentala murar. Detta är otroligt allvarligt, Morgan Johansson. Det leder till att socialdemokrater i andra länder lämnar sina partier för att de är oroliga. Här finns det en rörande enighet som jag är lite orolig för.

Anf. 43 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Kluvenhet är precis det som utmärker Johan Pehrson. När vi fick förslaget till rambeslut uttryckte Johan Pehrson i en motion argument som överensstämmer med Miljöpartiets. Han kritiserar i sak, och han kritiserar även systemet med rambeslut. Men i slutet ställer man alltid upp. Först säger man kritiska saker, och det är bra att man kritiserar även om man är för själva EU-idén. Men i slutet finns det ingenting som stämmer i kritiken, utan man tycker ändå att det är okej. Så är argumentationen, och den är ganska förvirrande.

Jag säger ramlag därför att jag tycker att det är ett bättre ord än rambeslut. Det finns i dag en ramlag som innebär att Sverige förbinder sig att kriminalisera en grupp eller en organisation samt deltagande i dessa. Ställer Johan Pehrson sig bakom att kriminalisera en grupp och deltagande i en grupp? Ställer Johan Pehrson sig bakom definitionen av terrorism? Ställer Johan Pehrson sig bakom att vi ska ha ännu längre straff för de handlingar som redan är kriminaliserade i svensk lagstiftning? Jag skulle vilja ha svar på dessa tre frågor.

Anf. 44 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det sista kan vara rimligt, att vi höjer straffvärdet för vissa brott och klassar dem som terroristbrott. Det tycker jag verkar helt rimligt, och jag kan stödja detta.

Men de andra områdena som Kia Andreasson tar upp om hur den här kriminaliseringen av vissa organisationer ska se ut i praktiken och hur själva definitionen ska vara utformad kan jag inte ta ställning till. Jag har inte sett det på något papper. Jag har inte sett någon proposition som gör att jag kan analysera detta. Det är helt omöjligt att göra. Det är därför som jag väljer att avstå.

Jag har ju, till skillnad från Kia Andreasson, den inställningen att jag tycker att integrationen mellan de europeiska staterna är bra. Jag vill gärna se en vidare utveckling på detta område. Det gäller också rättsområdet. Jag vill göra detta eftersom jag inte vill ha denna halvmesyr som jag säger att ett rambeslut är. Rambeslut är någonting som har med EU att göra. Kia Andreasson vet ju att ramlagar är någonting som framför allt finns i svensk förvaltningsrätt. Det har verkligen ingenting med detta att göra. Kia Andreasson förvirrar debatten. Att man blandar ihop det på det sättet underlättar inte för de medborgare som läser protokoll eller sitter på läktaren här i dag och lyssnar att förstå detta. Vi bör hålla oss till rambeslut. Jag tycker att det är en olycklig kompromiss, men den är tyvärr nödvändig.

Anf. 45 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Definitionen av terrorism har vi ju fått. Det är den ministrarna i EU har enat sig om. Definitionen står ju fast. Den överför vi i svensk följdlagstiftning. Det är ett som är säkert. Den kan vi inte göra om. Den definition som har gjorts förbinder vi oss följa. Den definitionen har ingen annan tidigare kunnat göra därför att detta är så svårt. Vi förbinder oss också att kriminalisera. Det intressanta i dag är inte hur lagstiftningen ser ut. Frågan är om vi ska göra detta. Om vi nu säger ja till rambeslutet gör vi ju det. Det är det jag skulle vilja ha kommentarer om. Det är ju ett faktum.

Anf. 46 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Det är ju inte helt klart förrän vi ser den följdlagstiftningen på plats och hur den fungerar i svensk rätt. Jag säger att jag inte med samma säkerhet kan säga att detta är helt problemfritt. Man kan inte säga att det inte finns några problem, att det bara är att säga ja till rambeslutet och sedan kör vi – kanonbra. Kia Andreasson säger att detta är kris och katastrof och att det kommer att innebära att vi drar ned rullgardinen för mänskliga rättigheter. Det är inte riktigt så enkelt.

När vi ser följdlagstiftningen kommer Folkpartiet liberalerna sannolikt att kunna konstatera att de flesta av de intentioner som gavs från den svenska regeringen har uppfyllts. Jag tror gott om det svenska Justitiedepartementet. Men det kan ju vara så att jag vill förbehålla mig rätten att kunna säga ja eller nej när jag ser detta på plats.

Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Socialdemokraterna röstar för det här förslaget dels för att vi vill förbättra och vara delaktiga i den internationella kampen mot

brottslighet i EU, dels för att vi vill öka rättssäkerheten. Om inte det demokratiska samhället försvarar sig med demokratiska medel urgröper vi det inifrån. Även om vissa inte tror det, så går det att förena internationell kamp mot brottslighet med ökad rättssäkerhet. Det är inte två skilda ting.

Alla är överens om att vi ska bekämpa terrorismen. Alla är också överens om att det bara är de som begår terroristdåden som ska betraktas som terrorister och straffas som terrorister. Det bästa sättet att skilja terrorister från andra är naturligtvis att se till att vi har en gemensam definition som just har den här betydelsen att andra inte ska riskera att betraktas som terrorister. Om vi inte har det kan ju vem som helst kallas för det. Det är precis det som sker i dag. Det är lite som det behagar på vissa håll. Därför är det så viktigt ur rättssäkerhetssynpunkt att vi har en gemensam definition i EU. Vissa har tidigare sagt att det här rambeslutet inte kan gå igenom därför att vi inte har diskuterat det tidigare. Man faktum är ju att det här rambeslutet har diskuterats mer än alla de andra rambesluten tillsammans.

Det är bra att det har diskuterats. Jag har välkomnat den diskussionen. Jag har försökt att vara med i debatten så mycket som möjligt. Mindre bra är väl att det har varit så många fel i debatten. Men det är väl också någonting som man får acceptera.

Det främsta felet är att kritiken bygger på att detta är något slags paniklösning efter den 11 september. Det är klart att hela retoriken blir mycket intressantare då. Det finns bara ett fel i det. Det är inte sant. Detta är inte någonting som har framkallats av händelserna den 11 september. Detta påbörjades redan 1999. Den 23 maj förra året, dvs. fyra månader före septemberhändelserna föreslog kommissionen att under det tredje kvartalet 2001 skulle länderna arbeta med en överenskommelse om en gemensam definition av terrorism och gemensamma straff. Det var väl ingen enskild händelse 1999 som plötsligt fick alla länders principer om lagstiftning att förändras. Däremot har det naturligtvis aktualiserats i debatten. När 3 000 oskyldiga människor dör är det självklart att det understryker allvaret i frågan och visar att vi har varit rätt ute när vi vill söka den här gemensamma kampen mot terrorismen. Men fakta är alltså att det här arbetet påbörjades långt före händelserna den 11 september.

Enligt regeringens uppfattning är det bästa sättet att hitta en gemensam definition, och då måste man vara oerhört noga. Vi hade många och långa diskussioner under hösten i Sverige och EU innan en text fanns på plats. Alla länder utom ett ansåg att detta var tillräckligt. Det landet var Sverige. Där var vi helt eniga. Vi ansåg nämligen att det inte var tillräckligt tydligt att de som utövar sina grundläggande rättigheter men ändå begår brott inte ska betraktas som terrorister.

Jag fick efter möten med EU-nämnden i uppdrag att förhandla det här nere i Bryssel. Regeringen gör ju ingenting som inte har stöd från riksdagen genom EU-nämnden. Vi lyckades faktiskt också få igenom de här sakerna. Sverige har därigenom tack vare det blocköverskridande samarbete som det här resulterade i kraftigt bidragit till rättssäkerheten.

Men även om det har förekommit en del felaktigheter är det viktigt att man står på sig. Man får inte ändra sig bara därför att det blir debatt och och inte bara se till de kortsiktiga partipolitiska hänsynen. Har vi ingått en överenskommelse med 14 andra länder i EU och lagt in en parlamen-

tarisk reservation, ska vi också fullfölja det. Det var också detta som var stödet för regeringen den 30 november. Det finns inte med några villkor med detta. Det var alldeles tydligt och framgår av den dialog som fördes med ordföranden.

Vi har också gjort på precis samma sätt vid varje tillfälle. Den 6 december meddelade regeringen att Sverige ställer upp på det här. Moderaterna säger nu: Nej, så var det inte riktigt. De talar också om texter och om ett TT-beslut den 13 december. Med någon respekt för demokratin måste vi väl ändå säga att det är de institutioner som vi har i riksdagen som gäller, inte enskilda TT-beslut, om det nu finns sådana.

Vi hade alltså stöd för det här, och det är viktigt att man står på sig. Vi får inte svaja i den här oerhört viktiga kampen mot internationell brottslighet. Det gjorde Moderaterna förra veckan när de lade ned sina röster, och de gör det i dag. Med ett minimum av konsekvens gör man det antagligen också vid nästa rambeslut, som handlar om kampen mot den internationella narkotikan. Sedan kommer frågan om barnsex och därefter frågan om IT-brott upp. Vi vill vara med, och vi är mycket glada för att också Kristdemokraterna och Centern anser att Sverige ska vara med i den här kampen.

Nu gör man ett stort nummer av att man först vill ha följdlagstiftningen på plats, men så har man inte sagt tidigare. Vi har tidigare haft fem rambeslut, och då har Moderaterna inte haft den här inställningen. Detta ligger inte heller särskilt långt tillbaka i tiden. Det räcker att gå tillbaka några veckor. I slutet av april gjorde vi på exakt samma sätt när det gällde rambeslutet om människohandel. Då röstade Moderaterna för med precis samma konsekvenser. Det fanns inte någon följdlagstiftning på plats eftersom vi följde den praxis som har utvecklats i Sverige. Så helig var alltså den konsekvensen.

I den ena stunden säger man att det måste vara en följdlagstiftning, i den andra säger man inte så. Man säger först ja, sedan nej, och därefter lägger man ned sina röster. Nog måste Moderaterna inse att de är ganska ensamma om uppfattningen att de inte svajar i inställningen till kampen mot den internationella brottsligheten.

Det är också riktigt, som har sagts, att regeringen skulle ha hamnat i en mycket besvärlig situation. Vi har sagt att vi ställer upp på det här. Det är klart att det hade varit pinsamt och genant för den svenska regeringen men framför allt väldigt illa för Sverige och Sveriges anseende, om vi inte hade hållit våra löften. Det hade varit en sak om vi redan från början hade gett uttryck för en annan inställning, men i det här fallet skulle vi först säga en sak och sedan inte.

Det är klart att vi borde vara upprörda över detta, men jag måste faktiskt säga att jag tycker lite synd om Fredrik Reinfeldt, som har hamnat i den här fullständigt hopplösa situationen, där Moderaterna har ställt sig utanför och lägger ned sina röster på sådana här viktiga områden och inte längre är med i kampen mot internationell brottslighet.

Jag kan säga att vi är tacksamma för det stöd som vi får från Kristdemokraterna och Centern, som vi fortsättningsvis kan lita på. Hur ska vi annars kunna veta att samma sak inte händer igen, dvs. att man säger ja när vi åker ned och sedan åter ändrar sig?

Men frågan om följdlagstiftningen är förstås intressant. Såvitt jag förstår har Vänsterpartiet och Miljöpartiet länge drivit sin linje, och jag har

naturligtvis full respekt för deras inställning. Den har inte haft så stor politisk betydelse genom att den inte har påverkat majoriteten i riksdagen. Bakom den har stått en ganska liten minoritet.

Men nu måste Moderaterna naturligtvis ansluta sig. De går alltså från att ha varit det kanske mest EU-vänliga partiet hela vägen över till att sätta sig i Miljöpartiets och Vänsterns knä. Då får vi ett helt nytt läge. Vi har inte samma blocköverskridande situation som vi hade tidigare.

Vad händer om det skulle bli på det här sättet? Då skulle Sverige bromsa upp och försena varenda överenskommelse i EU. Min bedömning är den att inga andra länder skulle acceptera detta. I december satte sig plötsligt Italien på tvären genom Berlusconi. Den omedelbara reaktionen blev: Jaha, men då går vi andra 14 länder vidare med det som vi kallar förstärkt samarbete. Jag tror inte att de andra 14 länderna skulle godta att Sverige ytterligare skulle försena vartenda beslut. Vi är redan långsammast. Jag tror inte att man skulle acceptera ännu längre förseningar från Sverige. Vi riskerar därför att ställas utanför, och jag tycker att det vore oerhört olyckligt.

Det kan dessutom nämnas att det skulle bli fullständigt ineffektivt om alla länder när det gäller följdlagstiftning skulle gå tillbaka för att se om några har ändrat sig i sina respektive parlament. Det som man gör med ett rambeslut är att man kommer överens om att man ska få en lagstiftning som svarar mot den överenskommelse som har träffats. Vi har också ingått en överenskommelse som vi nu tillsammans med de andra länderna formellt ska meddela i mitten av juni.

Då vill vi inte stå ensamma, för vi vill vara med i kampen mot internationell brottslighet. Vi vill inte vara ensamma utan vi vill att också Sverige ska vara med, därför att vi tror att vi kan påverka och förbättra rättssäkerheten i EU med de traditioner som vi här på det här området. Det finns alltså flera skäl för Sverige att vara med, och vi vill vara det även efter detta rambeslut.

Anf. 48 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Justitieministern reflekterade över att detta arbete har pågått ganska länge, och det har det verkligen gjort. Det har pågått i ett tjugotal år, men det har gått ganska trögt. Kan justitieministern ge någon förklaring till att det helt plötsligt blev en stark ketchupeffekt efter det att man hade kört in flygplan i två skyskrapor? Finns det något samband däremellan?

Kan justitieministern också kommentera det faktum att den som deltar aktivt i en terroristgrupp ska kunna straffas för sin organisation? Menar justitieministern att det är den produkt som vi kanske förhoppningsvis till hösten får se? Täcks detta av de svenska reglerna om stämpling, anstiftan, medhjälp och försök?

Jag vill avslutningsvis också fråga justitieministern: Vad vill regeringen själv? Tycker regeringen att det är önskvärt om regeringen jobbar lite extra och lägger manken till ännu lite hårdare, så att man kan leverera följdlagstiftningen? Tycker Thomas Bodström att det är negativt om det skulle finnas en arbetsbelastningsmöjlighet att fixa detta, så att man kan leverera detta till den riksdag som har utsett justitieministern just till justitieminister?

Anf. 49 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det här förslaget presenterade man den 23 maj, och man talade då om det tredje kvartalet 2001. Man måste säga att det är en kuslig ödets händelse att det läggs fram just när detta händer, men det är ett faktum.

Det är vidare självklart att Belgien under sitt ordförandeskap försökte utnyttja detta politiskt. Jag tror också att ganska många andra länder skulle ha gjort detsamma. Men om man följer hela historien finner man att förslaget skulle ha kommit även om händelserna den 11 september inte hade inträffat.

Det som är lite speciellt är att dessa t.o.m. kan ha försvårat förslagets genomförande eftersom det lett till en sådan kritik att vissa har hoppat av från det som man tidigare har sagt.

I fråga om deltagande och medlemskap är det inte medlemskapet i sig utan deltagandet i kriminella organisationer som det gäller. Jag tycker att det här är en jätteintressant diskussion och en viktig juridisk synvinkel, men vi ska ändå komma ihåg att vi i Sverige går väldigt långt när det gäller de saker som Göran Persson nämner, med förberedelser, försök osv. Dessutom tillkommer för de allvarligaste brotten underlåtenhet att anmäla. Det gör att det mer handlar om en teknisk lösning, även om jag i och för sig tycker att det här är en väldigt viktig diskussion.

På den sista frågan vill jag svara att det inte handlar om att man ska kunna pressa arbetsförhållandena på Justitiedepartementet ytterligare. Vi ska behålla den tradition som vi har för vårt lagstiftningsarbete. Först ska det utarbetas en departementspromemoria eller ett SOU-betänkande. Sedan går ärendet till remissinstanserna, som får god tid på sig, ett par tre månader, för att avge yttranden. Därefter fortsätter behandlingen, och Lagrådet får säga sitt i en lagrådsremiss. Slutligen utarbetas en proposition som läggs fram för riksdagen.

Detta brukar ta ett till ett och ett halvt år, och arbetet måste få ta den tiden om vi inte ska få hafsverk, sådana alldeles för snabba lagstiftningar som vi ibland diskuterar. Det är därför som detta arbetssätt är så viktigt. Det handlar inte om några enskilda tjänstemän på Justitiedepartementet.

Anf. 50 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Det förstår jag också, justitieministern. Thomas Bodström kom ut från ministerrådsmötet i slutet av september med ett 37-punktsprogram, ungefär 14 dagar efter det som inträffat. Menar Thomas Bodström att det inte var annorlunda jämfört med det som lades fram i maj? Thomas Bodströms statssekreterare har kommit till justitieutskottet med utkast som har varit katastrofala för demokratin och det öppna samhället. Tack och lov finns det en hyggligt bred syn på dessa frågor i denna riksdag än så länge. Regeringen har gjort vettiga insatser och förhandlat fram detta.

Menar Thomas Bodström att demokratin inte kan hotas inifrån, om vi ser på utvecklingen i andra länder? Är det inte så att vi kan slå knut på oss själva med alltför rigida regler, för mycket övervakning och förbud som gör att man bygger mentala och fysiska murar och stänger in människor och att samhället vittrar sönder?

Anf. 51 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jo, definitivt. Det var också det jag sade inledningsvis, att det demokratiska samhället måste försvaras med demokratiska medel. Det har sagts många tokigheter under den här tiden, sedan den 11 september. Vi ser övergrepp i rättssäkerheten, även om vi inte diskuterar det just nu. Jag har kritiserat FN:s sanktionskommitté den 30 november och jag är glad över att alltfler kritiserar den nu.

Det finns en del förslag även från länder i EU som definitivt inte stämmer överens med det som vi förenar med rättssäkerhet och som jag tror att alla partier kan ställa upp på. Det är därför det är så viktigt att vi är med i debatten så att vi kan påverka. Det kan vi göra ganska bra, särskilt som vi har en enighet. Det var därför som vi fick in den särskilda definitionen, tack vare det samarbete vi hade och vår benhårda inställning till rättssäkerheten. Det är så jag tycker att vi ska arbeta vidare. Men vi ska inte hoppa av den internationella kampen mot brottslighet. Vi ska inte ställa oss utanför de andra 14 länderna. Då kan vi heller inte påverka rättssäkerheten.

Anf. 52 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag ska också beröra lite av det som Johan Pehrson tog upp, att det var ett arbete som hade pågått länge och något som man ändå tänkte göra. Men efter den 11 september blev det en otrolig brådska. Om det nu var så att det egentligen inte påverkade och förändrade speciellt mycket är det ännu mer anmärkningsvärt att halva underlaget var på engelska och halva på franska när EU-nämnden skulle fatta sitt beslut. Det är anmärkningsvärt, om det nu hade varit välplanerat under så lång tid och inte hade påverkats. Det var ju ett helt annat tempo och oerhört stora förändringar.

Vi har debatterat den här frågan många gånger. De flesta frågor har nog ställts. Jag vill ta upp frågan om organisationsbrott. Jag satt med i den utredning som såg över kriminalisering av organisationer och hur man skulle kunna ha en lagstiftning om det. Det har gjort att jag är ännu oroligare över det som finns i rambeslutet. Då tittade vi på hur en svensk sådan lagstiftning skulle vara. Vi insåg att det var oerhört svårt att åstadkomma en lagstiftning som bara träffade den typ av handlingar som man ville att den skulle träffa. När vi försökte gå igenom och titta insåg vi att det var nästan omöjligt vilket gjorde att majoriteten i utredningen inte ställde sig bakom lagstiftning om organisationsbrott och ett organisationsförbud. Den synpunkten delades även av socialdemokraterna i utredningen.

Hur ser Thomas Bodström på organisationsbrott och definitionsproblemen i rambeslutet?

Anf. 53 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag ska först säga som jag sade tidigare: Det är klart att Belgien försökte göra de här frågorna till sina saker, ungefär på samma sätt som vi i Sverige arbetade med det som vi ville lyfta fram, nämligen människohandel. Vi var glada för att vi kom så långt på den tid vi hade. Det är också viktigt att understryka att inte något förslag som jag känner till har diskuterats så mycket i EU och i Sverige som de här besluten, just

därför att det har varit en omfattande diskussion i Sverige och andra länder.

När det gäller organisationsbrott är det regeringens uppfattning att vi inte ska kriminalisera medlemskap. Här handlar det om deltagande i kriminella organisationer, alltså att man deltar aktivt. Jag fortsätter gärna den här diskussionen. Det behövs mer än bara ett replikskifte. Jag vill återigen understryka att vi egentligen redan nu i svensk lagstiftning går längre än till deltagande. Man har skyldighet att rapportera t.ex. mord, mordbrand och många andra brott.

Regeringen har inte någon annan inställning. Däremot ser jag fram emot fortsatta diskussioner som har juridisk principiell relevans.

Anf. 54 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Den här diskussionen lär fortsätta. Vi kommer att få fördjupa oss i den svenska lagstiftningen. Jag vill lyfta upp det justitieministern själv sade i debatten, att vissa länder begår övergrepp när det gäller rättssäkerhet. Det dyker upp förslag som går för långt osv. Det är därför viktigt att Sverige är med, eftersom vi driver rättssäkerhetsfrågor mycket starkt. Där litar jag på justitieminister Thomas Bodström

Känner inte justitieministern någon oro för att om alla övriga EU-länder är beredda att släppa på det som vi tycker är viktiga rättssäkerhetsprinciper, att deras tolkning kommer att gälla? Kommissionen ska sedan granska även den svenska lagstiftningen och se till att man har en gemensam definition.

Anf. 55 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det här är alltså minimigränser. Det är riktigt att vissa länder kan gå längre. Men det finns en gräns. Det är t.ex. Europakonventionen som gäller för alla de här länderna. Det är viktigt.

Det är också viktigt att vi skapar en gemensam definition med den tydlighet som nu finns, att de som utövar sina grundläggande rättigheter inte ska kunna straffas även om de begår brott. Inget land ska kunna utnyttja den gemensamma definitionen av terrorism för sina egna syften. Den ska finnas, som den överenskommelse som gäller.

Det är viktigt att vi har en tydlighet när vi talar om kampen mot terrorism när andra länder kanske kraftigt bryter mot mänskliga rättigheter. Det är viktigt att ingen kan använda den här definitionen, att vi har en rättssäker definition som inte kan missbrukas av andra länder även utanför EU. Utan definition kan vem som helst kalla i stort sett vem som helst för terrorist. Det är tyvärr också ett ganska vanligt faktum.

Anf. 56 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Det är med förvåning jag hör en socialdemokratisk minister säga att man inte ska ändra sig därför att det har blivit debatt. Det trodde jag var kärnan i Socialdemokraternas kamp för demokrati, att man ville ha en bred debatt. Men plötsligt säger justitieministern att det är ministrarna i EU som har kommit överens och då ska vi inte svaja. Det är häpnadsväckande.

Det är precis det vi i Miljöpartiet har emot hela systemet, att det inte förekommer en offentlig debatt på tidigt stadium utan först när vi redan står inför faktum, när vi redan har förbundet oss på en massa punkter. Det

är just den allmänna debatten som är så oerhört viktig. Eftersom den har kommit så sent har det bildats ett demokratinätverk av intresserade personer därför att de har så svårt att följa med. Jag får ofta telefonsamtal och mejl från oroliga människor som inte har kunnat följa med i debatten. Det måste väl vara fel utgångspunkt, justitieministern.

Det gäller endast de som begår terroristbrott, helt klart, precis som Morgan Johansson sade. Men så är det ju inte. Det gäller ju också förberedelse, stämpling, underlåtenhet och långtgående ansvar. Remissinstanser som är djupt engagerade i mänskliga rättigheter har också synpunkter på detta.

Det är inte bara Miljöpartiet och Vänsterpartiet som har synpunkter på detta, även Advokatsamfundet har kommit med synpunkter. Detta diskuteras inte av vare sig Morgan Johansson eller justitieministern.

Slutligen vill jag ta upp frågan om remisstiden. Visst, det brukar ta ett år, så är det. Nu är det bara ett halvår kvar till årsskiftet och då händer inget i år. Det betyder att tiden krymper även för den viktiga processen med remissinstanserna.

Anf. 57 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är klart att man kan ändra sig om argumenten överbevisar det man har sagt. Det är oerhört viktigt med en debatt, vilket jag också sade i mitt inledningsanförande, och vi välkomnar det på alla sätt. Kia Andreasson får lyssna lite noggrannare nästa gång.

Däremot kan man inte – detta riktade jag mot Moderaterna – hålla på och ändra sig och vända kappan efter vinden efter de strömningar som för tillfället råder, och ta partipolitiska hänsyn före Sveriges väl. Om det kommer fram saker som innebär att situationen har förändrats ska man självklart ändra inställning. Så sker också väldigt ofta.

Detta förslag presenterades i slutet av förra året. Nu har vi arbetat fram en proposition. Det har på det här området inte hänt någonting inom EU som förändrar saken. Vi har haft en debatt, och den var bra. Jag beklagar dock att det har förekommit många felaktigheter som gjort att det har varit väldigt svårt att hänga med i debatten. Vi får väl acceptera detta. Det är fråga om komplicerade saker och därför är den här debatten viktig.

Målet för regeringens fortsatta arbete är att vi ska bli färdiga före årets slut. Om förslaget nu går igenom kommer vi att påbörja det arbete som innebär att vi lägger fram en lagrådsremiss och därefter en proposition. Mycket av arbetet har redan gjorts i samband med den proposition som nu föreligger, och som vi ska fatta beslut om i dag.

Anf. 58 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Jag är faktiskt beredd att försvara Moderaterna. De har fått många påhopp om att vända kappan efter vinden osv. Jag tycker att det är ett tecken på mognad att kunna analysera och tänka sig för. Precis som Alice Åström sade tidigare var det både förvirrande och ont om tid när vi skulle ta ställning till besluten. De ändrades gång på gång. Eftertanken har kunnat infinna sig efter besluten, så att säga, alltså efter det som sades i EU-nämnden.

Jag tycker det är ett välkommet inslag att det finns fler partier än Vänsterpartiet och Miljöpartiet som tränger in i materialet, analyserar det

och kommer till vissa slutsatser. Det kan inte vara en nackdel för den svenska demokratin. Frågan är komplicerad och därför behövs tiden.

Prot. 2001/02:115
29 maj

Åtgärder mot terrorism

Anf. 59 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är ganska rörande att höra Miljöpartiets försvar för Moderaterna och talet om mognad. Den mognaden måste ha kommit under de två timmar som skilde mellan det att regeringen lade fram sin proposition och Moderaterna gick ut och sade att de inte längre stöder det hela. Var och en som har varit med i den här processen kan nog själv bedöma hur det har gått till. Jag tycker att det framkommer tydligt av det som andra talare har sagt i dag.

Det här arbetet ska ta tid eftersom det handlar om väldigt viktiga juridisk-tekniska frågor. Det tar alltså ett helt år, och många gånger ännu längre, att få fram en färdig produkt. Vi får inte slarva med det. Det måste få ta den tid som det tar.

Anf. 60 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Moderaternas dominans i svensk politik är nu så stor att vi är i fokus i alla replikskiften. Det är bra.

Thomas Bodström hade anmält tio minuter till dagens debatt. Han hade möjlighet att kommentera en del av den utveckling som diskuteras i hela Europa, dvs. om det är så att vi kanske ser framför oss ett användande av metoder som kan visa sig vara rättsvidriga, eftersom vi i dag inte har full kontroll.

Thomas Bodström hade kunnat redogöra för beredningsläget i Justitiedepartementet när det gäller frågan om ansvarsbrott mot terrorism som ska komma. Han hade kunnat gå in på en del av de problem med avgränsningen som nämns i propositionen.

Han skulle kanske i någon del ha kunnat kommentera något som någon har sagt här i dag. Det blev i stället tio minuter av ett omfattande gnäll över riksdagen och politiskt beslutsfattande i allmänhet och över Moderaternas position i synnerhet. Han sade inte ett ord om analys och inte ett ord om de problem som har funnits kring den här processen.

Moderaterna har accepterat de fem första rambesluten utan att följdlagstiftningen samtidigt har varit framlagd. Det stämmer. Vi tycker att dessa två rambeslut på principiella grunder avviker högst betänkligt från den karaktär som de tidigare fem rambesluten har haft.

Vi markerade i anslutning till att beslutet togs i EU-nämnden en vilja att gå vidare i analys och fördjupning. Vi ville också ha garantier om att få följdlagstiftningen framlagd samtidigt. Detta flaggas nu upp som avhopp i kampen mot den internationella brottsligheten! Finns det någon som tror på den typen av retorik?

Vi försöker ta vårt uppdrag på allvar och möta våra väljare med beskedet att vi vet vad konsekvenserna av följdlagstiftningen blir. Man kan inte bekämpa terrorism hur som helst, Thomas Bodström, hur högt man än höjer rösten för att försöka hävda det.

Anf. 61 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! I mitt inledningsanförande tog jag upp just analysen kring rättssäkerheten. Jag förstår att Moderaterna inte gärna vill ha belyst

hur man har agerat i den här frågan – särskilt inte inför sina moderata väljare.

Den inställning som Moderaterna nu har innebär en uppenbar risk för att vi försenar processen och en ännu större risk för att de andra länderna lämnar Sverige utanför, om det skulle bli en majoritet på det sätt som Moderaterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill. I så fall kan vi inte delta på samma sätt i gemensamma överenskommelser.

Nu handlar det om terrorism, nästa gång handlar det om narkotika, sedan om barnsex. Man kan naturligtvis diskutera vad det ska kallas. Jag kallar det för att hoppa av eftersom vi tidigare varit med i dessa överenskommelser. Om vi inte är med i överenskommelserna i framtiden anser jag att vi har hoppat av. Det är den inställning som Moderaterna har nu. Sanningen kan vara grym ibland.

Anf. 62 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Ser Thomas Bodström inga problem med rambeslutet som beslutsinstitution och det förhållandet att Sveriges riksdag i en del av EU-samarbetet, som är mellanstatligt, helt uppenbart kommer på mellanhand?

Jag tror att det beror på att Socialdemokraterna är ensamma om regeringsmakten. De stödben som de lutar sig mot i budgetförhandlingar och andra sammanhang finns i det här fallet inte till stöd och hjälp. Då behövs det andra krafter som ska ta vid.

Jag vill gärna säga att om Moderaterna ska delta i att fatta beslut som får påverkan på svenska medborgare har vi några grundläggande krav. Vi måste få insyn i den processen. Vi måste få analyser och underlag som visar vad konsekvenserna av fattade beslut blir. Vi måste kunna utreda vad följderna blir av den lagstiftning som vi är med om att besluta.

Vi kunde ta rambeslutet vid EU-nämndsmötet därför att vi så långt hade fått svar på de frågor vi hade rest. Rambeslutet i sig är ju inte avgörande. Det har ingen rättslig verkan för svenska medborgare. Det står inte främst när terrorismen ska bekämpas. Det som spelar roll är resurserna här hemma, följdlagstiftningen och dess konsekvenser och det vägval Europa, FN och världen gör om hur man ska bekämpa terrorismen.

Vårt ställningstagande för en öppen värld och för globalisering ger oss instrument för att bekämpa terrorismen. Rambeslutet är i det hänseendet långt ned på listan, även om det är av värde att vi har fått en gemensam definition.

Låt inte talet om beslutsprocesser och liknande ta överhand över det som är viktigt, nämligen hur vi gemensamt ska kunna bekämpa terrorismen. I den delen har jag inte hört någon analys och fördjupning och heller inte i någon del fått besked från justitieministern i dag. Jag trodde att debatten skulle handla om detta, men av det blev intet.

Anf. 63 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag diskuterar gärna de här frågorna. Det har vi gjort bl.a. med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Diskussionerna har pågått under lång tid. Det är väldigt viktiga frågor om hur vi ska förhålla oss till EU, vad de överenskommelser som vi gör innebär osv.

Det som jag har kritiserat, liksom många andra, är att diskussionen från Moderaterna kom mitt under en överenskommelse. Man sade först ja, sedan nej och därefter lägger man ned sina röster.

Jag vill också säga att i de flesta länder blir överenskommelsen giltig i och med att man kommer överens i EU. För Sveriges del har vi sagt att vi vill ha en parlamentarisk reservation, vilket vi lägger in i alla förslag därför att vi vill att riksdagen ska avgöra de här frågorna.

Vi vill inte att det, som i de flesta andra länderna, ska räcka med att landets representant, justitieminister, ska ingå i en överenskommelse. Vi vill även i fortsättningen ha stöd för alla beslut som fattas av riksdagen.

Detta har kritiserats från många håll. Man säger att Sverige tar för lång tid på sig och bromsar upp. Nu är vi t.ex. näst sist. Danmark röstar på fredag – det gäller alltså det system vi har. Min bedömning är att de andra länderna inte kommer att acceptera ytterligare försening från Sverige på kanske ett halvår eller ett år. Det skulle äventyra deras situation om de i deras kamp mot brottsligheten var tvungna att vänta.

Jag tar alltså gärna en diskussion om de här sakerna, som är oerhört viktiga. Men min bedömning är att vi inte kommer att kunna få ett effektivt och framgångsrikt arbete mot brottsligheten om vi inte samtidigt fortsätter att utveckla systemet – men där lagstiftningen får ske i de egna länderna efter respektive traditioner som där finns. Det tycker jag är viktigt att understryka.

Anf. 64 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Att stifta lag är en utomordentligt allvarlig handling. Lagar måste vara klara och förutsägbara, så att vi i ytterlighetsfallen inte hamnar i en situation som liknar Kafkas mardrömsvärld som egentligen inte längre är en utopi.

Kravet på lagstiftningen måste vara som strängast när det gäller lagar mot grova och avskyvärda brott.

Den lagstiftning som bygger på rambeslut bryter mot grundläggande krav i en rättsstat. Lagstiftningsprocessen har blivit en ganska ogenomskinlig förhandlingsprocess. Det är där problemet ligger.

Den lag vi stiftar mot terrorism – och tidigare vad gällde arresteringsorder m.m. – bryter enligt min uppfattning mot djupt förankrade rätts-traditioner i vårt land. Detta är utomordentligt allvarligt – ja, så allvarligt att jag inte kan nöja mig med att låta bli att rösta, utan enligt min övertygelse och mitt samvete kommer jag att rösta nej. Rättsstaten måste nämligen värnas, och då gäller inga halvmesyror.

I verkligt allvarliga situationer, t.ex. när vi lagstiftar mot terrorism, får rättsstaten inte offras. Då har ju just dessa avskyvärda krafter lyckats uppnå de mål som de inte bör förmå lyckas med, nämligen att underminera rättsstaten och demokratin.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

Föredrogs
justitiekommitténs betänkande 2001/02:JuU9
Unga lagöverträdare och
justitiekommitténs betänkande 2001/02:JuU26
Medling med anledning av brott (prop. 2001/02:126).

Anf. 65 ANITA SIDÉN (m):

Herr talman! I dag debatterar vi två betänkanden samtidigt dels betänkande JuU9 *Unga lagöverträdare* där jag yrkar bifall till reservation 1, dels betänkande JuU26 *Medling med anledning av brott*. Också där yrkar jag bifall till reservation 1. Vi moderater står naturligtvis bakom alla våra reservationer och särskilda yttranden, men av tidsskäl yrkar jag bifall till endast två av våra reservationer.

Herr talman! Alla brottsoffer har rätt att få hjälp, oavsett ålder eller bostadsort. Endast Stockholm och Eskilstuna erbjuder alla unga brottsoffer den hjälp som kan behövas. Det finns ett enormt behov av stöd, så det här är ett växande problem runtom i vårt land. Ett brott är i de flesta fall en mycket traumatisk upplevelse. En trygg världsbild kastas plötsligt omkull och ersätts av kaos när brottsoffer blir fråntagna ett av de mest grundläggande behoven. Den som blir utsatt har inte gjort annat än varit på "fel" plats vid "fel" tidpunkt.

Att bli utsatt för brott är att på olika sätt bli kränkt. Vid Stödcentrum för unga brottsoffer talar man om och arbetar utifrån de fem kränkningarna.

Den första kränkningen är naturligtvis att över huvud taget ha blivit utsatt för brott.

Den andra kränkningen är att brottet sker mitt ibland oss och att de flesta av oss vuxna bara går förbi utan att reagera. En del unga har t.o.m. uppfattat att vi tittat bort för att slippa ingripa.

Det som kan ses som den tredje kränkningen är att polisen inte finner gärningsmannen och att utredningen därför läggs ned. Den fjärde kränkningen riskerar att uppstå under rättegången, vid vilken den misstänkte kommenderat sina kompisar att dyka upp, medan brottsoffret vittnen inte ens vågar komma till rättsalen av rädsla för att bli utsatta för hot och våld. Brottsoffer och vittnen hotas alltså för att inte vittna.

Den femte kränkningen uppstår om försäkringsbolaget inte betalar ut något skadestånd därför att brottet inte anses vara ett "riktigt" brott eftersom den unge gärningsmannen bara "lånade" mobiltelefonen eller klädesplagget.

Det här är några exempel som visar hur det utsatta brottsoffret kränks. Det är en bister verklighet för brottsoffren, och det finns många exempel ur vardagens grymma verklighet. Man kan läsa skriften från Stödcentrum för unga brottsoffer.

Herr talman! Brottsoffren *måste* sättas i fokus och få bearbeta händelsen, eller händelserna, på ett sådant sätt att den unge drabbade inte tappar tilltron till polisen och rättsväsendet i övrigt – ja, till hela vuxenvärlden.

Om brottslingen kommer från ett annat land och samhället inte ställer upp kan starka känslor bli en oroande grogrund för främlingsfientlighet bland de drabbade. Minst lika oroande är den likgiltighet för rättsväsen-

det som breder ut sig bland unga brottsoffer som alltför sällan får upprättelse.

Herr talman! Vi moderater har i flera år drivit frågan om medling och familjerådslag, främst med syftet att stärka brottsoffer men även för att unga lagöverträdare ska bli medvetna om att de brott som de ställt till med kan få allvarliga följder för en medmänniska. Medling kan med andra ord vara rehabiliterande både för brottsoffer och för gärningsmän.

Vi moderater vill förändra den föreslagna lagtexten så att den fokuserar mer på brottsoffret och föreslår därför i vår reservation en omarbeting av majoritetens förslag.

Herr talman! I en annan reservation pekar vi på att mötet med gärningsmannen riskerar att ytterligare skada brottsoffret, nämligen vid sexualbrott. Det får naturligtvis inte finnas någon risk alls att brottsoffret känner sig tvingad att delta i medling. Vi anser att just sexualbrott ska undantas från medlingsinstitutet.

Herr talman! Regeringen föreslår att BRÅ ska vara den myndighet som ska fördela bidragen när det gäller medling samt svara för frågor om utbildning och kvalitetssäkring. Vi moderater kräver att Brottsförebyggande rådets arbetsuppgifter renodlas innan fler arbetsuppgifter läggs på rådet. Vi har samma uppfattning i denna fråga som Föreningen för medling har, nämligen att en fristående nationell enhet bör inrättas. Denna nya enhet ska granska verksamheten, fördela bidragen och sköta uppföljningen och kvalitetssäkringen – därav vår reservation i denna del.

Herr talman! Många barn mår dåligt i dag. Barnpsykiatrin måste spela en mycket tydligare roll än vad den på grund av resursbrist får göra. Forskning inom detta område är även viktig. Garantin att få vård i tid ska naturligtvis gälla alla. Köerna måste bort. Resurser bör på lokal nivå sättas in för att effektivisera de åtgärder som redan finns så att insatserna kan ge möjlighet till behandling och stöd.

Vi vill understryka vikten av att åtgärder för barn och ungdomar kommer snabbt. Det är naturligtvis viktigt att bli stark nog att inte hamna i den kriminella världen, men det är också viktigt att få styrka att vika bort från den. I vår reservation om familjens betydelse tar vi även upp denna fråga utifrån barnens behov uttryckt i barnkonventionen.

Herr talman! Enligt vår åsikt bör påföljden överlämnande till vård inom socialtjänst avskaffas eftersom den i flertalet kommuner kommer för sent. Därför bör nya påföljdsformer införas – påföljdsformer som anpassas till unga brottslingar. Vi måste sätta våra planer i verket och våga visa en klar färdriktning. Det är rakryggat att visa var gränsen går och vad som gäller i vårt samhälle.

Även om man gjort något brottsligt ska det löna sig att sköta sig bra under den tid man är omhändertagen. Därför bör det utarbetas tydliga ungdomsrabatter för de yngsta. Det är också pedagogiskt viktigt att informera föräldrarna och göra dem mer uppmärksamma på deras skyldigheter vad gäller skadeståndsansvar.

Återfallsbrottslingar står för den största delen av brotten, och därför måste särskilda insatser sättas in för att vända brottskurvan rätt.

Herr talman! För att förebygga brott är det viktigt att ge unga normer att hålla sig till. Ett bra sätt att förankra normer hos unga brottslingar och samtidigt ge dem stöd och stärka dem och deras familjer är att införa familjerådslag. På Nya Zeeland har man i drygt tio år genomfört familje-

gruppskonferenser. Den kränkta får hjälp att orka, och den unga gärningsmannen blir medveten om sin roll i brottet. Föräldrarna stärks av att andra aktörer kommer in i ungdomarnas liv. Dessutom kan de få stöd av för barnet betydelsefulla vuxna.

Herr talman! Det är snart skoluppehåll, men brottsligheten tar inte sommarlov. Många unga kommer att utföra olagligheter med de följder det kan ge, för droger och brott följer varandra hack i häl. Många närpolisstationer lär få problem med bemanning även under denna sommar.

Familjegruppskonferens är en bra åtgärd inte minst för våra unga med invandrarbakgrund. På Nya Zeeland har man god erfarenhet av att rikta sig särskilt till dessa ungdomar och fånga upp dem genom att anknyta till de familjeband som finns i dessa kulturer. Detta understryker betydelsen av andra vuxna som står nära. Det ger också en bra förståelse för konsekvenserna av felaktiga gärningar. Som man själv vill bli behandlad måste man behandla andra.

Vi finner att regeringen i sitt förslag underlåtit att bedöma om familjerådslag kan bli ett komplement till medling.

Herr talman! Vi måste bry oss om unga som begår brott. Det är viktigt för unga lagöverträdare att reaktionen på deras brott kommer så nära brottet som möjligt och att reaktionen är tydlig, för det underlättar möjligheten att avbryta en påbörjad kriminell karriär. Omsatt till svenskt rättsväsende blir vårt förslag en alternativ påföljd för unga brottslingar – en påföljd som dessutom ger föräldrar stöd under en tung period.

Herr talman! Jag har, liksom utskottet gör i dagens betänkande, mest uppehållit mig vid de unga. Men oavsett ålder måste brottsoffren få upprättelse och våga blicka mot en bättre framtid.

Anf. 66 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Så har vi kommit till utskottets sista debatter denna mandatperiod. För några av oss är det dessutom den sista debatten efter många år i riksdagen. Jag trodde verkligen att jag skulle få en chans att debattera med Ingvar Johnsson eftersom det är hans sista debatt. Jag har haft ett antal dueller med honom under de senaste åren. Jag brukar lyckas få Ingvar att tända till lite extra i debatten. Om jag retar upp honom kanske han begär ordet i avslutningen.

Herr talman! Kristdemokraterna står bakom alla sina reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall enbart till reservation 5 under punkt 4 i JuU9 och reservation 3 under punkt 4 i JuU26.

Ett återkommande kriminalpolitiskt debattämne är hur samhället ska reagera på ungdomars brottslighet. Hur ska påföljdssystemet se ut? Ska det vara strängare straff eller intensivare behandlingsmetoder? Vi anser att en ung människa som begår brott ska veta att samhället ser allvarligt på detta oavsett gärningsmannens ålder. För en del handlar debatten enbart om hur man ska förhindra brottslighet genom fler poliser och hårdare straff eller genom att man gör det så svårt som möjligt att begå brott, men det räcker inte om vi inte lyckas i arbetet med att förändra de ungas värderingar och attityder.

Kristdemokraterna har i denna kammare gång efter gång understrukt behovet av gemensamma goda värderingar som bär upp och håller samman samhället. I de allra flesta fall är det föräldrarna som bäst förmedlar dessa värden. Därför menar vi att familjens roll i det brottsförebyggande

arbetet är central. För att värdeöverföringen ska fungera krävs vardagstid tillsammans. Det är i vardagliga situationer som man tvingas lösa konflikter och på det sättet på ett naturligt sätt tränar samlevnad med varandra.

Därför säger vi att vi tycker att det är så sorgligt att familjen är så undervärderad och att tilltron till föräldrarnas förmåga att ta hand om sina barn är så låg. Det är precis det vi skriver i vår gemensamma reservation nr 1. Vi skriver att regeringens familjepolitik är otidsenlig och begränsar i stället för att öka familjens möjligheter att själv styra sin vardag.

Trots allt råder det i de politiska partierna ganska stor enighet om familjens och de vuxnas betydelse och om att goda uppväxtförhållanden är av stor vikt för hur den unge ska utvecklas. Möjligtvis har Miljöpartiet en annan uppfattning, men jag hoppas få tydliga besked och möta samförstånd i frågan om familjens betydelse i denna sista debatt med Kia Andreasson.

I vår reservation nr 2 belyser vi frågan om att det i dag finns stora möjligheter att identifiera riskgrupper. Därför anser vi att det är så viktigt att barn och ungdomar med neuropsykiatriska funktionshinder ska få extra uppmärksamhet och stöd i förebyggande syfte. Vi anser att regeringen borde utarbeta ett handlingsprogram där denna kunskap tas till vara i syfte att förbättra livskvaliteten för de berörda grupperna och därmed också samtidigt minska brottsligheten.

Majoriteten hänvisar då till BRÅ-rapporten 2001:15 och den kunskap som finns och konstaterar samtidigt att vetenskapligt förankrade metoder sällan tillämpas och att det ofta saknas systematisk dokumentation vad gäller insatser, metoder och resultat.

Jerzy Sarnecki konstaterade detta i en debattartikel på DN Debatt den 19 maj: "Det finns troligen ytterst få branscher som använder så liten andel av sina resurser för utvecklings- och utvärderingsinsatser. Det är denna ovilja att bygga på kunskaper om problemens orsaker och effekter av åtgärder, snarare än resursbrister, som gör att våra framgångar i kampen mot brottsligheten och andra problem bland unga inte är särskilt imponerande."

Jag har förståelse för att utskottet inte kan uttala sig i frågor som berör resurserna inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården eller skolans arbete. Jag vill bara påpeka och understryka att det är så typiskt i allt politiskt och även socialt arbete att samarbete, samordning och tillvaratagande av kunskap ligger så långt ned på prioriteringslistan i det förebyggande tänkandet. Denna oföretagsamhet beklagar vi kristdemokrater verkligen.

Ungdomar som begår grova brott döms i dag allt oftare till slutet ungdomsvård. Sedan lagen trädde i kraft för två år sedan har sex till sju gånger fler än beräknat tagits in på särskilda ungdomshem. De många och långa domarna har skapat konkurrens om platserna på ungdomshemmen, eftersom ungdomar dömda enligt LVU också vårdas på samma ungdomshem. Under senare delen av år 2000 tvingades ett 40-tal ungdomar vänta på sin LVU-placering. Ett graverande exempel kommer från julhelgen 2000, då en 14-årig flicka på väg från det ena ungdomshemmet till det andra fick sitta på häktet i Uppsala.

Kristdemokraterna tog upp denna situation redan i budgetmotionen 1999, och vi sade att regeringen måste avsätta ytterligare resurser för att

tillgodose fler platser åt SiS. Vi har sedan tagit upp denna fråga varje år i våra debatter.

Nu skriver majoriteten i sitt betänkande att det i maj 2002 finns 74 platser, av vilka 72 är utnyttjade, och sju till åtta ungdomar som ska placeras så fort respektive dom vunnit laga kraft. Utskottet konstaterar där- efter att platstillgången har direkt samband med anslagen till SiS och att det därmed är en fråga som ligger utanför utskottets beredningsområde.

Det finns inte den minsta skrivning i detta betänkande från justitieutskottet i Sveriges riksdag om det olyckliga i att unga som inlett en brotts- lig bana får gå kvar hemma och begå alltfler brott innan de kan placeras på ungdomshem. Det finns inte ett ord om att utskottet anser att regering- en borde se över resursfördelningen till SiS för att tillgodose platsbeho- ven. Om inte vi i justitieutskottet påpekar de problem vi ser i ungdoms- vården, vem ska då göra det? Kan socialdemokraterna och majoriteten förklara det för mig?

Utskottet skriver i sin majoritetstext: ”Någon regel om omedelbar verkställighet oavsett om domen vunnit laga kraft finns således inte. Regelsystemet för slutna ungdomsvård motsvarar i detta hänseende i princip det som gäller vid dom på fängelse”. Med andra ord går den unge fri tills det finns en plats så att domen kan verkställas. Min fråga till ma- joriteten är: Är ni nöjda med detta? Är det förenligt med den politik som ni bedriver i regeringen för att bekämpa ungdomskriminaliteten?

Kristdemokraterna tycker att det är bra att regeringen nu har föresla- git en ny lag om medling med anledning av brott. Vi har drivit den här frågan länge. Under försöksverksamheten drevs 32 medlingsprojekt runtom i landet. Flera av dem har kommit att drivas vidare. De orter som har lyckats har visat sig vara de orter som har haft s.k. eldsjälarna som har varit beredda att satsa mycket tid på rådslagen.

Vi kan känna en viss oro när det ansvaret nu ska läggas över på kommunerna. De har redan socialtjänster som är oerhört tungt belastade. Hur ska det gå? Det är bra att regeringen säger precis som vi har yrkat på i våra motioner. Det måste bli ett statligt ansvar. Regeringen anslår 18 miljoner som kommunerna ska kunna ansöka från för att kunna bedriva sin medlingsverksamhet. Men vi blir något förvånade över att regeringen inte på något sätt har angivit var de pengarna ska tas. I vår motion krävde vi att regeringen måste återkomma med förslag om detta. Jag tycker att utskottsmajoriteten har tagit hänsyn till de kraven från oss kristdemokra- ter och gjort en kraftfull skrivning om att regeringen bör återkomma om finansieringsfrågan.

Herr talman! När det till sist gäller frågan om medlingens ställning i den rättsliga processen presenterar regeringen inga förslag. Inte heller när det gäller frågan om hur medlingsverksamheten ska organiseras finns det några konkreta lösningar. Regeringen nöjer sig i stället med att konsta- tera att ytterligare överväganden krävs.

Vi anser att medling är ett bra sätt för lagöverträdare att få större in- sikt om brottets konsekvenser. Vi stöder också förslaget att medling kan användas för minderåriga som begår brott. Vi menar också att det ska finnas möjlighet för åklagaren att meddela åtalsunderlåtelse för straff- myndiga under 18 år om de har deltagit i medling.

Medlingen innebär i sig att en ung förstagångsförbrytare erbjuds hjälp att träffa brottsoffret för att tala om det som har hänt. Det kan också

hända att den unge får ersätta skadan genom att jobba av skulden för det brott som den unge har begått. Vi tror att den processen är ett bra sätt att få unga lagöverträdare att inse konsekvenserna av sin brottsliga handling.

Därmed tackar jag för mig. Jag önskar Ingvar Johnsson en fantastisk framtid utanför riksdagen. Det önskar jag även andra som eventuellt inte blir kvar här.

Anf. 67 GUNNEL WALLIN (c):

Herr talman! Våld och mobbning bland ungdomar liksom det ökade användandet av alkohol och narkotika samt den ökande andelen självmord bland unga är oroande signaler som vi vuxna, vi politiker, måste ta på allvar.

Detta betänkande inleds med att utskottet i sitt övervägande skriver att det är återkommande aktuella frågor som även behandlats förra året. Utskottet avstyrker reservationerna och hänvisar till pågående utredningar och aviserade propositioner.

Det krävs handling. Det behövs kontinuerliga uppföljningar av hur situationen ser ut och om myndigheterna kan leva upp till fattade beslut, och om inte vad detta beror på. Det gjordes en genomgripande översyn år 1994 av unga lagöverträdare och handläggning av ungdomsmål. En uppföljning av detta år 1999 visade ett i huvudsak positivt resultat. Jag tror att det har förändrats.

Hur ser det ut i verkligheten? Antalet häktade ungdomar under 18 år har fördubblats under det senaste året. Då ska även uppmärksammas att det är i undantagsfall som man häktar ungdomar under 18 år. Det är överbeläggning på de hem Statens institutionsstyrelse driver. De unga får vänta på att avtjäna straffet och få den rehabilitering som verkligen behövs.

Jag kan instämma i den fråga som Ragnwi Marcelind nyss ställde. Hur ser majoriteten på just den situationen? Jag tycker att det är mycket bekymmersamt.

Det är svårigheter att hålla sexveckorsgränsen för brott begångna av ungdomar. Socialtjänsten har i många kommuner svårighet att hinna med vårdplaner. Det är svårigheter att hitta lämpliga uppgifter för de ungdomar som är dömda till samhällstjänst. Vi ser en missbrukssituation. Vi kan också se att ungdomar allt oftare har bristande respekt för beslutade lagar. Vi kan se brottsoffrens rädsla. Det är en rädsla som ibland leder till att man utrustar sig med hjälpmedel som kan få katastrofala följder.

Vid hantering av unga lagöverträdare är det extra angeläget att handla snabbt, tydligt och konsekvent och att vad som är rätt och vad som är fel poängteras.

Familjens och andra vuxnas betydelse och ansvar att föra över normbildningen till den kommande generationen måste alla jobba med. Det gäller också att arbeta med brottsförebyggande insatser på alla sätt. Det är inte bara att säga att föräldrarna har ansvar. Man måste också ge föräldrarna de reella möjligheterna att ta ansvaret.

De föräldrar som behöver stöd måste få detta. Ett exempel som jag såg bl.a. i Halmstad var att familjen, föräldrarna, utrustades med stöd i hemmet för att stärka sin position. Jag har sett exempel från Klippans kommun där man arbetar med ungdomar med konfliktlösning och samtal. Det har fungerat jättebra.

Jag var i förra veckan och lyssnade på bl.a. en ung man som hade gått i samtalsterapi. Han uttryckte sig så här: Skolan kan inte ta över föräldrarnas uppgift, utan man måste lösa det tillsammans. Föräldrarna måste få tid att vara tillsammans med sina barn och just föra samtal. Det finns många goda exempel. Men de behöver spridas för att få en förändring till stånd i hela vårt land. Vi får aldrig glömma bort att vi vuxna måste vara goda förebilder.

När det gäller frågan om neuropsykiatriska hinder finns det en hänvisning till Psykansvarskommittén. Det är en liten grupp, men det är en grupp som ökar. Det är de barn som är svåra att placera i vanlig skolklass, eftersom de stör blir aggressiva och mobbade.

Det finns faktiskt platser i vårt land där man kan ta emot barn och behandla dem med sensomotorisk träning och samverkan mellan sinnes- och rörelsenerver. Jag har själv lagt en motion om detta här i riksdagen. Det har nämligen visat sig att bristande stresstålighet sammanfaller i samtliga testade fall med dålig hörsel. Detta är rön från Kalmar län. Det gäller att utreda den sensomotoriska mognadens betydelse för barnens koncentration och inlärningsmetoder. Det är ca 1 000 barn som har fått hjälp och som har haft jätteproblem. De har flyttats flera gånger men inte passat någonstans. När det då finns hjälp att få ska man använda sig av den i vårt samhälle. Därför är jag ganska förvånad när socialutskottet säger i sitt yttrande att man inte vill frångå principen att riksdagen ej bör prioritera vissa sjukdomar framför andra. Kan man förebygga psykiska störningar i tidig ålder är det av jättestor vikt att man gör det.

Dimensioneringen av sluten ungdomsvård har nästan sedan starten varit ett bekymmer. Det påverkas, som vi hörde från tidigare talare här, av ett annat utskott. Jag tycker att det här är allvarligt. Antingen krävs det ett bättre samarbete, eller så måste frågan om var ansvaret ska ligga omprövas. Man kan inte skylla på varandra.

Som det nu är finns det en diskussion även ute på fältet om vem som ska betala: Ska kommunen placera på LVU-hem, eller ska man låta det gå så att staten får ta kostnaden via LSU? Det måste vara behovet som styr?

Ett par ord om medling. Medling på frivillig bas är viktig. Den ska inte användas som en påföljd. Så är förslaget i betänkandet. Vi tyckte från Centerpartiet, när vi fick försöket presenterat, att det skulle få fortsätta för det verkade bra. Man hade ju fått upp kompetensen i vissa kommuner. Men så blev det inte, det har blivit ett uppehåll. Jag tycker att det ska få fortsätta, även om det tar tid att bygga upp kompetensen igen. Alla initiativ till samtal mellan parter behöver tas till vara för att ge föräldrar en möjlighet till eftertanke och reflektion över brottet och för att ge brottsoffret upprättelse samtidigt som man får bearbeta sina upplevelser. Jag hoppas verkligen att kommunerna inser detta och använder sig av möjligheten att ta del av bidrag och använder sig av både medling och familjerådslag, för samtalet är viktigt.

Herr talman! Jag står bakom alla Centerpartiets reservationer och det särskilda yttrandet, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 2.

Anf. 68 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Hur förhindra brottslighet? Det är en central fråga för justitieutskottet och även för partiernas kriminalpolitik. Miljöpartiet hävdar ofta att tidiga brottsförebyggande åtgärder är en viktig del i detta arbete – och även hur samhället fungerar socialt. Men tidiga brottsförebyggande åtgärder på individnivå är det som vi måste satsa på. I reservation 2, som jag yrkar bifall till, finns ett yrkande om att få en nationell plan för sådant arbete därför att unga och barn som har fått ADHD eller liknande har en så tung och allvarlig situation. I rapport efter rapport visar det sig att det är dessa barn som är i riskzonen för framtida kriminalitet men att det går att åtgärda. Detta måste vi ta till oss, vara intresserade av, få alla resurser till och få med oss alla myndigheter på och vi måste använda alla krafter för att inrikta oss på denna grupp, som det går att göra någonting åt. I stället för att hela tiden äska mera pengar till rättsväsendet, fler poliser och fler fängelseplatser måste det vara detta som är det viktiga.

BRÅ, Brottsförebyggande rådet, kom med en rapport – *Kriminell utveckling, tidiga riskfaktorer och förebyggande insatser*. Där riktas mycken kritik mot hur det fungerar i dag, det finns inte bra metoder. Det måste framarbetas bättre metoder.

I dagarna fick vi två ytterligare rapporter. En från Henrik Söderberg, överläkare vid Rättsmedicinalverket i Göteborg. Han har bedrivit forskning bland 100 våldsbrottslingar och finner att dessa brottslingar har den nämnda diagnosen och att man skulle kunna göra mycket mer på ett tidigt stadium.

Socialstyrelsen har kommit med en utredning där man säger att det viktigaste av allt är att öka kunskapen bland förskolelärare, lärare och föräldrar och att myndigheter och organisationer måste samarbeta. Det är precis vad som står i Miljöpartiets reservation. Också Kristdemokraterna har en motion om detta. Där är vi eniga. Det är glädjande att så många partier är eniga. Hade Moderaterna inte backat från att ställa sig bakom denna motion hade vi fått igenom att regeringen skulle upprätta en nationell plan på detta viktiga område. Jag skulle önska att vi kunde göra det, innan vi lämnar riksdagen denna mandatperiod, för det är så angeläget. Jag förstår inte varför Moderaterna plötsligt övergav det. De hade först intentionen att ställa sig bakom den och sedan bara lämnade det. Kan det bero på att socialutskottet då var mer kritiskt? Det är det som är tråkigt i detta sammanhang att vi i justitieutskottet har en bild, som är baserad på många års kunskap, men sedan har socialutskottet sina problem och då blir det ingen koppling däremellan. Man säger i stället att den principiella inställningen är att inte prioritera vissa sjukdomar. Det är inte riktigt detta det handlar om. Det går inte att jämföra. Det här får andrahandseffekter på det kriminella området och ger otroligt många fler problem i samhället.

Herr talman! Det är beklagansvärt, och jag hoppas att få höra från Moderaternas företrädare varför det blev så att vi inte kunde få till stånd det som rapport efter rapport och som experter säger att vi måste göra för att kunna få en förändring.

Anf. 69 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Det är fantastiskt roligt, Kia Andreasson, att få dela den här reservationen i denna mycket viktiga fråga om neuropsykiatriska funktionshinder. Kia Andreasson sade i sitt inlägg att det var otroligt viktigt med tidiga brottsförebyggande åtgärder på individnivå i stället för att ropa efter mer resurser till polis och behandling osv.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Kia Andreasson om hur hon vill hantera den svårighet som vi har i dag med alltfler ungdomar som inte kommer in t.ex. på Statens institutionsstyrelse därför att det inte finns platser. Det är en resursfråga, det är en resursbrist som gör att över 40 ungdomar fick vänta under hösten 2000 och på det sättet fortfara med sin brottslighet. Det har också lett till att en del kommuner har släppt efter, för det har inte längre varit deras betalningsansvar, utan det har blivit ett statligt ansvar. Det här gör att barn och ungdomar far illa.

Om det ligger någonting i det som Kia Andreasson säger, att tidiga brottsförebyggande åtgärder är så angelägna, skulle jag vilja fråga varför Kia Andreasson inte samtidigt ser det angeläget att få resurser till just de institutioner som kommer in tidigt och försöker rehabilitera barn och ungdomar för att de inte ska fortsätta i kriminalitet.

Anf. 70 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Nu är Ragnwi Marcelind inne på det andra steget, när ungdomar redan har hamnat i kriminalitet och behöver omhändertas. Men min poäng med den nationella planen i reservationen var att de skulle slippa hamna inom denna vård och att de i stället skulle få stöd i barndomen. Ibland upptäcker man problemen redan i förskolan och även på barnavårdscentralen. Om man sluter ett nätverk runt dessa barn så att de får all upptänklig hjälp och stöd, behövs förhoppningsvis inte de här platserna.

Funktionsstörningen ADHD är så överrepresenterad bland våldsbrottslingar. Det är 40 av 100 personer som har den diagnosen och som är i riskzonen för att bli eller som blir kriminella. Det är därför som jag säger att den största satsningen måste ske tidigt för att undvika att den andra delen måste byggas ut, dvs. där kriminaliteten redan har fått utlopp.

Anf. 71 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Jag förstår fullständigt vad Kia Andreasson menar, att insatserna måste komma så tidigt att vi i framtiden ska slippa – och här är jag helt enig med Kia Andreasson – få alltfler kriminella människor. Men Kia Andreasson kan ju inte frånta sig ansvaret för dem som redan är i en brottslig karriär därför att de inte fick den här hjälpen för ett antal år sedan eller av andra orsaker just nu befinner sig i en kriminellt sett uppåtgående kurva. Det handlar om barn och ungdomar som inte fått den rätta hjälpen i rätt tid. Då undrar jag varför Kia Andreasson inte ser dessa barn och varför hon inte kunde ansluta sig till reservation 5, där vi yrkar på mer resurser för att man ska kunna ta sig an ungdomar som har dömts till LVU och LSU. När det gäller LSU är det oerhört viktigt att ungdomarna inte går fria i väntan på att det ska finnas plats eller att domen ska verkställas.

Anf. 72 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Herr talman! Jag vill inte ställa de här grupperna mot varandra. Det är självklart att det ska finnas platser för att ta hand om barn som behöver hjälpen inom SIS. Men poängen är ändå, och det är det jag vill framhålla i reservation 2, att vi måste satsa ännu mer resurser, inte bara pengar utan också mänskligt engagemang, i alla delar för att förhindra brottslighet. Det är detta som måste till i större skala. Sedan måste man så klart, som jag sade tidigare, ta hand om dessa ungdomar tidigare än andra, men det är en sekundär effekt. Det är klart att vi inte ska lämna dem utanför. Men det blir ett lägre antal – det är det som är poängen – om vi satsar i första ledet.

Anf. 73 NALIN PEKGUL (s):

Herr talman! Det är först och främst föräldrarna som har ansvar för barns och ungdomars uppfostran. Därför har de stor betydelse för att barnen ska få goda uppväxtvillkor.

Föräldrarna har en nyckelroll när det gäller att få barn och ungdomar att avstå från att begå brott. Men även skolan, fritidsförvaltningen och socialtjänsten har ett stort ansvar för att barn inte ska hamna i kriminalitet. Därför bör man tidigt uppmärksamma problem bland barn och unga och i samarbete med föräldrarna sätta in de resurser som behövs för att få barnen och ungdomarna på rätt väg. När ett barn börjar begå brott är det extra viktigt med ett nära samarbete mellan familjen och berörda myndigheter.

Det är också viktigt att samhällets reaktion kommer snabbt när unga människor begår brott. Den nuvarande regleringen ställer krav på ett nära samarbete mellan socialtjänsten, polisen, åklagarna och domstolarna. Regleringen är utformad för att åstadkomma en snabb handläggning genom tidiga kontakter mellan berörda myndigheter, samtidigt som behovet av specialisering inom rättsväsendet i fråga om barns och ungdomars brottslighet tillgodoses.

Föräldrarnas medverkan garanteras på flera sätt. T.ex. ska föräldrar eller andra vårdnadshavare normalt kallas till förhör som äger rum med barnet eller den unge. De ska också underrättas om tidpunkten för en domstolsförhandling. Därtill kommer att det åligger socialtjänsten att utforma åtgärder som rör barn och unga i samråd med vårdnadshavaren och i lämpliga fall med den unge själv. Det kan tilläggas att riksdagen nyligen fattat beslut om lagändringar som går ut på att vidga kretsen av vuxna som kan vara ett stöd för den unge under brottmålsförfarandet.

Herr talman! Det andra betänkandet som vi i dag behandlar är *Medling med anledning av brott*. Medling kan komma i fråga för gärningsmän i alla åldrar. När det gäller gärningsmän under 12 år får dock medling ske endast om det finns synnerliga skäl. Syftet med medlingen är främst att gärningsmannen ska få ökad insikt om brottets konsekvenser, och att brottsoffret ska ges en möjlighet att bearbeta sina upplevelser av brottet. Det bör även vara möjligt att låta mötet utmynna i någon form av avtal mellan parterna. Medlingen ska vara frivillig för båda parter. Om medling befins vara lämpligt i det enskilda fallet bör inget brott som är polisanmält och erkänt uteslutas från medling. Medling bör kunna äga rum i alla stadier av rättsprocessen.

När det gäller frågorna om medlingens ställning i den rättsliga processen och hur medlingsverksamheten ska organiseras gör regeringen bedömningen att ytterligare överväganden krävs och återkommer.

Herr talman! Det här var mitt sista anförande i kammaren.

För mig har uppdraget varit både krävande och givande. Jag är stolt över att jag under åtta år har fått förtroendet att representera folket.

Att vara ledamot av Sveriges riksdag är ett stort uppdrag som ingen kan påstå sig ha gjort sig förtjänt av. Om demokratin ska bli livaktig måste alla politiskt aktiva känna att de verkligen kan vara med och bestämma. Därför tror jag att det är viktigt att man delar på uppdragen. Det får inte bli så att när någon en gång har fått ett uppdrag är den posten låst fram till dess att personen i fråga pensioneras. Det gäller i synnerhet när man får ett uppdrag som ganska ung.

Det här har varit mina skäl för att ställa min plats till förfogande och inte ställa upp i höstens val.

Jag hoppas och tror att jag har kunnat bidra med någonting i riksdagsarbetet och uppmanar så många som möjligt att engagera sig politiskt och ställa upp och ta på sig politiska uppdrag. Det är viktigt för demokratin, tycker jag.

Anf. 74 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Nalin Peggul om man har gett möjligheterna och tiden för föräldrarna att ställa upp och föra över värderingar och normer. Det är första frågan.

Nästa fråga är om man från Socialdemokraternas sida har lyckats hantera situationen med unga lagöverträdare när antalet häktade under 18 år har fördubblats det senaste året, när platsbristen ser ut som den gör på statens institutioner och när missbruket breder ut sig som det gör bland ungdomar.

Anf. 75 NALIN PEKGUL (s) replik:

Herr talman! Den första frågan hörde jag inte riktigt.

Det är klart att vi aldrig ska vara nöjda med de insatser vi har gjort. Varje ung människa som hamnar i brottslighet är ett misslyckande, inte bara för socialdemokratin utan för var och en av oss som människor. Man ska aldrig säga att vi har lyckats med allting, och vi kommer troligen heller inte att göra det.

När det gäller frågan om platser på Statens institutionsstyrelse vill jag bara säga att det inte är riksdagen som ska bestämma hur många platser det ska finnas. Platserna inrättas när behov uppkommer. Jag är säker på att varje gång behov uppkommer ser Statens institutionsstyrelse till att ordna platserna när unga människor döms till slutenvård.

Anf. 76 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Herr talman! När det gäller den första frågan sade Nalin Peggul i sitt anförande att föräldrar har en nyckelroll i att ge stöd till barnen. Då frågade jag: Har föräldrarna i dag reella möjligheter och den tid de behöver för att stödja ungdomarna?

Jag har också en kommentar till det Nalin Peggul sade om att man aldrig skulle vara nöjd och att just när det gäller platsbristen på SIS-hemmen fixar man platser när behov uppkommer. I detta betänkande står

det redan att det inte finns så många platser att de täcker behovet. Det har varit en kraftig ökning, och man kan inte fixa det i efterhand. Vart ska de då ta vägen? Då blir det som i de fall som relateras från Stockholmsområdet, att det dröjer 6–8 månader sedan man har fått domen innan den kan verkställas med slutna ungdomsvård. På den tiden hinner de göra mycket. Vilka signaler ger man då till ungdomarna?

Anf. 77 NALIN PEKGUL (s) replik:

Herr talman! Om Gunnel Wallin tror att socialdemokratin ska fastställa hur många timmar föräldrar ska ägna åt sina barn vill jag tala om att vi tyvärr inte kan göra det. Vad vi kan göra är att i diskussioner, i möten och i alla möjliga sammanhang framhålla vikten av att föräldrarna har mera tid med sina barn. Det är inget socialdemokratiskt problem, utan det problemet har vi alla, även vi i denna kammare.

Det som har oroat mig som småbarnsförälder är att många människor tror att det är ett nödvändigt ont att skaffa barn. Vi har fått ett samhälle där man tror att man ska ha både karriär och barn och kunna leva det bästa livet, och man kan inte ta hänsyn till att man som småbarnsförälder kanske måste kunna trappa ned, vara hemma och ha mer tid med sina barn.

Det är en fråga som jag gärna skulle vilja ha en lång debatt om, dvs. hur viktigt det är att föräldrarna har tid med barnen. Barn behöver vuxna människor, kanske inte bara föräldrar – även om föräldrar är de viktigaste – utan även andra människor i omgivningen som sätter värde på och visar respekt för barnen. Det är en oerhört viktig och intressant diskussion.

Jag hoppas verkligen att både Gunnel Wallin och jag bidrar till att barnens bästa sätts i centrum och att det blir uppmärksammat att vi bör ägna mer tid åt våra barn. Det är inte någonting jag ska kommentera som socialdemokratisk företrädare.

När det återigen gäller platserna är det klart att varje fall där det inte löser sig snabbt är upprörande. Utgångspunkten måste vara att det är Statens institutionsstyrelse som har fått uppdraget att ordna fram platserna. När det behövs tar man också fram platserna. När unga människor döms till slutna vård får de också de platserna. Det är ingenting som riksdagen ska lägga sig i.

Anf. 78 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Jag är överens med tidigare talare om att det är mycket som behöver förbättras. Det är självklart att de unga som har behov av psykiatrisk vård ska få det.

Vi moderater kräver vårdgaranti för alla, och vi har i alla utskott som berörs framfört våra synpunkter.

Statsministern har utlovat vårdgaranti, men samtidigt har ni röstat nej till förslaget tolv gånger i rad. Var vårdgarantin bara ett förfluet valöfte? Vårdgarantin skulle ju kunna garantera att barn och vuxna med psykiatriska problem kunde få hjälp i tid.

Herr talman! Man måste alltid ifrågasätta om en verksamhet, exempelvis medling, som fungerar bra och leder till goda resultat behöver lagstöd för att fungera. Det finns risk för att frivilligt engagemang förstatligas. Det finns även risk för att allt måste stöpas i samma form.

När nu regeringen lagt fram sitt förslag om medling, varför visas då inte alla korten upp på bordet? Varför har ni inte visat var ni föreslår att medlingen ska ta plats i rättsprocessen? Varför lägger ni inte fram ett förslag om hur medlingsprocessen bör organiseras?

Vi moderater har länge drivit frågan om medling. Vi har gjort det under så lång tid att Socialdemokraterna hade hunnit komma med ett fullständigt förslag.

Anf. 79 NALIN PEKGUL (s) replik:

Herr talman! Det var många punkter samtidigt. När det gäller vårdgaranti för barn och ungdomar med psykiatriska problem skulle jag vilja säga att Moderaterna inte kan slå sig för bröstet så mycket. Om det är någon plats där det är långa köer är det ju Stockholm, där Moderaterna själva styr i landstinget. Där har de inte satsat tillräckligt på barn och ungdomar, och över huvud taget inte satsat tillräckligt på vården.

Jag tycker inte att det är någonting som ni kan berömma er för. Ni har haft möjlighet att påverka i Stockholm men har bara försämrat situationen för alla.

När det gäller medlingsverksamheten är det inte sant att vi inte vet hur vi vill ha det. Vi har sagt att vi vill att BRÅ ska få ansvaret för att kontrollera resursfördelning, kvalitetssäkring och uppföljning. Vi tycker att det är orimligt att inrätta en ny myndighet. Det är klart att vi kan överväga det om det senare visar sig att det skulle behövas. Men just nu tycker vi inte att det finns anledning att inrätta en myndighet.

Anf. 80 ANITA SIDÉN (m) replik:

Herr talman! Det var inte ett fullständigt svar på min fråga. Jag går ändå över till en ny fråga, för jag kan förstå att Nalin Peggul inte vill svara på mina frågor rakt ut.

När det gäller brottsoffer känner jag en stark oro. Jag läser här ett referat i Göteborgs-Posten:

”Brottsoffer hotades för att inte vittna.

De två 18-åringarna letade upp honom i skolan.

– Du vittnar väl inte, sa en av dem.

Han sa nej.

– Tänkte väl att du inte ville dö, så tidigt.

Han sa att han var tvungen att gå till lektionen. En av 18-åringarna sträckte fram handen. Han trodde att det var för att skaka hand – men när han sträckte fram sin hand blev han i stället skallad av 18-åringen.

Även två dagar tidigare, den 2 april i år, hade han mött de två 18-åringarna och en 20-årig kamrat till dem. Då hade både han och en kompis blivit rånade och slagna. Kompisen så illa att han förlorat två tänder.

De två 18-åringarna och 20-åringen åtalades för misshandel, rån och övergrepp i rättssak.”

Det är inte alltid som det går att fullfölja en rättegång, Nalin Peggul, på grund av att unga inte vågar vittna. Att vittnen inte vågar vittna är allvarligt, och det förekommer för ofta. Det får inställda rättegångar som följd.

Är inte Nalin Peggul orolig för den här utvecklingen?

Anf. 81 NALIN PEKGUL (s) replik:

Herr talman! Det är klart att det är fruktansvärt att människor inte ska våga vittna vid varje brott. Det har vi sett över. Vittnen får i dag bättre skydd för att kunna vittna. Jag vet att det pågår en översyn i departementet för att stärka skyddet ännu mera, så att människor ska våga vittna. Detta är också med tanke på de stora kriminella gäng som hotar många som, precis som Anita Sidén beskriver, inte vågar vittna och med tanke på att rättegångar blir inställda.

Det har blivit bättre, och det ska bli ännu bättre med skyddet för vittnen. Ingen ska behöva hotas. Alla åtgärder som behövs ska vidtas när det gäller skydd av vittnen.

Anf. 82 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Jag blir lite förskräckt när jag hör den häpnadsväckande argumentationen och retoriken från Nalin Pekgul, när hon drar in Stockholm som det svarta exemplet på all misär i Sveriges land. Jag ska bara tala om att i Uppsala, Göteborg och Malmö, som är s-styrda kommuner, är alla motsvarande siffror för sjukvård, skola och äldreomsorg sämre. Jag skulle vara lite försiktig om jag var Nalin Pekgul.

För övrigt är det väldigt trevligt att höra Pekgul tala om det varma engagemanget för unga och mer tid för barnen. Ett tag lät det som om det var en kristdemokratisk propaganda.

Jag skulle vilja ställa ett par frågor. Hur tycker Nalin Pekgul att Socialdemokraternas politik harmonierar med den uppfattning som hon har när hon säger att det krävs mer tid för våra barn, inte bara från föräldrar utan från vuxenvärlden i övrigt, när alla vuxna har så lite tid över så att de inte ens har tid för sina egna barn?

Nalin Pekgul säger att SIS, Statens institutionsstyrelse, får ta fram platser efter egna behov. Men själva namnet säger ju vilka det är som bär ansvaret för Statens institutionsstyrelse. Om staten har ett ansvar att se till att en verksamhet fungerar, då är det ju regeringens plikt att se till att det finns resurser så att denna verksamhet fungerar. Är det då inte oroväckande att vi som sitter och behandlar frågor om ungdomskriminalitet och en massa besvärliga situationer bland unga inte ens i vår betänkandertext kan få in en enda rad om att vi känner en stark oro över att det inte finns platser för att ta sig an unga kriminella?

Anf. 83 NALIN PEKGUL (s) replik:

Herr talman! Jag blir på ett sätt stolt över att man har så otroliga förhoppningar om att socialdemokratin ska kunna styra allt och alla. Om det var så enkelt skulle jag som socialdemokratisk representant säga att vi nu kräver att människor först ska jobba åtta timmar och att de sedan ska ägna resten av sin tid åt sina barn. Tänk om det var så enkelt. Tänk om man kunde fatta beslut om det, då skulle jag vara jättelycklig över det.

Jag kan inte heller förstå inställningen att socialdemokratin skulle vara mot att man ägnade tid åt sina barn. Är det någonting som det socialdemokratiska partiet ska vara stolt över är det att man alltid har satt barnets bästa främst. Barnet är det viktigaste. Och vi ser allt utifrån barnets bästa, inte utifrån föräldrarnas bästa. Och vi tycker självklart att föräldrar ska ha tid med sina barn.

Men den tid som vi lever i ställer helt andra krav. Människor ställer helt andra krav på sig själva, där de tror att de både ska kunna skaffa barn och kunna ha ett otroligt krävande jobb och även kunna ha underhållning och vara med och vara aktiva i många andra sammanhang. Den inställningen i samhället har gjort att människor har mindre tid med sina barn. Det är lite oroväckande att man tror att det är socialdemokratins fel att människor inte ägnar tid åt sina barn. Det var ett lågvattenmärke.

Anf. 84 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Jag är ledsn om Nalin Pekgul inte är mer informerad. Det handlar om den gamla Alva Myrdals-traditionen, där man klart och tydligt i alla skrivningar och programförklaringar hävdade att alla vuxna ska ut i yrkeslivet och att barnen ska vistas på dagis. Det är det som vi i dag skördar frukten av. Alla vuxna är i yrkeslivet. Vi har den högsta sysselsättningsfrekvensen bland både kvinnor och män i hela Europa. Och konsekvensen av det är ju att våra barn far illa.

Nalin Pekgul säger att vi inte kan tvinga föräldrarna att ta hand om sina barn. Nej, men vi kan göra det rimligt för dem och ge dem möjligheter att ta hand om sina barn. T.ex. maxtaxan är en klar socialdemokratisk styrning för hur man ska ta hand om sina barn. Tänk på alla andra föräldrar som har valt att vara hemma och ta hand om sina barn själva. De får inte ett ruttet öre. Både Göran Persson och Bosse Ringholm sade i förra valrörelsen att dessa föräldrar inte heller ska ha någonting eftersom de inte gör någonting för samhället.

Om Nalin Pekgul tycker att de föräldrar som tar hand om sina barn gör någonting för samhället, tycker jag att hon ska strida för det.

Och jag har fortfarande inte fått svar på frågan hur vi ska hantera de unga som hamnar i kriminalitet om vi inte har platser och pengar för att upprätthålla platser. Vems är då ansvaret?

Anf. 85 NALIN PEKGUL (s) replik:

Fru talman! Då kommer vi till kärnan, Ragnwi Marcelind. Och den diskussionen kan jag gärna ta fler gånger i andra debatter. Men jag ska ändå passa på nu under mina två minuter.

När vi säger att föräldrar ska ta ansvar för sina barn, då menar vi att både mamman och pappan ska ta ansvar för sina barn. Men såvitt jag förstår bygger hela den kristdemokratiska politiken på att mamma ska vara hemma och ta hand om sina barn. Vi accepterar inte en politik där kvinnor ska vara andra sortens medborgare, dvs. att när de kommer till en arbetsplats ska ingen kunna anställa dem eftersom man vet att de ska vara hemma med barn hur många år som helst. Vad vi socialdemokrater kämpar för, åtminstone de yngre, är att föräldraledigheten ska delas lika mellan föräldrarna.

Jag kan i min sista debatt säga, eftersom jag ska lämna politiken och inte tar ansvar för resten som sker, att man kan förlänga föräldraledigheten. Jag tycker att barn ska vara hemma under sina första två år om det är ekonomiskt möjligt. Sedan har jag inte samma uppfattning som Kristdemokraterna, att förskolan skulle vara så farlig för barnen. Tvärtom är den väldigt bra för barnen. Men barnen kanske inte ska vara ett år utan två år gamla när de börjar där, om det är ekonomiskt möjligt. Jag tycker också att föräldraskapet ska delas mellan mamman och pappan. Vi kommer

aldrig att acceptera att kvinnor ska vara hemma och att männen är de som ska ut och jobba. Föräldrar innebär inte att det är bara mamma som är förälder, utan det är faktiskt både mamma och pappa.

Det sista jag skulle vilja säga gäller återigen SIS ansvar. De ungdomar som döms till slutna vård får också plats. Jag hävdar fortfarande att riksdagen inte kan sitta och bestämma över hur många platser det ska finnas. Det kan vi inte göra. Antalet platser beror på behovet. Ett år kanske flera hundra behöver plats. Ett annat år kanske det är 50 personer som behöver plats. Vi kan inte sitta här och avgöra det, utan det förtroendet får Statens institutionsstyrelse.

Anf. 86 YVONNE OSCARSSON (v):

Fru talman! Det var riktigt uppfriskande att det hettade till i det senaste replikskiftet. Vi har suttit här rätt länge, så det var bra med en lite hårdare debatt.

Det som vi debatterar i dag är ju som någon har nämnt två betänkanden som handlar om unga lagöverträdare och om medling. I betänkandet om unga lagöverträdare tas motioner från allmänna motionstiden upp. Jag måste säga att jag är glad över att vi i Sveriges riksdag i grunden ändå är så pass överens om att det är oerhört viktiga frågor hur vi behandlar unga lagöverträdare och hur vi behandlar unga människor innan de begår ett brott. Sedan har vi lite olika tillvägagångssätt för hur vi ska uppnå målet. Men vi är ändå överens om att det här är viktiga frågor och att vi är beredda att ägna mycket tid och tillföra mycket pengar för att vi ska klara ut denna fråga. Det är jag glad över.

Betänkandet om unga lagöverträdare handlar i princip om fyra olika saker, nämligen brottsförebyggande åtgärder, och en del vill framför allt att man ska stärka familjens roll, ett eventuellt nytt påföljdssystem och den slutna ungdomsvården. Jag tänker kommentera bara någon av dessa saker.

När det gäller nytt påföljdssystem har jag varit tvungen att fråga kanslichefen i utskottet. Som jag har läst både i propositionen om medling och i betänkandet om unga lagöverträdare är det två olika utredningar på gång, bl.a. en utredning som BRÅ, SIS och Socialstyrelsen arbetar med, där man följer upp och utvärderar det pågående påföljdssystemet. Sedan är det tänkt att det under året ska tillsättas en stor utredning. Såvitt jag har förstått ska den innefatta även nya former av påföljdssystem och att det blir en mycket större utredning. Och jag får väl utgå från att det blir en parlamentarisk utredning eftersom det är så oerhört viktigt att så många synpunkter som möjligt kommer med när det gäller denna stora fråga.

Brottsförebyggande åtgärder och familjen är jätteviktiga frågor. Frågan om familjen kan vi diskutera länge, och vi har också diskuterat den länge och många gånger förut. Jag minns att man för ganska många år sedan gjorde flera utredningar och ställde frågor. Ni minns säkert att man frågade hur lång tid föräldrar ägnade åt sina barn. Det fanns också frågor om hur många måltider i veckan som man hade tillsammans med sina barn, hur mycket tid barn umgicks med far- och morföräldrar och hur mycket tid barn umgicks med övrigt släkt. Det var skrämmande siffror när det gäller hur lite tid det var. Oavsett hur familjen ser ut handlar det

ju inte om det utan om de människor som står närmast barnen och som ska vara goda vuxna förebilder.

Det jag tyckte var allvarligast var när man i någon av de här utredningarna frågade barn: Kan du räkna upp de människor som älskar dig? Det var oerhört skrämmande. Många barn, och de var inte alls så små, förstod inte ens vad frågan innebar och kunde inte svara. Det här är någonting som jag ser mycket allvarligt på. Det har inget att göra med hur familjen är konstituerad, utan det handlar om hur barn upplever att de inte är älskade av de vuxna som står dem närmast. Snacka om att vi har mycket att göra i värderingsfrågor!

När det gäller nytt påföljdssystem sade jag att det här pågår. Därför tycker inte vi från Vänsterpartiet att det i dag finns någon anledning att gå in och reservera sig i de frågorna.

Däremot vill vi säga att vi stöder rätt mycket av innehållet i Kristdemokraternas motion, som handlar om socialtjänstens ansvar när det gäller unga brottslingar. Jag tycker att det är väldigt bra skrivet i den här reservationen. Det står: ”värre är att bristen på vårdplan och därmed vårdbedömsbedömning kan medföra att den unge inte döms till en adekvat påföljd. Enligt vår mening är det således hög tid att göra en översyn av socialtjänstens insatser för unga lagöverträdare.” Det är något som vi instämmer i och som vi utgår från att man kommer att titta på i den här utredningen om nytt påföljdssystem.

När det gäller brottsförebyggande åtgärder är det bra att vi pratar om åtgärder som sker i straffande syfte, men jag vill ändå påminna om att Vänsterpartiets grundinställning i de här frågorna är att man tillsätter medel till den generella välfärden.

Här måste jag säga att vi har en annan syn än Kia Andreasson på det här med neuropsykologisk handlingsplan och det som Kia sade. I stället för att ge resurser till polis och kriminalvård tycker vi från Vänsterpartiet att det är en annan väg man ska gå, nämligen den som står beskriven i betänkandet. Man måste titta på de institutioner som redan finns, som ska handha det här i ett tidigt skede. Det står uppräknat i betänkandet. Man nämner bl.a. mödravård, barnavård, baromsorg, barn- och ungdomspsykiatri, skolan och socialtjänsten, som är centrala instanser där arbetet med förebyggande insatser ska aktualiseras först.

Sedan är det också så att i den här BRÅ-rapporten finns det kritik mot hur man handhar det här. Det gäller bl.a. att vetenskapligt förankrade metoder sällan används och att det ofta saknas systematisk dokumentation vad gäller insatser, metoder och resultat. Det här måste man naturligtvis följa upp.

När det gäller häktning har Vänsterpartiet en motion, men vi har nöjt oss med ett särskilt yttrande, eftersom det här pågår och man från Regeringskansliet kommer att plocka fram ett förslag där man har sett över unga häktades situation. Vi tycker dock att man ska skynda på, för under det senaste året har antalet unga häktade fördubblats.

När det gäller betänkandet om medling vill jag bara säga att det ju är en proposition som bygger på ett samarbete med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och regeringen. Jag är väldigt glad, liksom flera andra, att det här kommer till stånd. Även om kanske inte allting är helt tillfyllest i det här tycker jag att det är bra att det kommer till stånd. Vi får följa upp. Där det visar sig att det inte fungerar, om det blir fel för brottsoffer eller

för gärningsmän, om det blir fel för dem som ska jobba med medling, måste vi följa upp och se till att det rättas till. Vi i Vänsterpartiet är mycket glada över, och mycket nöjda med, att vi kommer att fatta det här beslutet.

Sedan tror jag också som flera har sagt att medling går att komplettera med utvidgade familjerådslag. Vi tror dock att det är bra att det särskiljs, för syftena är olika. Det är inte säkert att det alltid är bra, men det ska finnas möjligheter att komplettera med ett utvidgat familjerådslag.

Anf. 87 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Det var tidiga insatser i brottsförebyggande syfte som tyvärr inte Vänsterpartiet var med på i den här reservationen byggd på motioner som flera partier har skrivit med samma inriktning.

Yvonne säger att det är den generella välfärden som ska ligga till grund. Visst, det kan jag instämma i. Men det behövs en samling när det gäller dessa bokstavs barn. Rapport efter rapport har visat hur mycket stöd och hjälp det behövs. Att vara föräldrar till sådana barn är en sådan otrolig påfrestning att man behöver all hjälp man kan få på ett samlat sätt.

Det har inte gjorts. Det har inte gjorts under alla dessa år. Inte ens på Lärarhögskolan är utbildningen på något vis tillfyllest. Det är därför det behövs den här nationella samlingen, som skulle vara så oerhört konstruktiv enligt mitt sätt att se. Det tycker jag att Vänsterpartiet skulle fundera närmare på så att vi kunde få det till stånd. Det behöver inte vara så politiskt särskiljande egentligen.

Anf. 88 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis absolut inte så att Vänsterpartiet har någonting emot att de här barnen i ett tidig skede ska få hjälp – självklart inte.

Det vi har sagt tidigare är ju att det inte bara är den här gruppen barn som är i behov av tidigt stöd. Det finns en mängd andra grupper av barn. Då tror vi att det är bättre att vi ser över det här generellt. Hur kan lärare på Lärarhögskolan och andra som jobbar med barn lära sig att framför allt upptäcka och reagera när barn behöver extra stöd? Då kan det finnas en risk i att man särbehandlar just de här barnen. Risken finns, men det får vi se. Det här ingår i utredningen om påföljder för psykiskt störda lagöverträdare – och även i den här BRÅ-rapporten som jag nämnde. Där poängterar man också att det här handlar om flera grupper än just den grupp som vi har nämnt här i dag.

Anf. 89 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Det är riktigt att det handlar om fler grupper. Men de senaste forskningsrapporter som har kommit, två stycken, säger att det är så mycket som hälften av den här gruppen av bokstavs barn som hamnar i kriminalitet eller missbruk. Det låter inte trevligt att säga ”särskilja”, och det är inte det jag menar. Det är en uppbackning, en total uppbackning, för att medvetandegöra alla som handskas med barn så att den inriktningen av hjälpen blir så massiv att de inte behöver hamna i dessa riskzoner.

Anf. 90 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Naturligtvis kan det vara så, men jag vill ändå poängtera att det finns många fler grupper, som också inrymmer ett större antal barn, som vi i dag inte heller kan ta hand om på ett speciellt bra sätt i ett tidigt skede. Därför tycker vi att man i så fall måste se det här bredare. Men det är viktigt, där vill jag återigen påpeka att jag är helt överens med Kia Andreasson, att de här barnen får den hjälp de har rätt att få.

Jag vill avsluta med, fru talman, att tacka för det här året. Jag vill också från Vänsterpartiets sida tacka för hela den här mandatperioden.

Jag vill tacka Socialdemokraterna och Miljöpartiet för att vi har haft ett gott samarbete.

Jag vill tacka Fredrik Reinfeldt, som varit ordförande. Han är inte här, men ni får väl framföra Vänsterpartiets tack till honom och säga att vi tycker att det har fungerat oerhört bra sedan han tillträdde som ordförande. Det fungerade bra tidigare också, men vi tycker att det har fungerat väldigt bra.

Vi vill tacka Ingvar Johnsson, som slutar i riksdagen, som har varit vår gruppleadare, kan man väl säga. Även om vi tillhör olika partier tillhör Ingvar det största partiet – i alla fall ännu. Därför har Ingvar lett oss med varlig hand.

Jag vill också rikta ett tack till kansliet för att vi känner att vi har ett oerhört bra stöd från kanslipersonalen. Jag har ingen erfarenhet av att sitta i något annat utskott, men jag har förstått att vi också har en god stämning i vårt utskott. Vi kan ha hårda politiska duster, men vi kan ändå ha trevligt tillsammans. Det visade sig inte minst på vår utskottsfest förra veckan, som var oerhört trivsamt och trevligt. Därför tackar vi från Vänsterpartiet er alla – och naturligtvis också samtliga ledamöter som jag inte har nämnt.

Anf. 91 INGVAR JOHNSON (s):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till utskottets förslag. Sedan vill jag återgälda de vänligheter och lyckönskningar som har sagts till mig.

Först vänder jag mig till Ragnwi. Jag vill säga att jag också tycker att det har varit väldigt trevligt att debattera med Ragnwi Marcelind. Jag tror att det bygger på att vi har känt respekt för varandra när vi har haft debatter, även om de har varit heta ibland. Därför har det varit skojigt.

Jag vill också tacka för den hälsning som jag fick genom Yvonne. Jag tycker att vi har haft ett väldigt fint samarbete inom den majoritet som Yvonne talade om och som hon sade att jag hade skött med varlig hand. Det där med ”varlig” ska jag lägga särskilt på minnet.

Jag vill tacka alla kamraterna i justitieutskottet för fint samarbete under de gångna fyra åren. Jag vill också tacka utskottets kansli för ett väldigt fint samarbete.

I övrigt vill jag – om det nu är någon som läser protokollet – tacka alla andra som jag har samarbetat med under mina 20 år i riksdagen. En del har varit här hela tiden, men de flesta har tillkommit under tiden. Tack ska ni ha, alla!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

Föredrogs

justitiekommitténs betänkande 2001/02:JuU27

Straffansvaret för gränsöverskridande människohandel (prop. 2001/02:124).

*Straffansvaret för
gränsöverskridande
människohandel*

Anf. 92 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! En halv miljon kvinnor, 500 000, importeras varje år till EU för att utnyttjas sexuellt. De ska prostitueras eller exploateras inom pornografibranschen. Trafiken går tät över Östersjön, från Baltikum och Ryssland till Sverige, som är både slutdestination och transitland. Hade *trafficking* – handeln med sexfångar – varit börsnoterad hade det varit en placering med lysande avkastning. Handeln har förmligen exploderat det senaste året, och hittills har det gjorts alldeles för lite för att stoppa den.

Vi har här ett EU-rambeslut på förslag. Men, fru talman, det går inte tillräckligt långt, enligt Miljöpartiets syn. Dessa kvinnor ingår i konsumtionsekonomi. Det är slit och släng med kort hållbarhetsdatum. Väl förbrukade hamnar de ofta på soptippen i bokstavlig mening. Det är en väldigt tragisk och cynisk handel. Pronografibaronerna och torskarna behöver knappast oroa sig. De kan fortsätta sin förnedrande verksamhet som vanligt.

Därför tycker vi att regeringens förslag – alltså följdlagstiftningen till den ramlagstiftning som vi tidigare har antagit – är för lamt. Det skulle ha gått längre. I den svenska följdlagstiftningen går sexhandlarna fria så länge det inte kan bevisas att kvinnan har utsatts för tvång, vilseledande eller annat otillbörligt medel.

Då undrar vi, fru talman: Hur ska en ung kvinna som inte kan språket kunna bevisa det? Hur ska hon, kanske misshandlad, drogad och säkert livrädd ens våga ta striden?

Det man inte har vågat tala tillräckligt mycket om är prostitutionen, hur den utbreder sig i Europa och hur det uppstår legala bordeller. Det är handeln med dessa kvinnor som har gett sitt samtycke. Ska vi acceptera det? Nej, det tycker inte Miljöpartiet. Ska sexhandeln stoppas får inte ansvaret ligga på de unga, utnyttjade kvinnorna. All handel måste kriminaliseras oavsett om kvinnan formellt sett samtyckt till försäljning och exploatering.

Kvinnorna befinner sig oftast i en ohållbar social och ekonomisk situation. De är lätta offer för löften om ett bättre liv och snabba pengar. De ser ingen annan utväg. Väl här är de fast i handlarnas nät av beroende, hot och våld. De befinner sig illegalt i ett främmande land, utan språk och utan rättigheter. De fråntas sina pass. Handlarna binder dem vid fiktiva ekonomiska skulder. De är ensamma, sårbara och rädda. Många vågar inte återvända hem av rädsla för fördömanden. Deras självbild och andras syn på dem bryter ned dem. Risken är stor att de hamnar i missbruk och att det används som ett effektivt sätt att ytterligare binda upp dem.

Regeringsförslaget är naivt. Kvinnor är ingen handelsvara som kan köpas och säljas inom och över gränser. Frivillighetsargumentet förutsätter att kvinnorna har ett val. Vilket val har de här kvinnorna, Ann-Marie Fagerström? Med hot och våld kommer de att tvingas att samtycka, vil-

ket sedan används mot dem. Många kommer att vittna falskt i domstol, precis som vem som helst som står under dödshot. Det kommer att bli oerhört svårt att komma åt handlarna med den passusen.

Regeringen tycks inte vara medveten om att vi talar om kvinnor som knappast kan vända sig till polis eller myndigheter. De är instängda och illegala. Lyckas kvinnan anmäla handeln kommer hon och hennes eventuella samtycke att nagelfaras av polis och domstol. Därefter kommer hon att sändas hem. Väl hemma står hon ensam med sina traumatiska upplevelser och omgivningens dom. Risken för repressalier från handlarna är alltså uppenbar.

Vårt förslag, fru talman, är enkelt. All *trafficking* ska ses som människohandelsbrott, oavsett om kvinnorna formellt sett samtyckt. Fokus måste läggas på handlarna och inte på kvinnorna. Ge kvinnorna skydd och stöd under rättsutredning och rättegång. Ge dem möjlighet att stanna. Bygg upp skyddsnät för kvinnor som återvänder hem. Hjälp dem att komma tillbaka till en fungerande tillvaro psykiskt, fysiskt, socialt och ekonomiskt. Sexhandeln kan bromsas bara om vi vågar ta en rejäl strid för de utnyttjade kvinnorna.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 93 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s):

Fru talman! Handeln med människor är en komplex företeelse som innefattar ett hänsynslöst och cyniskt utnyttjande av andra människor. Människohandel innebär att människor rekryteras och transporteras mellan länder eller inom ett land. Genom användande av tvång eller något annat otillbörligt medel utnyttjas dessa människor senare som tvångsarbetskraft eller för sexuella tjänster.

Alla länder torde vara berörda av problemet. Sverige är inte förskottat. Enligt Rikskriminalpolisens uppskattningar kommer varje år mellan 200 och 500 kvinnor till Sverige som offer för människohandel. De flesta fall som upptäcks i Sverige har gällt kvinnor från Central- och Östeuropa som handlats hit för prostitution.

I betänkandet föreslås att ett nytt brott, benämnt människohandel för sexuella ändamål, införs i brottsbalken. Förslaget överensstämmer i stor utsträckning med den parlamentariska sexualbrottskommitténs förslag till straffbestämmelse om människohandel för sexuella ändamål. Kommitténs förslag har huvudsakligen bemötts positivt av remissinstanserna.

I dag är människohandel i stor utsträckning kriminaliserad genom diverse straffbestämmelser, bl.a. människorov, olaga frihetsberövande, olaga tvång och koppleri. Men alla led i handeln är inte kriminaliserade, eller så är de endast kriminaliserade på försöks- och förberedelsestadiet. Någon enskild bestämmelse som kriminaliserar alla led finns inte. De aktuella straffskalorna är i viss utsträckning otillräckliga. Detta talar enligt utskottets och regeringens mening för att en särskild straffbestämmelse som täcker samtliga led av de mer typiska formerna av människohandel ska införas. En särskild bestämmelse underlättar det internationella samarbetet mot människohandel och synliggör fenomenet människohandel.

Det nya brottet tar enbart sikte på sådan gränsöverskridande handel med människor som syftar till att dessa ska utsättas för vissa sexualbrott, utnyttjas för tillfälliga sexuella förbindelser eller på liknande sätt utnytt-

jas för sexuella ändamål. Människohandlaren ska använda olaga tvång, vilseledande eller något annat otillbörligt medel för att förmå någon att bege sig eller låta sig transporteras till ett annat land. Även den som med användande av något otillbörligt medel tar emot eller inhyser en transporterad person ska dömas för människohandel för sexuella ändamål.

Med ”annat otillbörligt medel” menas att handlaren utnyttjar att offret befinner sig i en sårbar situation av sådan art att offret inte har något annat reellt val än att underkasta sig utnyttjandet. Den som begår dessa gärningar mot ett barn ska dömas för människohandel för sexuella ändamål även om något otillbörligt medel inte har använts.

Straffet föreslås vara fängelse i lägst två och högst tio år eller, om brottet är mindre grovt, fängelse i högst fyra år. Vidare föreslås att försök, förberedelse för och stämpling till det nya brottet liksom underlåtenhet att avslöja det kriminaliseras. Även skyddet mot annan människohandel ska förstärkas.

Dessa förslag är ett första steg i riktning mot att åstadkomma en utökad kriminalisering av alla former av människohandel. Det beredningsunderlag som har stått till regeringens förfogande har utgjorts av Sexualbrottskommitténs betänkande. När beredningsunderlag finns även när det gäller övriga former av människohandel kommer regeringen att föreslå ytterligare lagstiftningsåtgärder för att åstadkomma ett heltäckande straffrättsligt skydd mot alla former av människohandel.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 94 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Syftet med lagstiftningen är precis som Ann-Marie Fagerström säger att samtliga led i handeln med kvinnor ska täckas – så har det inte varit förut. Det är väldigt bra och positivt.

Men vi kunde ha gått längre i Sveriges följdlagstiftning. Det hjälper nämligen inte om vi täcker samtliga led, om kvinnan samtycker. Då vill jag fråga: Tycker Ann-Marie Fagerström att det är helt okej att det förekommer handel med prostituerade kvinnor som har givit sitt samtycke? Är det okej att handla med dessa kvinnor för att tjäna pengar på deras prostitution?

Anf. 95 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s):

Fru talman! Självklart tycker jag inte att det är legalt att det förekommer handel på det sättet. Men det handlar om att vi stärker lagstiftningen på ett sådant här sätt.

Om man går den väg som Kia Andreasson och Miljöpartiet anser, att det ska gälla även när kvinnor frivilligt kommer till Sverige för prostitution, utsätter man ju andra människor för risken att exempelvis hamna i fängelse. De här kvinnorna kan t.ex. resa till Sverige på ett legalt sätt. Då kan någon bli straffad för att kvinnan är med på en resa. Enligt Kia Andreassons och Miljöpartiets reservation ska människor som är oskyldiga kunna bli straffade på det här sättet.

Anf. 96 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Nej, det är inte syftet, utan det gäller handeln. Det är handel när man tjänar pengar och det finns ett vinstsyfte. Det gäller hand-

lare som skor sig på bekostnad av kvinnornas prostitution. Det gäller inte Silja Line som trafikerar vattnet, utan det gäller dem som tjänar pengar och då vinsten är central.

Anf. 97 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s):

Fru talman! Det är precis det här som förslaget innebär. Organiserad handel ska bestraffas hårt. Det är precis den lagstiftning som vi antar här i dag, som vi kommer att besluta om.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

11 § Åtgärder mot kommunalt domstolstrots

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU27

Åtgärder mot kommunalt domstolstrots (prop. 2001/02:122).

Anf. 98 LARS HJERTÉN (m):

Fru talman! Den proposition som vi behandlar nu gäller alltså kommunalt domstolstrots. Det är självklart viktigt att alla följer lagen. Det gäller enskilda, kommuner och företag. Vad vi ändå behöver fundera över är om vi verkligen ger kommuner och landsting en chans att följa lagen. Risken är att vi fattar beslut som kostar väldigt mycket pengar och att vi sedan inte låter pengarna följa med dem som ska effektuera de här besluten. Därför är vi mycket tveksamma till den här lagstiftningen, och därför finns det en borgerlig reservation där vi är tydliga på den här punkten. Finansieringsansvaret måste vara klart innan vi beslutar om nya omfattande pålagor för kommunerna.

Vi har fått ett mycket ampert brev från Kommunförbundet och Landstingsförbundet där man ber oss att tänka oss för innan vi fattar beslut i enlighet med regeringspropositionen – det här bygger på en proposition från regeringen. Brevet är undertecknat av de båda ordförandena, Ilmar Reepalu och Lars Isaksson.

En hel del av deras synpunkter tycker jag är relevanta i sammanhanget. En rättighetslagstiftning, som nu föreslås, bygger på ideala förhållanden, dvs. att det finns personal att tillgå och att det finns andra resurser, alltså inte bara personella resurser utan också pengar. Skribenterna säger att om lagen ska genomföras innebär den i princip mycket grav kritik mot landets olika kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige, eftersom vi säger att de inte klarar av sina uppgifter. Man ger också staten en släng av slev. Det förekommer en rad tillkortakommanden hos ansvariga statliga myndigheter. De nämner polisen, åklagare, tull, skattemyndigheter osv. Vi kan, om vi så önskar, också lägga till Centrala studiestödsnämnden, CSN. Deras bristande förmåga att svara upp mot allmänhetens krav borde också diskuteras i sammanhanget, säger man, och inte bara kommuner och landsting.

Är den nuvarande majoriteten i riksdagen inte särskilt intresserad av att slå vakt om den kommunala självstyrelsen? Man får lätt den uppfatt-

ningen. Det är i princip samma majoritet som nu stöder olika stopplagar gentemot kommunerna. I det avseendet är man i varje fall konsekvent.

I den kommittémotion som vi skrev och som också bakas in i reservationen föreslår vi en översyn av den kommunala verksamheten. Vi tycker att det är tveksamt att riksdagen ålägger kommunerna en mängd uppgifter som man inte finansierar. Vi hävdar i stället finansieringsprincipen, dvs. att staten också svarar för finansieringen när den ålägger kommunerna att svara för olika uppgifter.

Fru talman! För att undvika missförstånd vill jag ändå påpeka att vi inte är motståndare till principen om sanktionsavgifter. Det är viktigt, som jag sade inledningsvis, att också kommuner följer lagen, men problemet är alltså att riksdagen fattar beslut över huvudet på kommunerna, trots att kommunerna måste stå för fiolerna. När kommunerna dessutom tvingas betala sanktionsavgifter för att de inte har tillräckliga resurser för att utföra de uppgifter som riksdagen har beslutat om går man enligt vår uppfattning för långt.

Vad vi kräver är en tydlig uppgiftsfördelning mellan stat och kommun där kommunerna inte lämnas i sticket. Vi kan inte acceptera att den kommunala självstyrelsen än en gång ifrågasätts. Regeringen bör därför tillsätta en utredning som ska se över finansiering och huvudmannaskap för uppgifter som riksdagen har ålagt kommunerna att verka för. Därför, fru talman, yrkar jag till sist bifall till reservation nr 2.

Anf. 99 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Vi hanterar i dag krav, nya kontroller, bestraffningar och strängare lagstiftning för kommuner och landsting. Egentligen borde det dock handla om regeringens frikostighet med att överföra tvingande och i detalj av regeringen styrda åtaganden till kommunerna utan att visa samma frikostighet när det gäller att fullfölja finansieringsprincipen och därmed överföra erforderliga resurser för att man ska kunna verkställa det som regeringen anser att kommunerna ska verkställa. Nu träder i stället förslagen in som ska bestraffa de kommuner som tidigare, med hårt arbete av kommunala förtroendevalda och med hårda kommunala prioriteringar i den kommunala välfärden, räddade den svenska ekonomin men som inte har erhållit ekonomisk upprättelse efter detta.

I stället har de kommunalt förtroendevalda fått ökad kontroll som tack och ökad bakbundenhet som gjort att man ställs inför domstol samtidigt som regeringen jagar den som inte har den kommunala budgeten i balans.

Fru talman! Debatten om domstolstrots har varit intensiv i många år. Det rör sig i nästan samtliga fall om LSS-lagen, lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade. Ambitionen att stärka varje enskild människas rättighet har med rätta ökats och höjts under 90-talet. Det är bra. Det krävs ytterligare rättigheter för enskilda individer. Men i dag ställs frågan om huruvida kommunerna har möjlighet att följa dessa lagar.

Staten och regeringen lägger förslag som med ytterligare styrmedel gentemot kommunerna begränsar dessas möjligheter att finna egna lösningar. Samtidigt läggs det under samma period nya förslag som är finansierade. Regeringen är då inte trovärdig i sin politik.

I propositionen säger sig regeringen vara medveten om att den ekonomiska situationen kan ha betydelse för kommunernas agerande. Samtidigt som man konstaterar det införs av regeringen nya styrmedel gentemot kommunerna som t.ex. en ofinansierad maxtaxa. Som om detta inte skulle få påverkan på den samlade ekonomin och de prioriteringar som de kommunalt förtroendevalda är satta att göra!

Regeringen drar inga konsekvenser av att det kommande handlingsutrymmet blir snävare och snävare – 289 kommuner behöver snart bara en statlig tjänsteman som förvaltar regeringens politik.

Fru talman! Om regeringen hade menat allvar med sin vilja att komma åt problemen med domstolstrots hade den mest trovärdiga åtgärden varit att staten hade tagit över finansieringen av LSS, den rättighet som det främst handlar om. Eftersom rättigheten är så detaljerad att kommunen inte har någon möjlighet att påverka kostnaden bör kommunerna inte heller ta betalningsansvaret.

Jag läser ur tidningen Kommun-Aktuellt: Att införa sanktionsavgifter är att angripa symtomen, inte orsakerna till att människor inte får stöd och service enligt den lag som ger dem rätt till detta.

Därför, fru talman, anser Centerpartiet att det är dags att utreda ett statligt huvudmannaskap, och att det är lämpligt att den parlamentariska utredningen om nationell utjämning av verksamhetskostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade får detta uppdrag.

Jag yrkar bifall till reservation 3. Jag ställer mig naturligtvis bakom övriga reservationer där Centerpartiet finns med, men jag yrkar inte bifall till dessa.

Anf. 100 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det är självklart angeläget att åtgärder vidtas så att vi alla följer de lagar som beslutas i Sveriges riksdag. Det gäller förstås oss som privatpersoner men kanske ännu mer de offentliga organ som vi har utsett i olika sammanhang, exempelvis kommuner och landsting.

I det konkreta fallet som handlar om förändringar i bestämmelserna om det kommunala domstolstrotsset, förändringar i förhållande till det som infördes för ett par somrar sedan, är det i huvudsak fråga om rättigheter för den enskilde. Det gäller att se till att dessa rättigheter upprätthålls. Den metod som har använts är sanktionsavgifter.

Större delen av detta handlar om den del av den stora handikappformen från början av 90-talet som har att göra med rätten till personlig assistans. När den rätten infördes i början av 90-talet var det huvudsakligen en fråga för försäkringskassorna. Några år senare, under den socialdemokratiska regeringen, förde man över en stor del av det ansvaret från försäkringskassorna till kommunerna.

Detta kan man ha olika uppfattningar om. Vi i Folkpartiet motsatte oss den förändringen. Vi tyckte att uppgiften skulle ha legat kvar hos försäkringskassorna. Vi har i budgetförslag efter budgetförslag sedan dess föreslagit att man skulle återta uppgifterna till försäkringskassorna. Kommunerna skulle därmed inte ha den delen av uppgiften. Självklart skulle det enligt finansieringsprincipen leda till att kommunernas resurser minskade för den här uppgiften.

Vi tycker, fru talman, att finansieringsprincipen är viktig. Därför har vi ställt oss bakom reservation nr 2 som vi yrkar bifall till. Det krävs att

vi gör en översyn över uppgiftsfördelning, finansieringsprincip m.m. för att få ett tydligare regelsystem än det som vi har. Jag vill än en gång peka på att en stor del av det problem vi i dag har diskuterat skulle vi knappt behöva diskutera om det vore så att en majoritet i kammaren hade ställt sig bakom att försäkringskassorna tog ansvaret ekonomiskt även för de första 20 timmarna i rätten till personlig assistans.

Anf. 101 KERSTIN KRISTIANSSON KARLSTEDT (s):

Fru talman! I detta betänkande föreslås åtgärder som har till syfte att motverka kommunalt domstolstrots. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag ska kort summera innehållet i betänkandet. Det föreslås ändringar i kommunallagen som innebär att de kommunala revisorerna ges vidgade möjligheter till granskning av ärenden som rör myndighetsutövning mot enskild. Vidare föreslås ändringar i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och i socialtjänstlagen. De nu föreslagna ändringarna innebär att en sanktionsavgift ska kunna åläggas kommuner och lands-ting som dröjer alltför länge med att verkställa domar gällande insatser enligt LSS och socialtjänstlagen.

Sanktionsavgifternas storlek bedöms utifrån hur länge dröjsmålet pågått och hur allvarligt det anses vara. Sanktionsavgiften varierar mellan tio tusen och en miljon kronor. Vid obetydliga försummelser utdöms ingenting alls.

Åtgärder mot domstolstrots har varit föremål för utredning under mer än tio år. De förslag som har framkommit under den perioden har avvissats med skiftande motiveringar. Jag tycker att det känns bra nu att det efter så många års utredande äntligen kommer fram ett förslag som för kommunerna själva har ett preventivt syfte. Man skyndar på domstolar- nas beslut att verkställa.

Det är bra för den enskilde. Ytterst handlar det ju om att värna den enskilde och dennes rättigheter. En människa ska inte behöva vänta onödigt länge på att domstolsbeslut verkställs. Jag vill understryka att det många gånger handlar om svaga människor i samhället, människor som är väldigt beroende av de tjänster det handlar om.

Men jag vill inte helt förneka att jag en smula kan förstå det som har framförts angående det besvärliga ekonomiska läget för kommunerna. Förvisso är det så att många kommuner är satta under sparkrav. De ska ha en budget i balans. Men det finns också många gånger praktiska skäl till att besluten inte kan verkställas. Det är inte enbart illvilja från kommunernas och landstingens sida. Jag har viss förståelse för detta.

Samtidigt handlar det om att domstolsbeslut måste respekteras och efterlevas, i synnerhet av myndigheter. Annars tror jag att det uppstår en misstro från den enskilda människan och kanske t.o.m. ett förakt inför vad samhället åstadkommer när det gäller rättigheter.

Jag skulle också vilja kommentera reservationerna. Centerpartiet har en reservation angående revisorernas utökade granskningsmöjligheter. Jag har oerhört svårt att förstå motiveringen till reservationen. Man säger att det är onödigt för att möjligheten finns i dag. Möjligheten finns inte i dag att utöva granskning av myndighetsutövning mot enskild. Det skulle också ta så mycket tid i anspråk, säger man från Centerpartiets sida. Nödvändiga revisionsuppgifter skulle åsidosättas. Vi får verkligen hop-

pas att det inte är någon vana hos kommuner och landsting att åsidosätta domstolsbeslut så att det blir så arbetstyngt för revisorerna att de övriga arbetsuppgifterna åsidosätts.

Utifrån detta har jag väldigt svårt att förstå reservationen. Det här handlar ju om att man påpekar till respektive nämnd att kommuner och landsting inte har följt domstolsbeslut, och om de inte respekterar detta och åtgärdar det förs det vidare till fullmäktige. Detta måste ju vara bra och ytterligare en skyddsåtgärd för den enskilde.

Jag går så över till det som har diskuterats mest i dag härifrån talarstolen, nämligen detta att man ska tillsätta en utredning som ska titta på ansvarsfördelningen. Så sent som i januari detta år diskuterade vi betänkandet KU7 om regional samverkan och statlig länsförvaltning. Jag och många andra från KU stod då i den här talarstolen och diskuterade detta. I det betänkandet framhölls att en översyn skulle ske vad gällde ansvarsfördelningen mellan stat, landsting och kommun. Vad man nu kräver i de båda reservationerna är alltså faktiskt redan på gång. Frågan är redan uppmärksam. Därmed behövs heller inga direktiv till kommittén om nationell utjämning enligt LSS, som man kräver från Centerpartiets sida.

Jag slutar där och yrkar än en gång bifall till betänkandets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 102 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Det var intressant att Kerstin Kristiansson Karlstedt sade att det inte enbart är av illvilja som kommuners och landstings förtroendevalda inte följer lagen. Det var intressant att höra: inte enbart av illvilja. Då måste jag ställa en motfråga till Kerstin Kristiansson Karlstedt och Socialdemokraterna: Vore det inte på sin plats att ni gjorde en självanalys av er egen politik, där ni ständigt överför detaljerade uppdrag till kommunerna utan att följa finansieringsprincipen? Detta gör de facto att även socialdemokratiska förtroendevalda på kommunal nivå inte kan följa den lagstiftning som de är satta att följa. Även om detta inte skulle vara av illvilja måste jag ställa frågan: Är det av illvilja som Socialdemokraterna och regeringen aldrig kan fullfölja och leva upp till det kommunala självstyrets krav?

Anf. 103 KERSTIN KRISTIANSSON KARLSTEDT (s) replik:

Fru talman! Jag uttryckte mig kanske något värslöst, men Åsa Torstensson vet liksom jag att man ibland har uttryckt åsikten att det kanske är lite nitiskt av kommunerna att med detta spara på dem som så väl behöver de här tjänsterna. Så är det ju inte; det är jag den första att säga. Det handlar om bekymmer av annan karaktär. Jag lade ändå in det i en bisats för att poängtera lite grann av det som har pågått i debatten. Vi har aldrig trott så från socialdemokratins sida – icke alls!

Kvintessensen i er reservation, Åsa Torstensson, och för övrigt också i motionen, är ju att ni vill att det ska lämnas tilläggsdirektiv till en redan sittande kommitté. Jag vill mena att det icke behövs på grund av att frågan redan är väckt. Man ska se över de här olika ansvarsnivåerna, och det är nödvändigt eftersom vi lever i ett föränderligt samhälle med ibland flytande gränser. Därför är detta mycket nödvändigt.

Men låt mig ställa en fråga tillbaka, Åsa Torstensson: Är det alltid de fattigaste kommunerna – de som har stor utflyttning, de som är satta

under kommundelagation och bostadsdelegation osv. – som trotsar domstolarnas beslut? Är det så? Jag har undersökt detta, och det är faktiskt inte så. Många av dessa har en sed att följa fattade domstolsbeslut. Jag tycker att det är viktigt i en rättsstat att man gör så.

Anf. 104 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Det är mycket riktigt att man finner en bredd i fråga om var domstolstrotset finns och vilka kommuner det handlar om. Men det vore på sin plats om Kerstin Kristiansson Karlstedt också bekräftade att Socialdemokraterna samtidigt som de genomför en hård lagstiftning ställer krav på att man ska ha en budget i balans. Det är ett samband som rimmar illa när man som i dag stärker lagstiftningen mot dem som bryter mot lagarna.

Anf. 105 KERSTIN KRISTIANSSON KARLSTEDT (s) replik:

Fru talman! Nu handlar det ju ytterst, Åsa Torstensson, om att värna den enskilde – den handikappade, den människa som behöver hjälp enligt socialtjänstlagen osv. Det är det detta handlar om – att de snabbt ska få sina rättmätiga krav tillgodosedda, vilket de enligt lagen har rätt att få. För mig är det viktigt att poängtera det.

Sedan kan jag förstå de här argumenten, och det sade jag också i mitt anförande. Jag förstår fullt väl att det kan vara ekonomiskt besvärligt, och också praktiskt besvärligt många gånger, att ordna detta på ett skyndsamt sätt. Men ambitionen och viljan måste ändå vara att trygga den lilla människan i samhället.

Sedan pågår den översyn ni efterlyser. Vad mer begära? Översynen pågår.

Anf. 106 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Det som Centern och Åsa Torstensson tar upp är naturligtvis grundat på en verklig problematik som hänger samman med kommunalt ansvar för och finansiering av verksamheter som i sin tur är grundade på lagstadgade rättigheter för enskilda. Det finns problem där. Därför finns också en utredning, vilket redan har påpekats, som ska titta över detta.

Jag tror att det är klokt att invänta resultatet av den utredningen och inte, som Centern föreslår, nu i tilläggsdirektiv ange vad utredningen ska komma fram till, nämligen ett statligt övertagande av finansieringen. Det är mycket möjligt att det är en väg som vi ska gå, men låt oss invänta utredningen innan vi fattar beslut. Det tror jag är klokt.

Lars Hjertén från Moderaterna har dragit en lans för finansieringsprincipen med avsikt, antar jag, att få det att framstå som att majoriteten inte är för finansieringsprincipen. Det är ett helt felaktigt intryck. Finansieringsprincipen brukar tolkas på det sättet att om vi här i riksdagen beslutar om nya verksamheter som åläggs kommunerna så ska detta åtföljas av pengar. Det är en klok princip, och den ska vi slå vakt om. Men Hjertén går vad jag förstår lite längre och gör en ganska extrem tolkning av finansieringsprincipen: All kommunal verksamhet som i någon mening är obligatorisk och grundas på lag, hela det obligatoriska området i kommunerna – skola, barnomsorg, äldreomsorg, grundläggande social trygghet osv. – ska uppenbarligen finansieras av staten, dvs.

ett förstatligande av den stora merparten av all kommunal verksamhet. Detta, menar jag, är inte att slå vakt om den kommunala självstyrelsen. Det är motsatsen.

Jag skulle vilja hävda att de som i dag i realiteten försvarar den kommunala självstyrelsen är de som slår vakt om det välfärdssystem vi har, som försöker undvika nedskärningar och privatiseringar och som i stället vill utveckla den offentliga sektorn, i synnerhet den verksamhet som i dag finns i kommunerna. Det är där försvaret av den kommunala självstyrelsen egentligen finns.

Man kan tycka att det är lite onödigt att reservera sig på den här punkten eftersom det redan finns ett beslut om en utredning som ska se över just ansvarsfördelningen mellan de olika nivåerna i samhället, dvs. det som motionärerna vill ha. Den utredningen finns redan beslutad, varför då reservera sig? Jag tror att jag vet vad det beror på.

Både riksdag och regering har tidigare sagt att ”utgångspunkten för en sådan översyn” – av ansvarsfördelningen – ”bör vara upprätthållandet av en långtgående kommunal självstyrelse”. Det är vi nog överens om, och sedan kommer det: ”Inom ramen för ett starkt nationellt ansvar för medborgarnas välfärd i hela landet”.

Jag tror att det är där som skiljelinjen egentligen går, åtminstone för moderat del. Men reservationen från hela den borgerliga sidan visar att det är detta som man egentligen inte gillar, ”ett starkt nationellt ansvar för medborgarnas välfärd i hela landet”.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag på samtliga punkter och avslag på reservationerna.

Anf. 107 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag vill närmast påtala två saker som fanns med i Mats Einarssons anförande. Det ena var hans tolkning, om jag uppfattade honom rätt, att alla som står bakom reservationen tyckte att alla uppgifter som var obligatoriska i Sverige finansieringsmässigt skulle tas från kommunerna. Jag kan bara konstatera att det inte står så i reservationen och att det inte är Folkpartiets ståndpunkt.

Sedan blev jag intresserad av en annan del av hans anförande, nämligen när han, självklart i nedsättande syfte, talade om privatisering. Med tanke på att debatten i den del som gäller kompetens handlar om skyldighet att ta ansvar för verksamheten medan privatisering i diskussionen ofta har handlat om huruvida verksamheten kan utföras av någon annan än det offentliga skulle jag vilja höra Mats Einarssons kommentar på den punkten. Är det så att han har svårt att skilja mellan det som kommuner och landsting har i uppdrag att se till att det finns och vem som utför arbetet?

Anf. 108 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Det är bra att Folkpartiet och Bo Könberg förtydligar ståndpunkten i reservationen, för reservationen kan mycket lätt, tycker jag, tolkas på det sätt som jag gjorde. ”Det är enligt vår mening tveksamt att riksdagen genom lagstiftning ålägger kommunerna en mängd uppgifter som riksdagen sedan inte finansierar.” Det är möjligt att detta bara syftar framåt och inte bakåt.

Sedan till frågan om privatisering. Vi har olika uppfattning om det lämpliga i privatisering, och det är en annan diskussion. Jag tycker faktiskt att det ligger en viss poäng i att inte bara i någon slags abstrakt mening slå vakt om det kommunala ansvaret utan att slå vakt om det faktiska utförandeansvaret för olika verksamheter inom den offentliga sektorn, inom den kommunala sektorn, därför att vi där har möjlighet till en demokratisk styrning av verksamheten som man avhänder sig, inte helt, men som man i stor utsträckning avhänder sig vid en privatisering. Ett försvar av kommunal självstyrelse är också ett försvar av att ha kvar något att styra över.

Anf. 109 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Som Mats Einarsson säger har vi väldigt olika uppfattning i fråga om huruvida det är bra att man i verksamheter som skola, sjukvård, äldreomsorg m.m. kan ha olika utförare av verksamheten till förmån för dem som ska nyttja den. Men om jag uppfattade honom rätt vill han i det här sammanhanget avstå från den diskussionen. Det tycker jag är klokt med tanke på ämnet för dagen.

Till slut landade han ändå på att det tydligen var så att privatiseringar i den meningen att man kan utföra saker på olika sätt inte var så bra. Den grundläggande skiljelinjen finns. Jag ville bara, fru talman, få klarlagt att privatiseringsfrågan vad gäller utförandet, men inte finansieringen, inte hör till dagens debatt.

Anf. 110 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Det finns kanske inte så mycket att tillägga. Jag vill bara än en gång understryka att oavsett vilka synpunkter man kan ha på var verksamheten utförs bäst, där kvaliteten blir högst och sådana saker – det är en annan diskussion – måste en diskussion om den kommunala självstyrelsen i någon mån handla om hur mycket kommunerna ska ha kvar att styra över och hur mycket man i stället vill ha olika typer av marknadsstyrning av.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

12 § Vissa frågor om koncessionsavgift på televisionens område

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU36

Vissa frågor om koncessionsavgift på televisionens område (prop. 2001/02:170).

Anf. 111 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Betänkandet *Vissa frågor om koncessionsavgift på televisionens område* innebär en fortsatt städning efter ett av kulturminister Marita Ulvskogs många misslyckanden.

*Vissa frågor om
koncessionsavgift på
televisionens område*

Bakgrunden är att Kulturdepartementet inte insåg effekten av sina egna beslut för ungefär ett och ett halvt år sedan. När regeringen utvidgade sändningstillstånden för de kommersiella TV-bolag som sänder i det digitala marknätet till att gälla hela landet föll den rättsliga grunden för att ta ut koncessionsavgift för TV 4. Den var nämligen kopplad till ensamrätten att sända TV-reklam i hela landet. När man gav fler kanaler tillstånd att utöka sina sändningar från försöksområdena till att gälla hela landet föll ensamrätten, och därmed föll grunden för att ta ut koncessionsavgiften.

Departementet blev varse det här när Radio- och TV-verket beslutade att inte ta ut den rörliga avgiften av TV 4. Departementet tog fram ett förslag till lagändring på rekordtid. Remissbehandlingen skedde också på rekordtid. Antalet arbetsdagar som de som skulle yttra sig över förslaget hade till förfogande kan räknas på ena handens fingrar. Ingen lagrådsgranskning skedde, trots att förslaget berörde yttrandefriheten.

När det sedan kom till konstitutionsutskottet i fjol skickades förslaget till Lagrådet som dömde ut delar som grundlagsstridiga. KU gjorde nödvändiga förändringar och konstaterade brister som krävde fortsatt utredande och åtgärder. Det är en av dessa åtgärder som dagens beslut handlar om. Det rör frågan om vad koncessionsavgiften ska beräknas på och betalas för.

Grunden är att avgiften betalas för att TV 4 fått en möjlighet att nyttja ett monopol. Man har ensamrätt på att sända reklam i TV i marknätet. Den tekniska utvecklingen gör att den del som TV 4 har monopol på minskar. I de digitala sändningarna finns många aktörer och därmed heller ingen ensamrätt eller något monopol.

Regeringens förslag innebär att koncessionsavgift kommer att betalas även för konkurrensutsatta sändningar, vilket strider mot själva grundtanken med koncessionsavgift. Genom att lagstiftningen i den här delen bara kommer att gälla en kanal av flera är det uppenbart att lagen strider mot generalitetsprincipen. Vi har därför en reservation som begränsar avgiften till att gälla enbart de analoga sändningarna, där det fortfarande finns en ensamrätt.

Fru talman! Jag står självfallet bakom även reservation 2, men begränsar mig för tids vinnande till att yrka bifall till reservationen 1.

Anf. 112 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! I samband med att frågan om koncessionsavgift togs upp då den berörda lagen behandlades under våren 2001 konstaterade konstitutionsutskottet problemet med skillnaderna mellan att sända annonser med analog sändningsteknik och med digital teknik. Utskottets majoritet gjorde ett tillkännagivande som antogs av riksdagen, att regeringen skyndsamt bör utreda möjligheten att koncessionsavgift endast ska betalas för sändningar av reklam med analog sändningsteknik.

Fru talman! Kristdemokraterna var det enda parti som reserverade sig mot det beslutet och föreslog att lagstiftning med hänsyn till rättsläget omedelbart skulle vidtas.

Fru talman! Regeringen torgför i propositionen uppfattningen att den rörliga delen av koncessionsavgiften omfattar alla intäkter företaget har haft för att det har sänt annonser, oavsett om intäkterna härrör från ut-sändning som sker med stöd av sändningstillstånd enligt radio- och TV-

lagen eller inte och oavsett om den sker med analog eller digital utsändningsteknik.

Fru talman! Regeringen påstår att konstitutionsutskottet delar denna uppfattning. Regeringen skriver: ”Det får antas att riksdagen haft samma uppfattning som regeringen när den gav regeringen tillkänna att möjligheten att koncessionsavgift endast ska betalas på intäkter från analoga sändningar skyndsamt borde utredas. Om avgiftsskyldigheten endast avsett analoga sändningar hade en sådan utredning inte behövts.”

Denna slutsats är en total missuppfattning från regeringens sida av vad utskottet har sagt. Sanningen var och är att utskottet delade uppfattningen om att en åtskillnad borde framgå av lagtexten, men av bl.a. tidskäl ansåg utskottets majoritet sig förhindrad att omedelbart justera lagtexten – vilket vi kristdemokrater hade en annan uppfattning om.

Hade majoriteten i utskottet i stället följt den kristdemokratiska linjen hade regeringen inte kunnat återkomma med ett felaktigt lagförslag. Det som främst oroade utskottets majoritet var den tekniska lösning som skulle användas för att åtskilja intäkterna. Regeringen väljer nu att negligera ambitionerna i utskottet på den punkten. Det är allvarligt och oacceptabelt.

Fru talman! Får jag fråga Kenth Högström: Kan man verkligen acceptera att regeringen hanterar utskottets utlåtande på det sättet och medvetet tolkar det felaktigt? Är det rimligt att man hanterar utskottets agerande på det sättet? Jag vet att majoriteten i dagens utskott korrigerar regeringen på den punkten. Är det inte ganska dålig stil av regeringen att hantera ett utskottsutlåtande på det sättet?

Fru talman! Regeringen hävdar att det i underlaget för beräkningar av den rörliga delen av koncessionsavgiften tills vidare även ska ingå intäkter från sändningar i det digitala marknätet som i huvudsak överensstämmer med sändningar i det analoga nätet. Det finns ju, fru talman, inget som helst sakligt skäl att ta ut koncessionsavgift på intäkter av sändningar med digital teknik eftersom någon ensamrätt inte föreligger, vilket alltså är själva grunden för lagen om koncessionsavgift. Genom att lagstiftningen i denna del endast kommer att gälla en enda TV-kanal i det digitala marknätet men inte någon av de i övrigt likställda kanalerna blir det också uppenbart att lagen i denna del strider mot generalitetsprincipen.

Brottet mot generalitetsprincipen blir så mycket allvarligare eftersom det gäller en skatt. En koncessionsavgift är ju en form av skatt. En grundläggande princip för all beskattning är att den på något sätt ska vara generell. Man kan tala om en speciell generalitetsprincip för beskattning, men snarast är det fråga om en speciell och särskilt viktig tillämpning av den allmänna principen. En skatt kan visserligen avgränsas både i tid och rum och med olika avdrag, men oeftergivligt är att det är vissa intäkter som ska beskattas, inte en särskild t.o.m. till namnet känd skattskyldig. Det kan alltså i det här fallet vara fråga om en olaglig särbeskattning.

Förslaget kan också vara i strid med EG-rätten, t.ex. kan uttalande skillnader i skattebelastning som gynnar vissa företag ses som ett statsstöd i EG-rättslig mening. Sådant stöd är oförenligt med EG-rätten om det snedvrider konkurrensen. Allt tyder på att det gör det.

Fru talman! Man kan fråga sig varför regeringen och utskottsmajoriteten negligerar denna åtskillnad. Troligen är det inte av omsorg om principerna eller av omsorg om logiken utan närmast av omsorg om statskassan som det tillförs medel från TV 4. Det kanske skulle kunna kallas för statskassans girighetsyndrom.

Fru talman! Lagtexten till reservation 1 är alltså det enda rimliga. Jag ber därför att få yrka bifall till reservation 1.

Anf. 113 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! När koncessionsavgiften infördes 1992 var tanken bakom den mycket enkel och klar. Den som fick ensamrätt att sända reklam i marknätet skulle få betala för detta. Det förekom diskussioner huruvida detta var en skatt eller inte eller om detta skulle ses som en betalning för rätten att ensam få sända reklam. Det fanns olika uppfattningar som redovisades och diskuterades bl.a. i Lagrådets uttalande den gången. Oavsett hur man ser på detta var tankegången som vägledde riksdagen då beslutet fattades att man skulle få betala för ensamrätten.

Den tekniska utvecklingen har påverkat detta under 90-talet. Vår uppfattning är i grunden att själva distributionen inte ska behöva vara en statlig uppgift i framtiden. Det finns en grundläggande skillnad på den punkten. Det konkreta ärendet är resultatet av ett mångårigt trasslande från regeringens sida med framlagda förslag som bryter mot flera viktiga principer. Detta upprepas i dagens ärende i och med att man föreslår en avgift på konkurrensutsatt verksamhet. Det är inte rimligt. Det strider direkt mot den tanke som låg bakom införandet av koncessionsavgiften för cirka tio år sedan. Därför, fru talman, vill vi i stället ha den lagtext som finns redovisad i reservation nr 1.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 114 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska ägna huvuddelen av mitt anförande till att kommentera motiven till att utskottsmajoriteten har landat på den ståndpunkt som redovisas i betänkandet. Jag ska så lite som möjligt kommentera de båda angrepp som företrädarna Karlsson, Moderaterna, och Svensson, Kristdemokraterna, riktade mot minister Ulvskog och mot regeringen.

Bakgrunden är välbekant. Bo Könberg gav den historiska bakgrunden till varför TV 4 såsom innehavare av ensamrätt att sända TV med reklam i det markbundna nätet har en koncessionsavgift, som då kallades koncessionsavgift och inte skatt och som nu kallas koncessionsavgift och inte skatt, och som uppenbarligen fortsättningsvis kommer att kallas koncessionsavgift.

Där vill jag reservera mig. Det finns naturligtvis en möjlighet att någon part, t.ex. TV 4 eller någon dem närstående, gör ett skattemål av det hela eller hävdar att generalitetsprincipen – som Svensson har argumenterat för – skulle stå i strid mot bestämmelsen om koncessionsavgift. Men det är en koncessionsavgift som ska erläggas för att man har monopol på att sända TV med reklam.

Var och en som följer televisionens utveckling förstår att det tekniska landskapet, den tekniska distributionen, den tekniska produktionen, förändras. Det kallas teknisk utveckling – Bo Könberg sade det – men det kan också kallas att man i dag försöker hitta nya sätt att producera, dis-

tribuera och motta TV-signaler även på radions område som är billigare, frekvensnålare och som skapar större mervärde för den sändande parten, den distribuerande parten och slutligen, förhoppningsvis, den mottagande parten. Ingenting i dag tyder på att vi har kommit så långt att den digitala produktions-, sändnings- och mottagningstekniken har slagit ut den analoga. Det gäller inte på något enda område – inte TV, inte radio. Tvärtom är det utbudet inom det analoga frekvensbandet som fortfarande är den dominerande distributionsformen, produktionsformen och mottagningsformen. Så länge detta råder ska naturligtvis TV 4, såsom innehavare av ensamrätten att sända television med reklam, vara koncessionsavgiftsbärande och betala till staten.

Var och en som följer frågan förstår att landskapet förändras. Det är inte i snabb takt, men i viss takt. Därför har också regeringen tillsatt en särskild utredare som ska beskriva förändringarna inom TV-området, analysera konsekvenserna för utvecklingen, analysera hur konkurrenssituationen på TV-reklammarknaden kommer att påverkas i skiftet mellan analogt och digitalt och komma fram till slutsatser. Det instämmer utskottet i. Men utskottet har inte egen utredningskapacitet på den nivån att utskottet i dag kan sätta ned fötterna och säga att den ena begreppsförklaringen är bättre än den andra. Utskottet har sagt att utredningen måste tillsättas, slutföras och komma tillbaka till riksdagen inom kort med förslag om regelförändringar inom det medellånga och det lite längre perspektivet.

Det som skedde i fjol var naturligtvis inte bra, dvs. att regeringen missade denna brist i lagstiftningen, som Radio- och TV-verket påpekade redan i december. Det var inte bra. Det har sagts tidigare i denna kammare. Utskottet gjorde allt för att tillrättlägga detta misstag. Jag tror också att ministern delvis har bett kammaren om ursäkt för det som skedde.

Men det är inte heller bra att TV 4 och ett antal andra jämte TV 4 påstår att den nuvarande lagstiftningen strider mot grundlagen, som man sade till oss i utskottet, mot EG-rätten eller mot generalitetsprincipen. Det bakomliggande syftet med den sortens argument är alldeles uppenbarligen att få en sänkt avgift.

Man betalar avgift för att man har ett monopol i det analoga sändningsnätet och i den analoga produktionsmiljön, där det digitala egentligen är en biprodukt. Man gör ju inga särskilda program för det digitala mottagningsförhållandet i dag, men vi hoppas att det kommer så småningom.

Tänk er att jag säljer en vara eller en tjänst på en marknad som är väl identifierad och som består av ett antal konsumenter och att jag betalar en avgift, en skatt eller moms för att få sälja varan när jag har fått affären gjord. Sedan skänker jag det överskott som jag själv har producerat till en annan marknad utanför landets gränser. Då ska jag naturligtvis inte ha avdrag på momsen som jag redan har erlagt. Det är ungefär så en del resonerar i debatten.

Men vi kan vara helt överens, Ingvar Svensson, Bo Könberg, Ola Karlsson och jag, om att regelverket behöver ses över och att man snarast behöver återkomma till kammaren med förändringsförslag.

Anf. 115 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Man förstår när man lyssnar noga på Kent Högström att det är problemet med sänkta avgifter, och inte det principiella problemet, som är det stora problemet. Det är statskassans girighet som det handlar om. Jag har viss förståelse för detta, men jag tycker att det är felaktigt att man åsidosätter principerna därför att man vill ha intäkter till statskassan.

När det gäller den rörliga delen av avgiften är det helt klart att den är konstruerad som en skatt. Det finns i rättslig mening egentligen ingen skillnad mellan en avgift och en skatt. Det hela är ju baserat på procent-satser som sedan baseras på summan av intäkter. Möjligtvis kan man säga att den fasta avgiften kan vara av en annan karaktär än den rörliga avgiften i det sammanhanget – men det vågar jag i och för sig inte svära på.

Det intressanta är: Varför har man inte gjort utredningen? Man fick ju besked redan förra våren från konstitutionsutskottet om att fixa det här. Jag förstår inte. Nu kommer man ett år senare och säger att man ska tillsätta en utredning för att fixa det här. Det är en mycket märklig hantering.

Är det inte så att regeringen styr riket och fungerar utifrån riksdagens instruktioner? Är inte det ganska rimligt, Kenth Högström?

Anf. 116 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Nu är vi tillbaka där vi befann oss för några minuter sedan, nämligen i frågeställningen om huruvida detta är skatt eller avgift.

Jag håller mig till det skrivna, dvs. de urkundsdokument som den dåvarande regeringen gjorde när TV 4 fick sina koncessioner. Jag tittar också på de protokoll och utskottsbetänkanden som har kommit, och ser då att det är avgift. Det är inte skatt.

Egentligen är det ingen mening med att diskutera detta mer i kammaren. Då ska ju någon annan instans än vi avgöra huruvida det är avgift eller skatt. Vi har ju varit överens om att det är en avgift – en fast avgift och en rörlig avgift – som TV 4 ska erlägga till staten.

Det är likadant med de radiokoncessioner som den privata lokalradiation erlägger. Det kallas för avgift och det är avgift, och det har inte kallats för annat än avgift. Sedan finns det de som av polemiska skäl vill kalla det skatt, men det är en helt annan diskussion. Den får man föra i ett annat sammanhang.

Avgiften, den rörliga och den fasta, är alltså fastställd utifrån de analoga produktions- och sändningsvillkor som är bekanta och som bekantgjordes i början av 90-talet.

Det kommer att förändra villkoren att den digitala tekniken nu vinner framsteg både via satellit, genom kabel och i det markbundna nätet. Det kommer att förändra villkoren för produktion, distribution och mottagning och även för koncession, så klart. Det kommer att innebära att TV 4 i det långa loppet inte längre kan ha monopol på sändningar till Sveriges hushåll med reklam. Det innebär att det kommer att bli förändringar av koncessionsavgiften – därom är vi överens.

Det är alltså bra att detta är under utredning. Huruvida det hade varit ännu bättre att utredningen hade startat tidigare kan jag låta vara osagt, men i varje fall är det en utredningsman som har åtagit sig uppdraget.

Anf. 117 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Kenth Högström blandar ihop detta med koncessionsavgifter för lokalradion. Det ska man jämföra med de fasta avgifterna för TV 4, men jag diskuterar de rörliga avgifterna.

Jag har inte Lagrådets yttrande med mig, men jag vill minnas att Lagrådet förde en diskussion just omkring detta med avgift och skatt i sitt yttrande förra våren. Kenth Högström kanske kan gå tillbaka och titta på det.

Min frågeställning gäller huruvida vi i Sverige är så väldigt mycket klokare än andra, omgivande, länder som har samma problematik men som har infört andra regler. Jag har inte med mig underlaget, men jag vet att andra länder har gjort en åtskillnad när det gäller koncessioner som baseras antingen på det analoga eller det digitala nätet. Är Sverige så väldigt mycket duktigare på det här området, eller är det möjligtvis girighetssyndromet som gäller i Sverige?

Anf. 118 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Statskassans girighet har väl ändå inte varit präglade eller vägledande för hela den tioåriga tillvaron med TV 4 och koncessioner. Det var väl inte heller girighet som var vägledande princip när man prövade auktionerna för den kommersiella lokalradion, utan det var ett sätt att försöka bestämma ett pris – låt oss kalla det så – för att utnyttja frekvensutrymme och för att skapa nya stationer. Det var självfallet inte fråga om statskassans girighet! De som har monopol och med auktionens hjälp har ropat in koncessioner och frivilligt ansökt om sådana vet att man ska betala avgift.

Sedan kan man ju tycka att det är för dyrt och för mycket. Javisst – speciellt om konkurrenssituationen förändras så blir det för mycket. Det är därför regelverket behöver ses över.

Ingvar Svensson frågar om Sverige är så mycket bättre än andra länder eftersom andra länder – men han kunde inte ange något exempel på vilka de är – har ändrat lagstiftningen. Nej, vi är inte särskilt mycket bättre på detta i Sverige. Vi införde ju reklam-TV senare än alla andra, så vi har kortare erfarenhet än de flesta av de jämförbara. Det är klart att det kan finnas minerad terräng här, men vad vi nu gör är att vi med en särskild utredningsman utreder de nya regler som ska vägleda de digitala produktions- och distributionsförhållandena.

Jag tycker att Ingvar Svensson borde vara glad för det. Hade vi gått på Ingvar Svenssons linje redan i fjol, dvs. följt hans rekommendation då, så hade vi förändrat spelreglerna redan då på ett sätt som vi inte hade haft kontroll över. Då hade TV 4 fått en alldeles särskild avgiftssänkning till följd av Ingvar Svenssons förslag, och det tror jag inte att han menade då – eller också var han mer upplyst än vi andra.

Anf. 119 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Sedan mitten av 1980-talet har mycket förändrats på TV-området. Vi har fått den kommersiella TV:n samtidigt som den tekniska

utvecklingen har resulterat i nya interaktiva möjligheter och även i en ökad sammansmältning mellan skilda branscher, medier och distributionsformer.

Av den anledningen är det bra att det redan har beslutats att en särskild utredare ska göra en översyn av reglerna för koncessionsavgift på televisionens område. Utredaren ska beskriva förändringar på TV-området och analysera vilka konsekvenser utvecklingen har haft för konkurrenssituationen på TV-reklammarknaden samt hur det sistnämnda påverkas av utvecklingen från analog till digital teknik. Han ska också se på hur detta ska komma att påverka TV 4:s särställning som Sveriges i dag enda rikstäckande TV-kanal med reklam.

TV 4 AB finansierar hela sin verksamhet med reklam. Deras program når ut till 98 % av befolkningen. Tyvärr tycks många tro att TV 4 också är en del av *public service*, men så är det inte. Det är en reklamfinansierad kanal. Det är viktigt att den särställning som det här reklamfinansierade TV-bolaget har gentemot andra reklamfinansierade kanaler regleras i enlighet med det här förslaget så att deras särställning inte blir en konkurrensfördel.

Jag vill också passa på att säga att jag anser att det är bra att TV 4:s koncessionsavgift har flyttats från rundradiokontot till statsbudgeten eftersom *public service* inte ska vara beroende av egna eller andras reklamintäkter. Jag tycker att det var ett bra förslag.

Syftet med den bestämmelse som vi ska besluta om i dag är att se till att det företaget som har ensamrätt att sända annonser i rikstäckande TV inte får en orimlig konkurrensfördel. Därför är det svårt, åtminstone för mig som inte sitter i konstitutionsutskottet, att hänga med på vad reservanterna egentligen har för avsikt med sina reservationer. Det gäller särskilt med hänvisning till att frågan ska utredas ytterligare.

Jag tillhör de knappt 100 000 hushåll som har provat digital-TV-box. Om jag inte hade tittat på min box hade jag ju tittat via den analoga sändningstekniken eftersom jag inte har kabelmöjligheter där jag bor. Det är just detta som ger argument för att lagstiftningen ska vara på det här viset för TV 4. Ett bolag som har en särställning, dvs. når ut till 98 % av befolkningen eller 4 miljoner hushåll med sina sändningar, måste helt enkelt åläggas en avgift som motsvarar hela den utsändning som de har. Jag anser att det inte går att resonera som reservanterna gör, dvs. att sändningar som i huvudsak överensstämmer med de analoga sändningarna ska strykas ur lagen. Som jag sade tidigare är det inte individens val av mottagningsteknik som ska fälla avgörandet, utan det är själva möjligheten för mottagning som ska ligga till grund för beslutet.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag fråga Ola Karlsson vad syftet med motion K91 yrkande 2 egentligen är. Ni anser att TV 4 enbart ska belastas med koncessionsavgift för de 1,2 miljoner hushåll som inte har kabel och som har valt bort parabolantenn, trots det faktum att 4 miljoner hushåll har möjlighet att ta emot den analoga markbundna signalen. Vad är egentligen syftet med ert ställningstagande? Är det ett rent principiellt ställningstagande, eller har ni tagit ställning för TV 4? Anser ni att TV 4 ska ha marknadsfördelar gentemot övriga bolag, eftersom ni vill att de ska betala en lägre koncessionsavgift?

Tanken med de markbundna sändningarna är ju att de ska vara tillgängliga för alla. Den tillgängligheten har i dag bara *public service* och

TV 4. Därför anser Vänsterpartiet att det är befogat att TV 4 betalar koncession i enlighet med det här förslaget. Sedan får vi se vad den nya mediemarknaden för med sig och vad den här utredningen visar. Vi får se om det föranleder någon förändring av koncessionsavgifterna längre fram.

Anf. 120 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Charlotta Bjälkebring säger att det inte går att resonera som reservanterna. Det var ett intressant konstaterande. Då delar ju inte Charlotta Bjälkebring utskottsmajoritetens uppfattning heller. De menar nämligen att det går att resonera så. Det är bara det att de vill begrava frågan i en utredning en tid.

Anf. 121 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Givetvis kan man resonera hur som helst. Var och en har sin lagstadgade yttrandefrihet att säga vad som helst. Men jag förstår det inte på grund av det som jag sade, Ingvar Svensson, nämligen att om jag inte hade tittat på min digitala TV-box hade jag ju tittat på det analoga marknätet. Det är alltså tillgängligheten man som bolag bör betala för, inte den teknik som det enskilda hushållet väljer.

Anf. 122 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Charlotta Bjälkebring förstår tydligen inte principskillnaden. I dag kan man göra mycket noggranna undersökningar av vilka tittare som tittar på vilken kanaltyp, dvs. analog eller digital sändningsteknik. Det är inga större problem att få fram ganska exakta siffror för hur tittandet faller ut. Men problemet som Charlotta Bjälkebring inte riktigt förstår är att konkurrerande kanaler i det digitala marknätet inte betalar någon koncessionsavgift. Detta utgör en skillnad. Det är det som är problemet ur generalitetssynpunkt.

Anf. 123 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! För mig är inte detta ett problem. Jag tycker att TV 4 har en särställning i och med att de har möjlighet att nå ut till 4 miljoner hushåll. De programbolag som i dag sänder i det digitala marknätet når endast ut till 100 000 hushåll. Detta är storheter som inte går att jämföra med varandra. TV 4 har en betydande marknadsfördel gentemot andra bolag och bör därför betala för hela den tillgänglighet som finns. För mig är det enkelt.

Anf. 124 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Charlotta Bjälkebring frågade varför vi hade ett visst motionsyrkande. Jag ska försöka förklara vad grunden till våra motioner och reservationer är.

Grunden för att ta ut koncessionsavgift handlar inte om tillgänglighet till olika kanaler. Det handlar om ensamrätten att sända reklam i en viss distributionsform. Då är det bara TV 4 som har ensamrätt att sända reklam analogt. Det innebär att det har varit rimligt att ta ut en koncessionsavgift tidigare, och det är fortfarande rimligt att ta ut en koncessionsavgift.

Kruxet uppstår i de distributionsformer där man inte längre har en ensamrätt, dvs. i de olika digitala näten där det finns en mängd olika kanaler som konkurrerar om tittarna, men där det bara är TV 4 som ska erlagga den här koncessionsavgiften av alla de kommersiella kanalerna. Samma problem har vi i de analoga sändningarna via kabel eller satellit. Där är TV 4 ensamma om att betala koncessionsavgift. De kommersiella kanalerna betalar den inte. Trots att man i de distributionsformerna har samma tillgänglighet för de olika kanalerna, är det en kanal som betalar en skatt, en koncessionsavgift, för detta. Vi menar att det inte är rimligt. Detta måste man se över.

Kan Charlotta Bjälkebring förklara varför TV 4 ska betala en avgift när de andra kanalerna inte betalar samma avgift? Det gäller ju samma distributionsform.

Anf. 125 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Jag har i egentlig mening inte något problem med att förstå vad Moderaterna menade med sin reservation. Det handlar mer om principen varför ni lämnade den. Vad jag förstår av Ola Karlssons replik handlar det om den rena principen. Det ska vara rättvist och lika för alla. Då blir jag lite förvånad över att Moderaterna inte driver förslaget att samtliga bolag ska betala samma avgift för de möjligheter de har att sända. Det tycker jag skulle vara mera rimligt i stället för att ha som mål att man ska betala så lite som möjligt.

Såvitt jag förstår har Moderaterna nu inte särskilt tagit ställning för TV 4, vilket jag var lite orolig för, utan de ser till själva principen. Om jag skulle välja skulle det dock bli så att alla betalade utifrån det som de sänder. Jag är inte helt främmande för att diskutera att också de övriga reklamkanalerna i det digitala marknätet ska erlagga en sådan här avgift. Jag tror dock inte att det kommer att bli aktuellt eftersom vi också har avskaffat reklamskatten på tidningsmedier osv.

Det går alltså kanske lite i fel riktning, men låt oss diskutera den här frågan vidare. Det är också vad som ska ske i den utredning som ska göras.

Anf. 126 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag kan försäkra att vi moderater inte vill ha höjda avgifter eller höjda skatter på de olika TV-kanalerna. Det är ett intressant besked som Charlotta Bjälkebring här ger, nämligen att Vänstern mycket väl kan tänka sig koncessionsavgifter eller skatter för alla de kommersiella kanaler som sänder i det digitala marknätet. Jag tror att det vore ett mycket effektivare sätt att stoppa det marknätet än alla mina försök i riksdagen att stoppa miljardrullningen från staten.

Vill Charlotta Bjälkebring driva den här frågan ger det också ett besked om vad en eventuell sosse- och vänsterregering efter valet kommer att syssla med på medieområdet.

Anf. 127 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Den frågan är ju inte aktuell i dag eftersom TV 4 har möjlighet att nå ut till 4 miljoner hushåll och det digitala marknätet bara når ut till 100 000 hushåll. Det är av den anledningen som den här frågan

inte står på dagordningen, och därför behöver Ola Karlsson inte vara särskilt orolig.

Men låt oss diskutera förhållandena den dag när det digitala marknätet är fullt utbyggt och vi har många kommersiella TV-bolag med en räckvidd om över 98 % av befolkningen, precis som TV 4 har i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

Prot. 2001/02:115
29 maj

*Vissa frågor om
koncessionsavgift på
televisionens område*

13 § Punktskatternas infogning i skattekontosystemet, m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2001/02:SkU27
Punktskatternas infogning i skattekontosystemet, m.m. (prop. 2001/02:127 delvis).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

14 § Begränsning av rätten till avdrag för kapitalförluster i inkomstslaget näringsverksamhet på delägaraktier och på andelar i svenska och utländska handelsbolag

*Begränsning av
rätten till avdrag
för kapitalförluster*

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2001/02:SkU25
Begränsning av rätten till avdrag för kapitalförluster i inkomstslaget näringsverksamhet på delägaraktier och på andelar i svenska och utländska handelsbolag (prop. 2001/02:140 och skr. 2001/02:77).

Anf. 128 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! I budgetpropositionen 2001 aviserade regeringen sin avsikt att slopa beskattningen av kapitalvinster på näringsbetingade andelar. Det var ett glädjande besked. Vi moderater hade länge verkat för att detta skulle ske.

Nuvarande beskattning av företagens kapitalvinster på andelar i dotter- och intresseföretag medför att företagens vinster beskattas både i dotterbolaget och i moderbolaget. Detta är givetvis olyckligt. Dubbel- eller trippelbeskattning av intäkter är alltid av ondo och kan inte med bästa vilja i världen betraktas som ett utslag av en företagsvänlig politik. Det är inte bra, och det gör att svenska företag antingen kommer till korta i en internationell konkurrens eller ägnar sig åt konstruktioner med holdingbolag utomlands för att få ned skattetrycket till en mer internationell nivå.

Regeringen räknade hösten 2001 med att lägga fram en proposition under våren 2002. Tre månader efter det att budgetpropositionen lagts fram kom en skrivelse till riksdagen från regeringen som innebar en begränsning av rätten till avdrag för kapitalförluster för näringsbetingade andelar redan fr.o.m. den 7 december 2001. I det sammanhanget är det

värt att notera att det inte bara är fråga om en stoppregel som gäller fr.o.m. dagen efter skrivelsens avlämnande utan att den avser även avyttringar som skett tidigare men där den omständighet som utlöser en uppskjuten avdragsrätt inte har inträffat senast den 6 december 2001.

Fru talman! Vi har nu fått en situation som absolut inte är till gagn för svensk företagsamhet, med fortsatt beskattning av kapitalvinster på näringsbetingade andelar och samtidigt mycket begränsad möjlighet till avdrag för motsvarande kapitalförluster. Dessutom är det mycket oklart när en symmetri mellan beskattning och avdragsrätt kan bli verklighet.

I dag vet vi, eller tror oss veta, att en proposition kan framläggas tidigt i början av nästa år och att en lag om slopad beskattning av kapitalvinster på näringsbetingade andelar kan bli giltig tidigast den 1 juli 2003, dvs. 19 månader efter det att begränsningen av kapitalvinsterna på näringsbetingade andelar införts. Vi vet inget om hur denna lagstiftning kan tänkas se ut. I mer än ett och ett halvt år ska således svenska företagare gissa hur den nya lagen ska se ut. Kommer den också att gälla retroaktivt fr.o.m. den 7 december 2001? Eller ska detta asymmetriska förhållande inte rättas till? Och kommer propositionen i sådan tid att en ny lag verkligen kommer till stånd den 1 juli 2003? Frågorna är många. Svaren är få eller inga.

Fru talman! Under decennier har svenska företagare krävt klara och tydliga spelregler. Det nu liggande förslaget med retroaktiv lagstiftning, asymmetriska lagar och en framtid höljd i dunkel är ett skräckexempel på hur man inte ska regera.

Så här kan vi inte ha det! Varför blev det så här tokigt? Ja, om detta kan man läsa i betänkandet. När regeringen väl hade annonserat sin goda avsikt hösten 2001 agerade en del företag för att realisera sina kapitalförluster på näringsbetingade andelar. Det var inget konstigt i det. Men regeringen tar detta till intäkt för att införa en stopplag med omedelbar inskränkning i rätten till avdrag för kapitalförluster på just de näringsbetingade andelarna.

Detta, fru talman, innebär att ett okänt antal affärer som genomförts enligt gällande lag kommer att drabbas av retroaktiva bestämmelser. Så kan det inte få gå till i en rättsstat.

Medborgarna måste kunna lita på att de lagar som riksdagen stiftat gäller. Retroaktivitet ska bara kunna få användas i sällsynta fall. Förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning är en grundlagsskyddad fri- och rättighet, och undantagen ska vara få och välmotiverade.

Regeringen och utskottsmajoriteten motiverar den retroaktiva lagstiftningen med att man vill motverka att nuvarande regler utnyttjas för skatteplanering. Är det ett tillräckligt motiv enligt 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen? Jag hävdar att så inte är fallet.

De särskilda skäl som åberopas i propositionen uppfyller inte kraven på undantag från förbudet för retroaktivitet i skattelagstiftningen. Det ska vara fråga om klara fall av skatteflykt och andra kringgåendetransaktioner. Skatteplanering är inte alls samma sak. I det aktuella fallet gäller det företagets rätt till avdrag för reella kostnader. Det är inte skatteflykt eller kringgående av lag.

Vi hade till den 7 december en symmetrisk lagstiftning med beskattning av kapitalvinster fullt ut och avdrag för kapitalförluster. Och avdragen fick göras fullt ut i inkomstkällan näringsverksamhet eftersom det är just vad det är fråga om. Genom det förslag som vi nu debatterar vill regeringen att företagen ska betala full skatt på kapitalvinster men begränsa rätten till avdrag för kapitalförluster för näringsbetingade andelar. Visserligen har det nu framlagda förslaget delvis mjukats upp i jämförelse med den ursprungliga skrivelsen, men faktum är att förslaget främst drabbar mindre företag som inte är koncerner med flera dotterbolag.

Vi moderater kan inte acceptera en sådan rättsordning. Det är totalt oacceptabelt att svenska företagare ska sväva i okunnighet om vad som gäller under en så lång period som minst 22 månader. Regeringen och utskottsmajoriteten visar ringa respekt för grundlagens regler.

Vi anser därför att propositionen ska avslås och att regeringen får återkomma med ett förslag till lagstiftning som omfattar både befrielse från kapitalvinstbeskattning på näringsbetingade andelar och regler för avdragsrätten för kapitalförluster på sådana andelar.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 129 PER-OLOF SVENSSON (s):

Fru talman! Bakgrunden till betänkandet är, precis som tidigare talare var inne på, en skrivelse från regeringen till riksdagen den 6 december 2001 som en förvarning om ett kommande förslag som skulle begränsa avdragsrätten för kapitalförluster på vissa delägarrätter och andelar i handelsbolag. Avsikten med skrivelsen var att göra det känt att regeringen avsåg att föreslå riksdagen att begränsningarna med stöd av undantagsregeln i 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen skulle gälla med retroaktiv verkan fr.o.m. den 7 december 2001, dvs. dagen efter skrivelserns avlämnande till riksdagen.

Regeringens förslag i den nu avlämnade propositionen innebär en begränsning i avdragsrätten för kapitalförluster på delägarrätter som avses gälla under en övergångsperiod fram till dess att nya skatteregler vid avyttring av företagsägda andelar kan träda i kraft.

Det huvudsakliga motivet för den tillfälliga lagstiftningen är att motverka att företagen av skatteskäl väljer att realisera kapitalförluster innan möjligheterna att dra av dessa förluster försvinner med ett reformerat system för beskattning av företagsägda andelar samtidigt som företagen avvaktar med att realisera kapitalvinsterna tills de blir skattefria.

Naturligtvis hade det varit önskvärt att ärendet i sin helhet kunnat få en slutgiltig behandling redan i dag men på grund av ärendets komplexitet så har det inte varit möjligt att få fram det nödvändiga underlaget i tid.

Det framgår av ett skriftligt svar från finansministern på en ledamots fråga att det fortsatta arbetet nu bedrivs med inriktningen att en lagrådsremiss ska kunna beslutas i november och att en proposition ska kunna komma någon gång under vintern 2003.

Efter kritik från Näringslivets skattedelegation har förslaget justerats i förhållande till den stoppskrivelse som regeringen lämnade. Förslaget tillåter nu att kapitalförluster på delägarrätter får utnyttjas inom ett koncernförhållande.

Fru talman! Utskottsmajoriteten har förståelse för att frågornas omfattning och komplexitet försenar ett färdigt lagförslag men anser samtidigt att det är beklagligt att arbetet med de nya skattereglerna för näringsbetingade andelar inte kommer att kunna slutföras så att nya regler kan antas tidigare än vad som nu blir fallet.

Utskottsmajoriteten förutsätter att regeringen även i det fortsatta arbetet tar till vara de möjligheter som finns att så långt det är möjligt begränsa negativa effekter för företagen av att de tillfälliga reglerna kommer att gälla under en längre period än vad som varit avsett.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 130 CARL ERIK HEDLUND (m) replik:

Fru talman! Den 6 september 2001 lades budgetpropositionen för innevarande år fram. Då fanns en antydning om att det skulle komma ett förslag om skattebefrielse för försäljning av näringsbetingade andelar. Den 1 juli 2003 är det tidigaste datum då svenska företagare, svenska medborgare, kan vara förvissade om att vi har en symmetrisk lagstiftning. Tycker Per-Olof Svensson att det är acceptabelt ur företagssynvinkel och allmän synvinkel att man under en så lång period svävar i total okunnighet om hur regelverket ska se ut?

Vems är felet? Felet är naturligtvis att regeringen hade för bråttom med att avisera sin avsikt. Regeringen kunde inte bedöma situationen. Det ska företagen lida för. Tycker Per-Olof Svensson att det rimmar med att man ska bedriva en företagsvänlig politik?

Anf. 131 PER-OLOF SVENSSON (s) replik:

Fru talman! Som jag sade tycker jag också att det är beklagansvärt att det tar så lång tid. Men det är ingen som råar för det. Under arbetets gång har man kommit fram till att så mycket berörs att beredningstiden måste bli längre, för att man ska vara säker på att det blir ett bra förslag som i slutändan gynnar svensk företagsamhet. Det går inte att peka på att någon enskild människa har ett speciellt ansvar i det fallet.

Jag tror att Carl Erik Hedlund likaväl som jag vill vara trygg när man fattar beslut om en lag som ska styra samhället i många år framöver. Då ska man ha ett bra underlag. Det måste vi tyvärr vänta på ett antal månader.

Anf. 132 CARL ERIK HEDLUND (m) replik:

Fru talman! Det är klart att jag vill att lagar ska vara väl underbyggda. Det är regeringens uppgift att förbereda lagförslag som riksdagen sedan ska anta. Nu har man uppenbart missbedömt situationen, man har missbedömt komplexiteten. Men huvudfrågan är om svenska företagare ska drabbas som redan har träffat dispositioner totalt omedvetna om att förslaget ens skulle komma, som det blir i detta fall med retroaktiv lagstiftning. Den sista utlösande faktorn har ju inte kommit.

Då tycker jag personligen och vi moderater att regeringen får ta konsekvenserna och dra tillbaka skrivelsen och förslaget om begränsad avdragsrätt. Sedan får man återkomma i vederbörlig ordning. Då har man berett ärendet på ett riktigt sätt. Så ska man sköta lagstiftningsärenden,

inte rusa i väg med förhastade utfästelser för att göra sig populär. Det är det som är problemet. Man får ta konsekvenserna av det.

Prot. 2001/02:115
29 maj

Anf. 133 PER-OLOF SVENSSON (s) replik:

Fru talman! Det är precis tvärtom. Regeringen skrev skrivelsen för att företagen inte ska vara omedvetna och för att tala om vad som kommer att hända i framtiden. Man medvetandegjorde hos företagen vilken lagstiftning som var på gång. Därmed är alla klara över att det kommer så småningom. Nu tar vi den ena delen, och den andra delen kommer senare, under kommande vinter.

*Begränsning av
rätten till avdrag
för kapitalförluster*

Anf. 134 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Visst kan jag hålla med om att det inte är bra att man inte kommer fram med lagstiftning om förlusterna och vinsterna samtidigt. Det är ett problem, framför allt när man i ett och ett halvt år ska leva med en asymmetri, som Carl Erik Hedlund säger. Det är riktigt att vi lever i en asymmetri när det gäller lagstiftning under den perioden. Men ingen människa i världen kan väl säga att det har funnits symmetri i behandlingen av dessa vinster och förluster tidigare.

Det enklaste sättet att visa att det inte har funnits någon symmetri i systemet är att visa på att det kommer att bli ett plus i statskassan på 200 miljoner när man föreslår att kapitalvinstbeskattningen på företagsandelar ska tas bort med bibehållna definitioner av näringsbetingade andelar. Hur kan det komma sig att det blir mer pengar i statskassan när man tar bort en skatt? Då är vi tillbaka till att systemet inte har varit symmetriskt förut. Stora företag har med ganska stor lätthet kunnat avyttra andelar tidigare genom att bilda dotterbolag, holdingbolag, i Holland och sälja till det. Då beskattas det inte i Sverige. Holdingbolaget i Holland har sedan sålt, och då gäller holländska kapitalbeskattningsregler. Då har man undgått beskattning.

Eniro är ett bra exempel. När Telia sålde katalogföretaget Eniro gjorde man så för att undgå beskattning.

När det uppstår förluster vill man däremot inte skatta i det landet. Då plockar man hem förlusterna till Sverige och drar det där. Därför innebär en slopad beskattning ökade statsinkomster för Sverige.

Det är som sagt olyckligt att man under en period lever i ett asymmetriskt förhållande, dvs. att lagstiftningen inte stämmer. Samtidigt står det i propositionen att man har uppmärksammat problemet med förlusterna. Det kan finnas förluster som också fortsättningsvis ska vara avdragsgilla, när man tillskjuter kapital för att täcka dem och koncernbidragsregler inte har kunnat utnyttjas. Därför har man tillkallat en särskild utredare som ska utreda frågan.

När den utredaren lägger fram sitt är det viktigt att det han kommer fram till också ska gälla under övergångsperioden. Det är precis vad utskottsmajoriteten skriver, att man ska se över om den möjligheten kan finnas. Vi kommer att arbeta för att det ska bli så.

Det är inte heller omöjligt, Carl Erik Hedlund, att detta kan komma att gälla retroaktivt från 2003. När propositionen kommer finns alla möjligheter i världen att det kan gälla från den 1 januari 2003.

Man kan rikta viss kritik mot regeringen eftersom den visste att detta skulle komma. Det var inofficiellt aviserat redan i VÅP:en 2001 men ströks i den slutliga versionen. Kapitalbeskattningsutredningens förslag – och i stort sett allting annat – var klart, och det borde ha kunnat komma. Den kritiken instämmer jag i.

Det hade dock varit orimligt att inte anta stoppreglerna eftersom vi skulle ha fått ett stort utnyttjande av förlustavdragen, vilket inte hade varit särskilt bra.

Jag är övertygad om att de företag som gjort verkliga förlustaffärer under den tid som den här lagen gäller inte kommer att drabbas i det sammanhanget. Utredaren kommer att komma fram till samma regler. Vi får se när propositionen kommer fram mot våren.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 135 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! När jag lyssnar på Per Rosengrens anförande kan jag konstatera att han delar min uppfattning att det är olyckligt att vi inte har mer symmetri i lagstiftningen, att vi har fått denna långa period osv.

Jag kan inte låta bli att göra en reflexion kring det som Per Rosengren säger om den framtida lagstiftningen. Per Rosengren tror att utredaren ska komma med ett förslag som han tror att regeringen kommer att följa, och som han tror kommer att tillfredsställa de behov som finns, och han tror att det kommer att bli ganska bra för företagen.

Så kan vi inte ha det. Vi kan inte tro, utan i den här kammaren fattar vi lag. De ska vara väl underbyggda, väl diskuterade och ha passerat Lagrådet. På den här punkten var Lagrådet inte helt enigt, utan en kraftig minoritet hade en avvikande uppfattning.

Vi måste se till företagarnas rätt att kunna veta hur de handlingar de gör i dag kommer att beskattas. Det är ett krav i en rättsstat. Det är olyckligt att regeringen varit för hastig och missbedömt läget, men det är ingenting som företagarna eller några andra ska lida för. Regeringen får ta konsekvenserna, precis som alla andra instanser när de gör felbedömningar, och rätta till feLEN.

Man får bita i det sura äpplet och dra tillbaka det ursprungliga förslaget och komma tillbaka med ett ordentligt underlag. Så ska det vara i en rättsstat.

Anf. 136 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Vi är överens om att det är olyckligt att man under så pass lång tid lever med ett asymmetriskt system i lagstiftningen. Det är riktigt. Det är också olyckligt att man inte redan tidigare vidtagit vissa av dessa justeringar.

När jag uttrycker mig på så sätt att jag ”tror” är det för att jag inbillar mig, och hoppas, att vi ska ha en möjlighet att påverka den lagstiftning som kommer. Jag tror att vi kommer att kunna påverka den åt rätt håll, och jag tror också att det kommer att finnas en majoritet för att lösa detta på bästa sätt.

I propositionen står indirekt att man skulle se till att fixa den här problematiken. Därefter har vi i utskottet fått in ytterligare preciseringar. Utskottet skriver i betänkandet att det ”utgår från att möjligheterna un-

dersöks att tillämpa samma principer på transaktioner som ägt rum under den tillfälliga regleringen”.

I direktiven till utredaren sägs att denne har att se till sådana affärer där bolag tillskjuter riskkapital, eller kapital för att täcka förluster i ett annat bolag, och kapitaltillskottet inte har kunnat göras med avdragsrätt i form av koncernbidrag. Dessa problem ska lösas.

Jag tycker att man därmed har löst problemet och särskilt många företag kommer inte att drabbas. Då blir det i princip likställt. Men återigen: det är olyckligt att man inte har lagen på bordet och har samma regler för förluster och vinster – att slopande av kapitalvinstbeskattningen inte är genomförd samtidigt.

Jag ser det som ett problem, men jag tycker ändå att betänkandet har tagit hänsyn till den kritik som har framförts.

Anf. 137 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! Tro och vetande är två skilda saker. Tro kan jag göra i kyrkan och på andra ställen, för jag har inte full visshet. Men här i kammaren tycker jag att vi ska veta vad vi gör. Jag kan konstatera att Per Rosengren och jag i sakfrågan har samma grunduppfattning, även om vi mot slutet kommer till olika slutsatser om troendet och vetandet.

Fru talman! Jag har under åren haft ett antal debatter med Per Rosengren. Jag skulle vilja tacka honom för den här tiden. Jag kommer att sakna dessa debatter. De har alltid varit uppfriskande, och de har för det mesta från bådas sida förts på ett någorlunda sakligt sätt och med friskt humör. Jag ber att få tacka så mycket.

Anf. 138 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Då ska jag använda min replik inte till att behandla ärendet utan till att tacka Carl Erik för de här åren. De har varit mycket inspirerande. Jag tycker att vi har haft bra och intressanta debatter. De har inte bara oftast utan alltid förts i en gemytlig anda, och framför allt på ett väldigt sakligt sätt. Jag har uppskattat debatterna med Carl Erik. De har varit spänstiga och snärtiga. Tack så mycket!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

15 § Fortsatt giltighet av lagen om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister

Föredrogs

lagutskottets betänkande 2001/02:LU21

Fortsatt giltighet av lagen om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister (prop. 2001/02:113).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

Prot. 2001/02:115
29 maj

*Begränsning av
rätten till avdrag
för kapitalförluster*

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2001/02:LU22
Genomförande av direktivet om mönsterskydd m.m. (prop. 2001/02:
121).

Anf. 139 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! I det av lagutskottets betänkanden som vi nu ska behandla berörs regeringens förslag om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd med därav föranledda ändringar bl.a. i vår svenska mönsterskyddslag, dvs. den som reglerar förebilden för en varas specifika utseende eller för ett ornament, och hur ensamrätten till detta mönster kan och ska skyddas.

Det är ingen överdrift att påstå att frågan om ett för EU:s medlemsstater gemensamt gällande regelverk kring ett mönsterskydd visat sig, inte minst från juridisk-teknisk utgångspunkt, svår att lösa med många inblandade och divergerande viljor. Det har förvisso också tagit lång tid att komma framåt i dessa frågor. Nu föreligger ett direktiv, men arbetet är ingalunda avslutat.

Det finns onekligen övervägande fördelar med att man inom en unionskrets av länder kan ha en samsyn på hur ett upphovsrättsligt skydd ska garanteras och bedömas för den som över nationsgränserna inom denna krets söker ensamrätten till ett skydd för en varas utseende eller t.ex. ett ornament.

Vi moderater biträder också i huvudsak regeringens förslag, som för övrigt ett enigt lagutskott ställt sig bakom, om ett införlivande av EU-direktivet om mönsterskydd i den svenska rättsordningen.

Men i ett par avseenden, som vi anser väsentliga från konkurrens- och konsumentsynpunkt, har vi en annan syn än utskottsmajoriteten. Denna syn ger vi också uttryck för i vår reservation.

Till det olyckliga i sammanhanget hör att flera av de remissinstanser som yttrat sig över utredningen *Förslag till formskyddslag*, även kallat *Mönsterutredningen*, SOU 2001:68, eller *Mönster Form Design. Förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd m.m.*, SOU 2000:79, troligen förbisett vissa konsekvenser av utredningens förslag i de delar som avser mönsterskyddet för synliga reservdelar till bilar. I några yttranden har man dock uppmärksammat problematiken.

Mot bakgrund av att regeringen avser att låta frågan om skydd för reservdelar bli föremål för en helhetsbedömning i samband med behandlingen av Mönsterutredningens slutbetänkande, vilket väntas hösten 2002, och det faktum att det finns skäl att avvakta de överväganden inom EU-kommissionen som nu pågår när det gäller hur detta med reservdelar för framtiden ska lösas inom hela EU anser vi moderater att det hade varit bättre att införa en reparationsklausul – något som flera medlemsstater har gjort när de för övrigt antagit detta mönsterdirektiv – för att komma runt de för konsumenterna negativa konsekvenser som det eljest kan bli av regeringens förslag i den här delen.

Dessutom: På grund av tvistigheterna i denna fråga tillkallade Europeiska rådet en förlikningskommission som ska söka jämka samman de

olika viljorna. En övergångsbestämmelse i direktivet, artikel 14, föreskriver bl.a. att medlemsstaterna endast ska kunna vidta förändringar i sina rättsliga bestämmelser gällande synliga reservdelar om syftet med detta är att liberalisera marknaden för sådana delar. Denna omständighet borde också ha föranlett en annan hållning än den som regeringen nu intagit då de föreslagna ändringarna knappast, i varje fall inte enligt vår mening, kan anses ske i liberaliserande riktning.

Vår kritik gäller framför allt att man genom en ändring i mönsterskyddslagen sänker tröskeln för formskyddet av reparationsdelar på så sätt att mönsterrätt ska kunna erhållas om ”mönstret är nytt och särprälat” i stället för, som det nu heter och som nu gäller, att det ska föreligga ”väsentlig skillnad”. Genom att införa en reparationsklausul skulle man dock kunna bevara det nuvarande högre skyddskravet för synliga reservdelar.

Den sannolika följden av att inte göra det kan bli att bilproducenterna i praktiken kan tillägna sig ett monopol på reservdelar som tillhandahålls som s.k. originaldelar. Det är ju ingen hemlighet, fru talman, att det är främst genom försäljningen av originalreservdelar och s.k. märkesverkstadsservice, mer än genom nybilsförsäljningen, som biltillverkarna tjänar merparten av sina pengar.

Erfarenheterna visar att om en biltillverkare lättare och för längre tid kan erhålla mönsterskydd för sina reservdelar upphör också helt den fria konkurrensen på reservdelar, något som får genomslag i högre priser, färre verkstäder och dyrare bilpremier m.m.

Till saken hör att det huvudsakligen är samma underleverantörer av bilreservdelar och fordonskomponenter som levererar exakt samma produkt till märkeshandlarna och märkesverkstäderna som till den märkesobundna eftermarknaden. Skillnaden är bara den att för de förra är reservdelen ofta modellmärkt i själva godset och märkesförpackad och betingar ett högre pris än om den säljs via t.ex. en bildelsgrossist som s.k. piratdel. Säkerhetskraven är i allmänhet desamma.

Bilindustrin, som har ett s.k. gruppundantag när det gäller konkurrensfrågor, har bl.a. för märkesobundna verkstäder sökt begränsa tillgången till teknisk reparationsinformation. EU:s konkurrensdirektorat ogillar effekterna av detta gruppundantag och arbetar därför nu med att stärka konsumenternas ställning bl.a. genom ökad konkurrens, större valfrihet och billigare reservdelar och service. Detta skulle även kunna komma de ekonomiskt mindre bemedlade till del genom att de oftast är hänvisade till att köpa begagnade bilar med deras inte sällan större reparationsbehov.

Slutligen, fru talman, vill vi framhålla hur viktigt det är att just när det gäller bilreservdelar och fordonskomponenter – om man nu alls ska kunna ha mönsterskydd för den här typen av varor – behålla nuvarande femåriga skyddsperioder. Regeringen lämnar öppet för det men föreslår samtidigt, i direktivets anda, att man ska kunna söka mönsterskydd för högst tre femårsperioder vid ett och samma tillfälle, alltså för 15 år!

I detta sammanhang är det inte bra. För en bilmodell som utgår ur produktionen finns det knappast något intresse – utöver att behålla monopolen på delar till modellen – från bilindustrins sida för att förlänga skyddet. Möjligheten att från början söka mönsterskydd för en hel 15-årsperiod drabbar därför främst dem som äger äldre bilar. Erfarenheten

visar nämligen att ju äldre bilen är, desto mindre benägen är ägaren att anlita märkesverkstäder och originalreservdelar, vilka ju vederbörande blir hänvisad till om ett mönsterskydd får en så lång löptid som 15 år. Sådana delar blir alltså avsevärt dyrare och också svårare att få tag i.

Fru talman! För bilkonsumenternas del och för den fria konkurrensens skull ber jag därför att få yrka bifall till den moderata reservationen i lagutskottets betänkande nr 22.

Anf. 140 ANDERS BERGLÖV (s):

Fru talman! Jag vill inleda med att helt kort yrka bifall till lagutskottets förslag i betänkande nr 22 som behandlar regeringens proposition om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd. Jag kommer att enbart inrikta mitt anförande på den del av betänkandet som berör den moderata reservationen.

Under framarbetandet av direktivet har det visat sig vara fråga om generella regler vad avser balansen mellan mönsterrättsinnehavare och ersättningsdelar inom bilmarknaden som det varit svårt att få en enhet kring bland medlemsstaterna. Detta har föranlett den europeiska unionen att anmoda medlemsstaterna att behålla sina regler avseende synliga reservdelar så som de i dag är. Medlemsstaterna kan dock förändra lagstiftningen i en mer liberaliserande riktning.

När det gäller det sistnämnda menar vi från majoritetens sida att en ambition uttalas från unionens sida om att stödja en mer fri marknad vad avser även synliga reservdelar på fordon.

I den moderata reservationen i betänkandet anges två sakförhållanden: dels att reservanternas vill införa en s.k. reparationsklausul som har till syfte att bevara de nuvarande reglerna om vilka förutsättningar som ska gälla för att mönsterskydd ska erhållas, dels att reglerna ska tillse att möjligheterna att erhålla skydd i femårsintervall bibehålls.

Fru talman! Vi från majoritetens sida inser värdet av en väl fungerande konkurrens på reservdelsmarknaden. Att ge valmöjligheter för konsumenten innebär oftast lägre priser. Men det är också viktigt att betona att det måste finnas en balans mellan en skapares ekonomiska rättigheter till sitt mönster och andras möjligheter att exploatera detta. Det är vi här i riksdagen som måste sätta dessa gränser för den fria marknaden. Mönsterskyddslagstiftningen är självklart en av dessa rättsliga ramar.

Vad gäller detta med att inrätta en reparationsklausul för synliga reservdelar är det mycket riktigt så som reservanternas säger, nämligen att vissa länder infört en sådan. Man måste dock vara klar över att olikheterna mellan de olika medlemsstaterna i rättstradition och utformning av lagstiftning på detta område är stora. Detta kan ha sin betydelse i valet av lösning i denna fråga. Det bör i vilket fall som helst, enligt mitt förmenande, tas under övervägande innan man använder ett sådant argument för att förorda en liknande lösning i vårt land.

Vidare pågår i Regeringskansliet en beredning av hur skyddet för reservdelar ska utformas. Regeringen aviserar i propositionen att en bedömning kommer att göras i samband med att Formgivningsutredningens betänkande behandlas. Att begära av regeringen att redan nu ta ställning för ytterligare liberalisering av reglerna för reservdelar torde vara tvek-

samt, inte minst med tanke på de remissorgan som just nu funderar över detta och ska avge synpunkter.

Som reservanterna mycket riktigt säger har kommissionen aviserat en analys av följderna av det här direktivet, särskilt vad gäller sammansatta produkter och beståndsdelar. Vi får säkert anledning att framdeles återkomma till frågan i samband med en kommande proposition om en ny formgivningslag.

Fru talman! Vad gäller den andra delen av reservationen måste jag medge att jag har lite svårt att förstå vad reservanten är ute efter. Såvitt jag kan förstå är det även fortsättningsvis möjligt att ansöka om skyddsperioder om fem år i taget, dock längst i 15 år. Om en sökande vill ha en längre skyddsperiod är det förknippat med en högre avgift. Sammantaget innebär förslaget inga förändringar, då denna möjlighet funnits tidigare om än med den reservationen att man fått söka skydd för tre femårsintervaller.

Fru talman! Därmed yrkar jag bifall till förslaget i lagutskottets betänkande nr 22.

Jag vill också passa på att tacka mina utskottskolleger för ett gott samarbete de gångna fyra åren, då detta med största sannolikhet är sista gången jag står i denna talarstol. Det har varit ett privilegium att få representera det svenska folket i Sveriges riksdag, något som kanske fler av Sveriges medborgare borde få möjlighet till.

Anf. 141 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Anders Berglöv talade om att riksdagen och regeringen har att ta hänsyn till olika balanserande intressen i dessa frågor, liksom i många andra. Det är alldeles riktigt. Vi tycker dock att det finns väldigt stor anledning att ta hänsyn till konsumenternas intressen. Det är Sveriges befolkning som utgör konsumenterna inte minst när det gäller bilköp, bilreservdelsköp osv. Det är en viktig grupp i samhället. Det vet jag att även Socialdemokraterna anser. Vi tycker därför att det finns alla skäl att ta hänsyn till dem genom att i enlighet med vårt förslag införa en reparationsklausul, som man i och för sig skulle kunna ändra på om man kommer till en annan slutsats.

Men eftersom utvärderingen från EU:s sida inte kommer i gång förrän tidigast år 2004 kommer det att hända en hel del på bilfronten och bilreservdelsfronten under de år som ligger framför oss innan man har kunnat komma till någon slutsats om hur väl direktivet är implementerat i medlemsstaternas nationella lagstiftning.

Bekymret med de 15-åriga skyddstiderna är att en biltillverkare för att skydda sin produkt skulle kunna tänkas söka ett skydd för 15 år och att produkten då är låst hela den tiden. Om man bara kunde söka skydd för fem år i taget skulle man kunna låta även andra producenter producera exakt samma pryl. Därmed skulle konkurrensen öka, och det skulle vara bra för marknaden. Det är den stora skillnaden mellan att formellt kunna söka för 15 år i taget och bara kunna söka för fem år i taget.

Anf. 142 ANDERS BERGLÖV (s):

Fru talman! Jag vill inleda med det Henrik S Järrel avslutar med. Man får inte glömma bort att regeringen också har gjort en bedömning i denna mening när det gäller synliga reservdelar. Man har bevarat 15-

årsperioden. I direktivet anges det att perioden ska vara 25 år. Det tycker jag klart visar vilken regeringens ambition är. Man anser att vi ska ta steg i den riktning som reservanterna talar om.

Jag funderar lite grann kring det som reservanterna tar upp. Det är mycket riktigt som Henrik S Järrel säger, dvs. att man i viss mån ändrar den juridiska definitionen när det gäller rätten till ett mönsterskydd. Man inför en bestämmelse om att mönstret ska vara nytt och särpräglat.

Jag är inte lika säker som reservanterna på att det innebär att det blir enklare att få mönsterskydd. Det finns angivet i direktivet att skillnaderna ska vara väldigt tydliga. Det är alltså inte lättare. Ytterst måste vi låta rättstillämpningen ha sin gång.

Det görs naturligtvis en avvägning när man ska införliva ett direktiv. Den svenska regeringen har valt att ligga nära övriga Europa och att vår lagstiftning ska vara så lik den som finns i övriga europeiska medlemsstater som möjligt. Jag tror att det är väldigt viktigt att framhålla att det är ett givande och ett tagande.

Vi har valt denna modell, och jag tror att den kommer att ge ett gott skydd. Jag tror också att det kommer att finnas möjligheter att ytterligare liberalisera systemen till konsumenternas fromma.

Anf. 143 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Som jag sade i mitt huvudanförande är vi inte emot att man har en likartad syn på denna typ av frågor inom en union. Men arbetet i denna del är inte avslutat. Det pågår fortfarande ett arbete för att vi ska närma oss varandra i större utsträckning än hittills just när det gäller reservdelarna och konsumentintresset. Konkurrensmyndigheten och EU-kommissionen är inkopplade. Eftersom flera andra medlemsstater, däribland Belgien, England, Irland, Italien, Spanien och Österrike, har antagit en reparationsklausul vid sidan av direktivet hade det varit klokt av regeringen att följa den modellen för att gå konsumenterna till mötes.

Det är riktigt att det ska gälla 25-åriga regler för de flesta andra typer av mönster. Men det sägs så här i förslaget: För mönster som avser en beståndsdel som används för att reparera en sammansatt produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende gäller registreringen aldrig för mer än högst tre femårsperioder. Det är ett tillägg i 24 § i mönsterlagen. Den tar sikte just bara på synliga reservdelar. Redan den tiden är ganska lång, tycker de inblandade parterna, dvs. Bilgrossistföreningen, Motormännens Riksförbund m.fl., som är berörda i denna del.

Fru talman! Får jag slutligen, eftersom min talartid väldigt snart är ute, säga att jag tackar Anders Berglöv för dessa år. Han och jag har fått tampas om de inte minst juridiskt tekniskt svåra immaterialrättsliga frågorna i lagutskottet. Men det har varit intressant och roligt att göra det med Anders Berglöv. Jag önskar honom allt väl också i fortsättningen, även utanför dessa väggar.

Anf. 144 ANDERS BERGLÖV (s):

Fru talman! Jag får naturligtvis tacka för det. Samtidigt skulle jag i min sista replik lite kortfattat vilja säga att jag tror att detta är en av de frågor där vi i alla fall är väldigt överens om målen. Jag tror att skillnaderna mer gäller takten, eftersom vi måste ta hänsyn till att det är flera medlemsstater. Regeringen måste också få tid på sig att ta ställning till

formgivningsbetänkandet. Vi har anledning att tro att konsumenterna kommer att få förbättrade möjligheter så småningom.

Prot. 2001/02:115
29 maj

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

17 § Redovisningen av Svenska kyrkans fastigheter i fastighetsregistrets inskrivningsdel

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2001/02:LU23
Redovisningen av Svenska kyrkans fastigheter i fastighetsregistrets inskrivningsdel (prop. 2001/02:136).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

18 § Verkställighet av utländska domar på privaträttens område

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2001/02:LU25
Verkställighet av utländska domar på privaträttens område (prop. 2001/02:146).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

19 § Vissa frågor om sjömäns vilotid

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2001/02:TU12
Vissa frågor om sjömäns vilotid (prop. 2001/02:108).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

20 § Fordonslag m.m.

Fordonslag m.m.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2001/02:TU13
Fordonslag m.m (prop. 2001/02:130).

Anf. 145 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation i detta betänkande. Det finns också en positiv och offensiv del i betänkandet, som jag vill visa min tillfredsställelse över och uppskattning för. Det

är det tillkännagivande som utskottet gör angående att vi vill underlätta reglerna för amatörbyggda och ombyggda fordon.

Utskottet har uppmärksammat att detta är en mycket viktig verksamhet ute i våra bygder. Det finns ett stort engagemang. Många motorintresserade engagerar sig i sin hobby och undviker kanske att komma på kant med tillvaron i ungdomen.

Det nya trafikutskott som ska väljas till hösten bör kanske uppmanas att bevaka regeringen vad gäller detta tillkännagivande. Under de fyra år som jag har suttit i trafikutskottet har jag en dyster erfarenhet av regeringens handlingskraft när vi har gjort tillkännagivanden. Det är en uppmaning till trafikutskottet under nästa mandatperiod.

Vår reservation i betänkandet har två delar. Vi föreslår dels en avreglering av den allmänna fordonskontrollen, dels en avreglering av kontrollbesiktning av motorredskap. Det är två olika besiktningssformer. Vi måste dela på dem i diskussionen för att komma rätt.

Vi har haft åtskilliga debatter om den monopolverksamhet som Svensk Bilprovning har. Vi kan tyvärr konstatera att dagens majoritet i riksdagen inte vill se de möjligheter som en avreglering skulle innebära för såväl bilister, regionala möjligheter och sist men inte minst av miljöskäl.

Vi har debatterat Svensk Bilprovning. Jag kan bara konstatera att dagens majoritet fortfarande inte har fått upp ögonen i den här frågan. Det är monopolister som sitter i majoritet och fortfarande blundar.

Vi kommer givetvis att jobba aktivt under nästa mandatperiod för den här frågan på samma intensiva sätt som vi nu gjort. Jag är övertygad om att vi kommer att få gehör en vacker dag. Men det krävs kanske en annan majoritet, eller att Socialdemokraterna öppnar sina ögon.

Den andra delen i vår reservation handlar om besiktning av motorredskap. Vi har i dag egentligen två aktörer som utför kontroller. Det är Det Norske Veritas Inspection AB, DNV, och Svensk Maskinprovning, SMP. För min del är det egentligen oväsentligt att vi över huvud taget ska namnge några företag. För oss moderater är det inte huvudsaken vem som besiktigar. Vi vill ha full konkurrensneutralitet på detta område med godkända företag. Men i detta betänkande har dessa två företag namngetts ett antal gånger.

Jag vill ställa en fråga till Socialdemokraternas talesman och gärna även till Vänsterns. Det gäller besiktning av motorredskap klass 1. Vari ligger logiken i att Svensk Maskinprovning har monopol på registreringsbesiktningar av fordonsdelen på mobila kranar och DNV har monopol på den återkommande besiktningen?

Fru talman! I betänkandet skriver majoriteten att ”det inte finns skäl att ändra de kontrollområden som de tre besiktningssystemen för närvarande ansvarar för”. I det innefattas även Svensk Bilprovning. Det finns inga skäl att ändra, skriver majoriteten.

Jag vill uppmana Brandin och de som står bakom detta betänkande: Säg ett sakligt skäl till varför ni skriver så. Säg ett skäl till varför Svensk Maskinprovning har monopol på registreringsbesiktning och Det Norske Veritas Inspection har monopol på den återkommande besiktningen. Det skulle vara glädjande att åtminstone få ett skäl. Jag kan för min del inte utläsa någon större tyngd i regeringens ställningstagande, och det är vad ni hänvisar till.

Fru talman! Detta är trafikutskottets sista debatt dag under mandatperioden. Jag vill passa på att tacka mina utskottskamrater. Det har varit en mycket god stämning i vårt utskott. Vårt kansli har varit alldeles ypperligt. Jag vill framföra min uppskattning till alla mina kamrater, även om vi har haft hätska debatter, vilket jag tycker är givande. Men vi har gjort det med hjärtat på rätt ställe. Tack, fru talman!

Anf. 146 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! I dag skiner bokstavigt solen här i Stockholm. Men även bildligt talat skiner solen i dag på alla de människor här i landet som kan titulera sig fordonsentusiaster. Trafikutskottet har i full enighet beslutat föreslå riksdagen ett tillkännagivande och även helt eller delvis tillgodosett två motioner som berör just fordonsentusiaster. Jag återkommer om detta.

Vi behandlar betänkande TU13. Propositionen 2001/02:130 *Fordonslag m.m.*, som ligger till grund för betänkandet, syftar till att förenkla och modernisera regelverket på fordonsområdet. Den innehåller grundläggande bestämmelser om kontroll av fordon, kontroll av fordons last, vägkontroll av färdskrivare och taxametrar samt om den verksamhet som bedrivs av besiktningsorganen på fordonsområdet. Kontrolltyper som regleras i lagen är typgodkännande, registreringsbesiktning, kontrollbesiktning, flygande inspektion m.m.

Kristdemokraterna har ingen invändning emot lagens utformning eller syfte med undantag av en enda punkt. Den allmänna fordonskontrollen och kontrollbesiktningen av motorredskap borde avregleras. Därför stöder vi den gemensamma reservationen tillsammans med Moderaterna och Folkpartiet. Jag yrkar härmed bifall till reservationen. Detta får anses vara smolken i bägaren i sammanhanget. I allt övrigt yrkar jag med glädje bifall till utskottets förslag.

Hur var det nu med fordonsentusiasterna? I propositionen saknade vi kristdemokrater väsentliga delar om regler som berör entusiastfordon. Ett entusiastfordon kan vara ett amatörbygge, en gammal klenod eller en relativt ny bil eller motorcykel med mycket speciell framtoning. Typiskt för dessa fordon är att de oftast körs korta sträckor och visas upp på mässor och utställningar. De vårdas ömt och förvaras stöldsäkert. De är sällan inblandade i trafikolyckor.

För att få en s.k. entusiastförsäkring ställs omfattande villkor på ägaren. Det är svårt att bedöma exakt hur många entusiastfordon det finns i Sverige i dag. Det finns åtminstone 100 000 bilar med entusiastförsäkring och utöver dessa troligtvis tiotusentals utanför bilregistret samt kanske lika många i objektskick. Det finns även tusentals motorcyklar som kan betecknas som entusiastfordon.

Att intresset för motorkulturen i Sverige är välgrundat visar sådana företeelser som att en miljon svenskar beräknas läsa motortidningar regelbundet, att det finns flera tusen bilrelaterade klubbar och att motorträffar anordnas hela säsongen. Sverige är också ett föregångsland för amatörbyggda fordon och världens största motorcykelland sett till invånarantalet.

Kristdemokraterna föreslog i motionen T70 att det allmänt ska underlättas för amatörbyggda och ombyggda fordon. Exempel på hinder som i dag finns är maxeffekten på motorer för amatörbyggda fordon, miljöavgiften för desamma samt vissa besikttningsregler. Det skulle även vara bra om det gick att definiera entusiastfordon i lagstiftningen för att underlätta för denna grupp av fordon i framtiden. Men i den frågan har vi inte nått ända fram.

Vi har även föreslagit att Sveriges Fordonsbyggares Riksorganisation, SFRO, ska återfå sitt förordnande som besiktningensinstans av sådana fordon. När det gäller motorcyklar har vi i enlighet med Sveriges Motorcyklisters Centralorganisation, SMC, föreslagit att kommande EU-direktiv inte får hindra motorcyklister att kunna byta ut och modifiera delar och system på motorcyklar. Även socialdemokrater har motionerat i liknande frågor.

Vi gläds över att det finns en stor politisk enighet i Sveriges riksdag om vikten av att bevara det djupa kulturella motorintresset. Det fyller en social funktion i samhället, det upprätthåller en svensk hantverkstradition och det skapar jobb. Därför behöver de hinder som i dag finns, och de som framöver hotar vid implementering av EG-direktiv undanröjas för att motorentusiasterna ska ha möjlighet att bygga om sina fordon.

Ett exempel på EG-direktiv är det som avser två- och trehjuliga fordon, 97/24, som enligt SMC kan hota möjligheten att modifiera och byta ut delar och system på motorcyklar i framtiden. Utskottet anser att regelsystemet inte får bli mer begränsande än nödvändigt med hänsyn till direktivets syfte. Direktivet, säger utskottet, är nämligen anpassat för den industriella fordonstillverkningen och inte för verksamhet med amatörbyggda eller ombyggda fordon.

I dag anlände till riksdagen en ny proposition, nr 183, om ändringar i lagen om vägtrafikregister. Där föreslår regeringen en skrivning som skulle ge SFRO möjlighet att åter förordnas som besiktningensinstans. Men den här propositionen kan ju inte behandlas av riksdagen förrän efter valet. Därför har utskottet valt att i dagens betänkande föreslå ett tillkännagivande om just den här saken.

Utskottet föreslår alltså ett tillkännagivande, vilket jag yrkar bifall till, om att underlätta verksamheten med amatörbyggda och ombyggda fordon enligt vad som redovisats i betänkandet. Därmed blir motionerna T70 från Kristdemokraterna och T71 från Socialdemokraterna helt eller delvis tillgodosedda.

Fru talman! Det är inte varje dag som man som oppositionspolitiker kan strö eloger till regeringspartiet men i dag vill jag göra det. I dessa frågor, som är mycket mer folkliga än vi ledamöter kanske förstår, har det funnits en lyhördhet från socialdemokraterna och från alla partier i riksdagen att lyssna på fordonsentusiasterna och ge en kraftig politisk markering till regeringen och myndigheterna.

Om nu kammaren beslutar i enlighet med utskottets förslag, så kommer i varje fall jag att ta på mig uppgiften att bevaka att beslutet efterlevs, oavsett om jag i höst får förtroendet att sitta kvar i riksdagen eller inte. Och det, fru talman, blir ingen tung uppgift.

Jag vill avsluta mitt anförande med att tacka mina kamrater i trafikutskottet för ett gott kamratskap och många bra debatter under den här mandatperioden. Även om vi inte alltid har varit överens i sakfrågan har det varit en mycket god stämning och gott debattklimat. I dag kan vi glädja oss åt att vi behandlar en fråga som vi är överens om och som är till stor gagn för många i vårt land i framtiden.

Anf. 147 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s):

Fru talman! Johnny Gylling har på ett föredömligt sätt redogjort för utskottets ställningstagande när det gäller bestämmelserna om amatörbyggda och ombyggda fordon. Utskottet föreslår att riksdagen ska göra ett tillkännagivande till regeringen i berörd fråga, och om detta är utskottet enigt.

Jan-Evert Rådström sade att han tänkte bevaka så att det verkligen händer någonting på den här fronten. I dag har det kommit ett pressmeddelande om ett förslag till ny lag om att man ska slå vakt om fordons-hobbyn. Det är också innebörden i det tillkännagivande som vi har föreslagit.

Det har sagts en del fina ord här, åtminstone från Johnny Gylling. En sådan här vacker dag kan man faktiskt kosta på sig att säga att vi har en lyhörd regering. I dag lägger den fram en proposition i det här ärendet innan riksdagen har gjort sitt tillkännagivande. Med det måste ju även herr Rådström vara nöjd. Sedan kanske det är slut med det nöjda.

Fru talman! När det gäller avregleringen av fordonskontrollen har majoriteten ingen annan uppfattning i dag än vad vi hade 1996 och 2001. Intresset för att främja en hög trafiksäkerhet, en god miljö och en regional balans talar för en fortsatt ensamrätt för AB Svensk Bilprovning att utföra kontrollbesiktning, anser utskottets majoritet, och det är också precis det som vi har sagt tidigare.

I dag har vi en bra, fungerande och renodlad bilprovning. Innehållet i Moderaternas, Folkpartiets och Kristdemokraternas motioner är det samma som det alltid har varit: rop efter avreglering.

Bilprovningen har haft problem på flera orter i landet. Men man har arbetat med dessa problem och sett till att lösa dem. Man har inför sommaren haft extra öppettider på lördagar för besiktning av husvagnar och motorcyklar. Man har flyttat fram besiktningen två månader av fordon med slutsiffran 2. Det gör att de inte behöver besiktigas mitt i sommaren. Det har varit ett stort problem. Detta visar att man har lyssnat på kunden, och det måste ändå vara bilprovningens huvuduppgift.

Jag roade mig med att ringa till bilprovningen för att beställa tid för besiktning av min bil som egentligen inte skulle besiktigas förrän nästa år. Jag kunde få komma dagen efter om jag ville. Det tycker jag är ett ganska bra betyg. Med det har jag inte sagt att det fungerar exakt likadant på alla orter i landet. Men man måste jobba för att se till att bilprovningen fungerar.

Det är värre när vi som bilägare ska ringa och beställa tid för service eller reparation av våra bilar. Det är inte ovanligt att man får tid både en och två månader framåt i tiden. Jag tror ju inte att problemet med bilprovningen på vissa orter skulle bli mindre om bilprovningens verksamheten skulle flyttas över på märkesverkstäderna – ingen nämnd och ingen glömd.

Jag vill avsluta mitt anförande med att yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på motionen.

Samtidigt vill jag också tacka för ett gott samarbete i trafikutskottet under den här mandatperioden. Jag håller med Jan-Evert om att det ibland har varit hårda tag, men jag tycker att debatterna har varit bra. Jag vill också passa på tillfället att tacka den fantastiska personalen på utskottet för det fina arbete som man har lagt med för att hjälpa oss ledamöter.

Anf. 148 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Brandin har roat sig med att ringa till Svensk Bilprovning i Göteborg. Han fick då beskedet om att han kunde få tid för besiktning nästa dag. Ja, men det kanske inte är det stora problemet när man har besiktningen runt hörnet. Kanske det vore lämpligt att även de som bor i glesbygd, som har långt till bilprovningen och som måste planera den långa resan dit kunde få komma till en ackrediterad verkstad i sitt närområde. Det är skillnad mellan områden i vårt land. Men jag ska inte föra någon längre diskussion om detta.

Brandin nämnde inte ett enda ord om min enda fråga, nämligen: Var finns logiken i utskottets majoritetsförslag om att monopolen ska vara olika för Svensk Maskinprovning och Det Norske Veritas?

Varför ska Svensk Bilprovning ha monopol på kontrollbesiktning av mobila kranar på fordonsdelen och Det Norske Veritas i gengäld ha monopol på den återkommande besiktningen? Det vore kanske något smakligt att i denna sista stund av vår mandatperiod få höra bakgrunden till att majoriteten tycker som de tycker.

Anf. 149 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik:

Fru talman! Jan-Evert Rådström, jag är medveten om att det fungerar olika i vårt avlånga land, och det sade jag också. Men jag vet också utifrån de kontakter som jag har haft med Svensk Bilprovning, att man har lyckats mycket, mycket bättre på senare tid med att komma till rätta med de stora problem man hade just med att folk inte kunde få tid för besiktning av sina bilar utan fick vänta. Många gånger slutade detta med att de fick körförbud på sina fordon, och så ska det ju inte vara.

Jag hävdar ändå med bestämdhet att problemen, oavsett om de gäller de tunga fordonen, arbetsredskapen, eller Svensk Bilprovning, ska åtgärdas. Vi ska se till att problemen åtgärdas där de finns. Ett sätt är att lyssna på kunden, och det tycker jag ändå att de här organisationerna gör.

Jag hävdar också med bestämdhet att det inte blir bättre och lättare för att vi avreglerar marknaden och flyttar över den här verksamheten till märkesverkstäderna som svarar för servicen på fordonen.

Anf. 150 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är nu tredje gången jag ställer frågan till Brandin: Var finns logiken i att Svensk Maskinprovning har monopolverksamhet för kontrollbesiktning och att Det Norske Veritas har monopolverksamhet för den återkommande kontrollen? Varför har vi detta system? Det finns ingen vilja att ändra detta stora misstag som Ines Uusmann åstadkom 1995.

Jag har tyvärr ingen möjlighet att få någon ytterligare replik, men jag hoppas nu att herr Brandin ändå kan ge mig det svar som jag har bett om så många gånger i debatten i den här kammaren.

Prot. 2001/02:115
29 maj

Fordonslag m.m.

Anf. 151 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik:

Fru talman! När de här frågorna gick ut på remiss var det trafiksäkerhetsmässiga, miljömässiga och regionalpolitiska hänsyn som skulle tas. Men de olika organisationerna har inte inkommit med några synpunkter.

Det här kan vara frågor som inte vi upplever som så stora men som är stora för branschen. Men om det bara är en fråga som de borgerliga vill driva i olika sammanhang för avregleringens skull är det inte lika intressant. Är det en stor fråga för verksamheten får vi titta lite närmare på den och återkomma.

Anf. 152 STIG ERIKSSON (v):

Fru talman! Jag slötittade i en av kvällstidningarnas TV-bilaga i går kväll och kunde i likhet med många andra konstatera att det lackar mot sommar. Repriserna blir alltfler. Det fick mig märkligt nog att tänka på dagens debatt om betänkandet *Fordonslag*, TU13, och då nämligen på Moderaternas, Kristdemokraternas och Folkpartiets reservation om krav på en avreglering av fordonskontrollen. Det är med andra ord inget nytt utan en återkommande repris eller, som Jan-Evert Rådström och Moderaterna själva säger: Den här debatten har vi fört åtskilliga gånger. Det är sånär som på två dagar ett år sedan riksdagen senast avslög samma begäran.

Jag måste dock tillägga att alla repriser naturligtvis inte är onödiga eller dåliga. Dagens väder eller det väder som vi i trafikutskottet fick uppleva på vår resa i Norrbotten kan gärna få gå i repris.

Fru talman! Syftet med bilprovning, fordonskontroll, är i grunden att inget eller åtminstone så få trafik- eller miljöfarliga fordon som möjligt ska finnas ute på våra vägar eller på arbetsplatser. Med andra ord står säkerheten över allt annat, varför en obligatorisk fordonskontroll är av särskild vikt. Detta framgår också tydligt i lagförslaget om kontrollbesiktning.

I reservationen pekar reservanterna endast på att en avreglerad och konkurrensutsatt marknad för all fordonskontroll skulle medföra fördelar för ägare av såväl privata bilar som yrkesfordon. Tyvärr nämns inget om hur en avreglering skulle medföra att det som ändå måste sättas främst, nämligen säkerheten, kan förbättras med en avreglerad eller konkurrensutsatt fordonskontroll. Jag har förståelse för att den inte nämns och att reservationen är mer allmän, därför att det finns naturligtvis inget samband mellan avreglering och ökad säkerhet. Risken är tvärtom större att en avreglering får motsatt effekt, att vi förlorar säkerheten.

Det kan inte heller sägas att det finns något säkert samband mellan en konkurrensutsatt marknad och lägre kostnader för kunderna. Däremot skulle en ackreditering av fler aktörer ge fler kontrollplatser, men då framför allt i större orter eller städer. Men samtidigt riskeras den trovärdighet som finns för bilprovning. Det är naturligtvis inte frågan om vilka förbättringar av säkerheten som kan uppnås som är huvudnumret för reservanterna. Det här är naturligtvis en förlängning av partiernas strävan att avreglera och sälja statliga företag i enlighet med förslagen i partier-

nas gemensamma dokument *Fler företag – nya jobb* eller *En framtidsallians för ökad tillväxt*.

Fru talman! Vänsterpartiet anser att inget nytt kommit upp på tablan som ger upphov till att ändra vår inställning när det gäller ensamrätten för AB Svensk Bilprovning att utföra kontrollbesiktningar. Vänsterpartiets intresse är att en hög säkerhet även i fortsättningen måste vara punkt ett på dagordningen, och detta tycker vi sker bäst med nuvarande form. Vi anser att den nuvarande formen främjar miljön och servicen och tillgodoser en regional balans, men också besiktningsverksamhetens oberoende.

Jag vill också tacka för de debatter, det kamratskap och den trevliga stämning som varit under den här mandatperioden i trafikutskottet. Det är väl som Jan-Evert säger, att visst har det ibland varit hårda tag i debatterna men oftast och nästan alltid med glimten i ögat.

Slutligen, fru talman, vill jag med detta yrka bifall till förslagen till riksdagsbeslut i betänkandet.

Anf. 153 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Det pratas om återkommande repriserna som kommer att sändas under sommaren. Jag kan upplysa om att på söndag visas en film som heter *Värmlänningarna* i TV 2, som jag kan föreslå att ni ser. Det är en svartvit film, och i likhet med Socialdemokraternas och Vänsterpartiets brist på svar på mina frågor i den här debatten är det en stumfilm. Nu kanske vi åtminstone kan få uppleva att den här stumfilmen blir en talfilm genom att ni berättar att ni står bakom majoritetstexten och det bisarra i vårt betänkande när det gäller Maskinprovning. Hur ser Vänsterpartiet på detta?

Anf. 154 STIG ERIKSSON (v):

Fru talman! Stumfilm eller talfilm, det hade naturligtvis varit väldigt roligt om man i reservationen också hade pekat ut det som egentligen är grunden för en kontrollbesiktning. Hur skulle det förslaget i så fall ha ökat säkerheten, som ändå är den väsentligaste anledningen till att vi har den obligatoriska fordonskontrollen?

Jag har ytterligare en fråga. Detta har ju utretts några gånger av regeringen, senast i februari 2000. Då fann man inte några som helst skäl till att förändra den nuvarande formen. Det fanns alltså inget som gav upphov till ökad säkerhet, bättre regional balans eller bättre miljö. Därmed kom inte heller regeringen med något förslag om att förändra den nuvarande formen.

Anf. 155 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Jag ska inte förlänga debatten, jag ska bara konstatera att stumfilmsprogrammet fortfarande gäller. Det finns ingen idé. Ni är mycket medvetna om problemet i detta.

Jag uppmanar er att när den nya mandatperioden börjar ta tag i sådana problem som detta faktiskt innebär.

Anf. 156 STIG ERIKSSON (v):

Fru talman! Jan-Evert Rådström, om den stumfilmen blev talfilm skulle det vara roligt att höra på den, där man enbart säger att det är bra med avreglering.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

21 § Redogörelse för bolagiseringen av affärsverket Statens järnvägar

*Redogörelse för
bolagiseringen av
affärsverket Statens
järnvägar*

Föredrogs

trafikutskottets betänkande 2001/02:TU14

Redogörelse för bolagiseringen av affärsverket Statens järnvägar (skr. 2001/02:141).

Anf. 157 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! I detta betänkande, TU14, behandlar utskottet regeringens skrivelse *Redogörelse för bolagiseringen av affärsverket Statens järnvägar*. Till ärendet har det fogats fyra reservationer.

Förvandlingen av det statliga verket SJ till ett aktiebolag föregicks under många år av livliga debatter och stora meningsskiljaktigheter. Bolagiseringen tillkom sedan verkligheten visat för motståndarna att det konglomerat som Statens järnvägar historiskt var inte kunde fortleva om rimlig lönsamhet och effektivitet skulle uppnås.

Det första och viktiga steget mot en mera modern uppdelning av verksamheterna togs i slutet av 80-talet när tågtrafiken separerades från drift och underhåll av banans infrastruktur, alltså när Banverket bildades. Genom den förändringen kunde ansvaret för de olika verksamheterna klarare urskiljas, och den korssubventionering som förekom tvingades att upphöra.

I maj 2000 beslutade riksdagen om nästa betydelsefulla förändring på järnvägssidan. Beslutet innebar en förändring av det affärsdrivande statliga verket SJ till ett aktiebolag. Med en uppdelning i tre moderbolag, SJ AB som bedriver persontrafik, Green Cargo som ansvarar för godstrafiken och AB Swedcarrier som i fyra dotterbolag ansvarar för resterande verksamheter, teknik, underhåll, dataproduktion och fastigheter, har verksamheterna kunnat renodlas, och detta ger ökade förutsättningar att bättre följa och styra dessa.

Genom att vidare utveckla och förbättra såväl trafiken som de ekonomiska incitamenten för de olika investeringarna måste förändringarna drivas vidare. Det faktiska trafikeringsmonopol på persontrafiken som SJ AB fortfarande har på den lönsamma delen av järnvägsnätet måste enligt vår mening upphöra och all framtida trafik upphandlas i konkurrens. Systemet med *grandfather's right*, vilket garanterar företräde på sträckor som tidigare trafikerats av SJ, måste samtidigt upphöra om full neutralitet i konkurrens ska råda mellan olika operatörer. En förändring i denna riktning ligger helt i linje med EU:s järnvägsolitik, och med ett snart genomförande skulle svenska järnvägsföretag, statliga och privata, kunna

ges ett försprång i konkurrensen om den trafik som så småningom kommer att upphandlas ute i Europa.

Trots vissa initiala svårigheter, såväl ekonomiska och administrativa, har både SJ och Green Cargo visat att den operationella styrkan växer allteftersom uppdraget blir tydligare och rollerna renodlas. Den förändrade konkurrenssituationen på det inhemska nätet har sporrat alla i respektive företag till ökade insatser. Insikten om att genom egna insatser kunna påverka och ta ansvar för utvecklingen och därmed sin egen framtid är oftast den drivkraft som ger anställda i en organisation eller i ett företag de bästa förutsättningarna för att kunna skapa den optimism och den framåtanda som krävs för en framgång.

Nästa steg i utvecklingen på detta område bör enligt vår moderata uppfattning vara att staten träder ur sin roll som ensamägare till de tre moderbolagen SJ AB, Green Cargo och AB Swedcarrier och att en privatisering snarast inleds. Genom en sådan förändring kan kopplingen mellan ansvarig för lagstiftning och aktuella regelverk och ägarrollen tydligare särskiljas. Att som i dag utforma lagar och bestämmelser för verksamheten och samtidigt som ägare utföra den är varken trovärdigt eller hållbart. För att intressera nya aktörer i den framtida nödvändiga konkurrensen på spårtrafiken måste staten minska sin ägarandel för att slutligen på marknads villkor bjuda ut hela sitt nuvarande aktieinnehav.

En sådan försäljning skulle, förutom en betydande förstärkning av statsfinanserna, innebära en förbättrad effektivitet till gagn för såväl kunder, operatörer som de blivande framtida aktieägarna. Dagens situation med regeringens brist på visioner beträffande statligt ägande avslöjas enkelt genom att man citerar näringsminister Rosengren när han säger sig ”inte kunna avge någon entydig uppfattning om vilka företag som staten bör äga.” Enligt min mening tyder ministrernas minst sagt luddiga uttalande på att staten varken kan klargöra sin roll som ägare eller definiera tydliga ägarkrav. Därför bör riksdagen ge regeringen i uppdrag att snarast förbereda en utförsäljning och privatisering av de tre till järnvägstrafiken knutna bolagen.

Fru talman! Jag yrkar med denna motivering bifall till reservation 1.

Regeringen tar i sin skrivelse upp frågan om det framtida utnyttjandet av de järnvägsstationer som i dag placerats i AB Jernhusen, ett dotterbolag till Swedcarrier. Stationsbyggnadernas strategiska placering och den självklara fördelen att utnyttja deras förutsättningar även för dagens och morgondagens trafikverksamhet har uppmärksamats genom att AB Jernhusen i sitt uppdrag att erhålla bästa ekonomiska utfall och avkastning inlett dels en försäljning av icke lönsamma fastigheter, dels startat en upprustning av de fastigheter som genom sitt strategiska läge har en konkurrensfördel som inte kan ersättas. Biljettförsäljningslokaler, trafikupplysning och vänthallar används naturligtvis bäst om de lokaliseras nära de verksamheter som är direktrelaterade till trafiken. Sådan verksamhet kan endast i absoluta undantagsfall vinna på att flyttas till annan plats. På många orter i landet utgör de gamla stationsområdena en knutpunkt inte bara för järnvägstrafik, utan de är dessutom en angöringsplats för lokal och regional busstrafik och dessutom ofta utnyttjade som uppställningsplats för taxi. Det är därför enligt vår mening ett gemensamt ansvar för såväl fastighetsägaren AB Jernhusen som berörda operatörer

och trafik huvudmän att finna konkurrensneutrala och ekonomiskt godtagbara lösningar för att garantera fortlevnaden av dessa funktioner.

I en motion av Tom Heyman och mig lyfter vi fram frågeställningen om utvecklingen av befintliga stationsbyggnader som är aktuella för att serva framtida trafik, och vi ansluter oss till de delar som regeringen i sin skrivelse uppmärksammat kring frågan. Utskottets majoritet delar vår och regeringens uppfattning, och vi menar att den pågående järnvägsutredningen genom ett tilläggsdirektiv närmare bör klarlägga frågan. Till denna del av betänkandet ber jag att få yrka bifall.

Fru talman! Då detta med all sannolikhet är mitt sista framträdande i denna talarstol ber jag att få tacka för mina år här i riksdagen och för det goda kamratskap på alla områden som har förekommit och som har berörts av en rad talare tidigare. Jag önskar kommande riksdagar, såväl ledamöter som olika befattningshavare, all framgång i kommande viktiga uppdrag.

Anf. 158 STURE ARNESSON (v):

Fru talman! Jag vill också tacka för det kamratliga samarbete som vi har haft i utskottet, också med personalen. Men där är det nog slut på vänligheten.

Först ber jag att få yrka bifall till reservationerna 2 och 3.

I maj 2000 ombildades affärsverket Statens järnvägar till tre aktieföretag. SJ AB sköter persontrafiken, Green Cargo godstrafiken. Så har vi ett tredje bolag direkt under Näringsdepartementet som heter Swedcarrier. Det är ett holdingbolag som bl.a. inrymmer Euromaint, som sysslar med tekniskt underhåll, och Jernhusen, som sköter fastighetsförvaltningen.

Det finns också andra. Trafficare, som bl.a. har hand om städningen på tågen, har sålts ut till ett stort internationellt sjukvårdsbolag, ISS, och dataföretaget Unigrid har sålts till Cap Gemini Ernst & Young. Det lär väl fortsätta med dessa utförsäljningar, förstår jag.

Fyra skäl talade enligt regeringen för bolagiseringen.

1. Man skulle koncentrera sig på huvudverksamheten så att effektiviteten och kvaliteten skulle öka. Det kan man allt undra.
2. Insynen i de statliga bolagen skulle öka. Det har jag inte märkt något av.
3. De stödjande verksamheterna skulle skiljas från sina största kunder för att stärka konkurrensneutraliteten. Kanske det.
4. Trycket på snabb renodling och effektivisering ökar, vilket leder till bättre kvalitet och ökad service för kunderna. Ökad service för kunderna? Knappast.

Som enda parti röstade Vänsterpartiet emot bolagiseringsbeslutet i riksdagen. De effekter vi har sett så här långt bekräftar och har förstärkt vår övertygelse om att detta inte är bra för Sverige. Tåg är det överlägset miljövänligaste och trafiksäkraste transportmedel vi har. Resandet har också ökat kraftigt, med ca 25 % de senaste fem åren, medan godstrafiken också ökat stadigt men betydligt blygsammare.

För oss i Vänsterpartiet är inte den företagsekonomiska vinsten och avkastningen till staten viktigast. Genom en ökad satsning på tågtrafik är

vi övertygade om att vi bättre uppfyller de transportpolitiska målen, och därmed gör vi en kraftig samhällsekonomisk vinst.

Vi håller med om att SJ som ett affärsdrivande verk hade stora brister. I Vänsterpartiets värld vill vi se ett effektivt och samtidigt generöst statligt verk som med låga priser lockar alltfler resenärer att ställa bilen och resa kollektivt. Direktiven till regeringen ska i första hand dikteras utifrån de transportpolitiska målen. Det ska dessutom vara tryggt och snyggt. Det ska vara frekventa turer, punktligt, bra information inte minst vid trafikstörningar och lätt att köpa biljett och förstå prissystemet.

Hur ser det då ut nästan på dagen två år efter riksdagsbeslutet? Inget som helst försök görs från regeringens sida att i skrivelsen utvärdera bolagiseringen. Det är ett av våra krav: att en utvärdering kommer till stånd snarast. Alla vackra ord om att kvaliteten, servicen och insynen skulle öka har, som alla tågresenärer kunnat konstatera, kommit på skam.

Allra sämst har det löpande underhållet på fordonen varit. Otaliga är de driftsstörningar som inträffat, inte minst med X 2000-tågen. Trots tidigare påpekanden konstaterade Järnvägsinspektionen i februari i år stora säkerhetsbrister vid flera verkstäder som arbetar med underhållet av tågen.

Så sent som i april i år hotades en större verkstad av stängning om inte bristerna åtgärdades. Fastställda underhållsintervall hade överskridits. Bromsbelägg hade slitits ned för mycket. Otäta bromssystem, trasiga magnetskivbromsar, krånglande strömvagnar, sprickbildningar i hjulen och felaktiga hjulmätt är ytterligare exempel på saker som allvarligt äventyrar säkerheten.

Man tar också in personal som inte har, eller får, tillräcklig utbildning. Det s.k. komfortunderhållet har varit bedrövligt. Det har varit icke fungerande högtalaranläggningar, gnisslande glasörrar, trasiga läslampor – listan kan göras hur lång som helst.

Verkstaden i Göteborg, som man trodde sig kunna lägga ned, är nu åter uppe i 80 % av kapaciteten från mitten av 90-talet. Varför lyssnar inte regeringen på fotfolket? Det brukade socialdemokratiska regeringar göra en gång i tiden. Behoven av nya tåg och vagnar är skriande. Hur ska det lösas utan hjälp från staten?

Geno Regosa är huvudskyddsombud vid SJ i Karlstad. Han säger: Hos Green Cargo sitter man på en tickande bomb. Medelåldern hos lokförarna är hög samtidigt som de har många och långa slitsamma nattpass. Ofta är man väldigt trött under natturena, och det är klart att det kan inverka på säkerheten.

Banverket konstaterar i en utredning att det är stor risk att försämringar i säkerhetsarbetet kan vara ett sätt att skaffa sig konkurrensfördelar och pressa kostnaderna. Green Cargo har utan prut omförhandlat avtal med sina kunder i glesbygden, t.ex. sågverken. Här går nu exporten i stället på lastbil, eftersom kunderna inte kunde bära en fördyring av transportererna med 15–40 %. Vart tog de transportpolitiska målen om god regional tillgänglighet, säker trafik och god miljö vägen?

Om inte förr blev följderna av den hårda effektiviseringen och dåliga samordningen tydliga under några veckor med normal vinter i början av detta år. Vi var många som förutsett detta – dock inte vår näringsminister, som resolut krävde en förklaring från de ansvariga. Att han själv

som högste ansvarig för bolagiseringen och kostnadsjakten in absurdum bar största skulden lär nog aldrig ha föresvävat honom.

Om han nu inte vill lyssna på oss i Vänsterpartiet går det alldeles utmärkt att lyssna till fackliga företrädare. Kjell Sevefjord, socialdemokrat inom SEKO, skriver i en rapport till Rosengren: ”De problem som Sverige upplevde runt nyår var förutsägbara. Och bristerna är gemensamma för flera branscher, energi, väg och järnväg, som alla upplevt avregleringar och upphandlingar.”

”Många av problemen kan på ett eller annat sätt relateras till själva systemet som råder efter de genomförda avregleringarna”, skriver SEKO.

Det torde stå klart för alla och envar att ett försämrat underhåll och en nedbantad organisation, som inte har den minsta förutsättning att fungera under normala vinterförhållanden, i längden blir väldigt dyrbart både för SJ och samhället.

Tågresenärer är ett luttrat släkte, men de konduktörer som vägrade åka med ett tåg som helt saknade fungerande toaletter har min högaktning. Det har däremot inte den chef inom SJ AB som hotade dem med avsked.

Och varför måste vi alltid vara bäst i klassen när det gäller EU? Är det konkurrensneutralitet när franska staten, som inte tillåter någon som helst konkurrens på sina egna, kraftigt subventionerade, spår sköter – nej, förlåt, *missköter* – pendeltåg och tunnelbana i Stockholm?

Samordningen inom järnvägssektorn visar enorma brister. Om tåget är försenat stänger Securitasvakten stationen på det klockslag han fått order om oavsett utomhustemperatur. Vid störningar skyller man ofta på varandra och ingen tar ansvar gentemot kunden. På stationen finns inte den ansvarige för toaletterna osv.

Jernhusen heter SJ:s fastighetsbolag, som föredrar att stationerna aningen utvecklas till köpcentrum med betalningsvilliga, penningstinna butiksinnehavare eller, om det inte är möjligt, läggs ned. Vi menar att stationerna ska fungera som ett nav där all kollektivtrafik samlas. Hyresprissättningen är så häftig att övernattande lokförare, biljettexpeditioner, Banverkets tågledning och vagnstädarna ofta flyttar ut från stationen. Det är absurt men sant. För oss är det självklart att stationerna ska ägas och drivas av den sektorsmyndighet vi har på järnvägssidan, nämligen Banverket.

Till sist: Har samhället råd att på detta sätt vansköta en så viktig samhällssektor som järnvägstrafiken är?

Anf. 159 LARS BJÖRKMAN (m) replik:

Fru talman! Man förvånas av att alla de brister som Sture Arnesson rapar upp i sin jerimiad kan ha inträffat efter bara ett enda år av organisationsförändring. Har det aldrig föresvävat Sture Arnesson att de här bristerna fanns i den gamla SJ-organisationen, men genom den konstruktion som denna hade kunde de döljas, och man kunde på ett helt annat sätt undgå att de kom i dagen?

I er reservation talar ni om att avkastningskravet ska stå tillbaka för samhällsnyttan. Jag måste ändå ställa frågan: Vem ska då täcka underskottet? Även samhällsnyttan tickar ut någonstans i kronor och ören. Vem, Sture Arnesson, ska betala det underskott som trafiken och operatörerna därmed åsamkar det svenska samhället? Det är viktigt att vi talar

om det. När vi pläderar för ökade kostnader är det ju normalt att vi också redovisar dels hur stora de är, dels hur de ska finansieras. Jag lyssnar gärna på ett svar.

Anf. 160 STURE ARNESSON (v) replik:

Fru talman! Ja, det är en jeremiad. Så är det när man inte är nöjd. Det var inte bra på SJ-tiden heller, och det sade jag väldigt tydligt, Lars Björkman. Jag strävar inte efter att vi ska gå tillbaka till det monopol som fanns då.

Jag försökte ge en bild av hur vi vill gestalta framtida järnvägspolitik. Och jag kan försäkra Lars Björkman att bristerna kom i dagen då också. Kunderna är alltid de som ser de stora bristerna.

Den andra frågan gällde vem som ska betala. Självklart ska samhället betala för det här. Ska pensionärer och ungdomar hänvisas till långfärdsbussar bara för att de inte har råd att ta ett trafiksäkrare och miljövänligare alternativ? Självklart är vi beredda att skjuta till medel så att det vi föreslår också fungerar. Jag tror faktiskt att vi har ett ganska stort stöd hos den svenska befolkningen när det gäller detta.

Anf. 161 LARS BJÖRKMAN (m) replik:

Fru talman! Var stödet finns lär vi få veta om några månader. Sture Arnesson hänvisar bara till att samhället ska betala. Det samhället betalar bottnar alltid i att enskilda människor på ett eller annat sätt måste avstå från någonting därför att ni som systembevarare inte vill bolagisera och hänföra kostnaderna till dem som orsakar dem. Då ska någon annan plocka fram pengar och betala.

Det finns åtskilliga exempel i världen på det system som Sture Arnesson argumenterar för. Jag vet inte ett enda ställe där det har fungerat.

Avregleringar är normalt väldigt avslöjande genom att de brister som fanns i de gamla systemen kommer i dagen på ett helt annat sätt än tidigare. Vi erinrar oss alla taxiavregleringen och vilket kaos det blev. Jag ska gärna erkänna att min uppfattning om den är att man misskötte själva övergången så att den blev onödigt dramatisk. Men jag tror inte att det är någon enda som i dag på fullt allvar menar att vi, trots de brister vi då kunde uppleva, ska gå tillbaka till det gamla monopolsystemet, där bara de som är ackrediterade genom särskilda tillstånd ska få köra och inga nya ska få etablera sig.

Konkurrens och avreglering har visat sig framgångsrikt därför att man blir effektivare. Man får kostnaderna hänföra dit de uppstår och skattebetalarna kan ägna sig åt de frågor som är mest vitala för samhället. Det finns tillräckligt många sådana utan att man ökar den bördan, Sture Arnesson.

Anf. 162 STURE ARNESSON (v) replik:

Fru talman! Jag hävdar med bestämdhet att samhället inte har sparat några pengar på den här avregleringen. När folk får fraktas i bussar, tågen ställs in och hela systemet inte fungerar blir det oerhört dyrt för samhället.

När det gäller det som Lars Björkman förespråkar undrar jag: Var finns de goda exemplen någonstans? Jag undrar om Lars Björkman kan nämna ett enda exempel på en framgångsrik avreglering av järnvägstrafi-

ken. Vi ska veta att vi jämför oss med stora länder där förutsättningarna är mycket bättre än här i Sverige. Det finns inget gott exempel ute i världen.

England var först. Det var en katastrof. Titta på de försök vi har gjort i Sverige! Jag kan inte med bästa vilja i världen påstå att det har varit några lyckade försök med t.ex. Sydvästen och pendeltågstrafiken i Stockholm. Vi har en lyckad variant, och det är Tågkompaniet, men det var Gud bevars folk från SJ som tog över det.

Anf. 163 MAGNUS JACOBSSON (kd):

Fru talman! Även jag vill, trots mina unga år, börja med att tacka för de här fyra åren, eftersom det här antagligen också är min sista debatt. Under de närmaste åren framöver ämnar jag ägna mig åt kommunpolitik.

När det gäller den här skrivelsen valde vi kristdemokrater, på grund av att det var just en skrivelse, att inte väcka någon motion. Men vi har under utskottsbehandlingen noterat att det finns en del goda synpunkter som har framkommit i andra partiers motioner. Det gör att vi ställer upp på reservationen under punkt 1 och reservationen under punkt 3, men av tidsskäl yrkar jag bifall enbart till reservation 1.

Det finns mycket att säga om de två reservationer som vi står bakom. Det låter kanske inte så i debatten, men när vi har tittat på det har vi just i dessa två reservationer funnit stora likheter.

När det gäller privatiseringen, eller rättare sagt bolagiseringen, av SJ har vi varit positiva. Det har vi varit utifrån principiella grunder. Det är viktigt att det är skillnad på vad riksdag och regering gör som lagstiftare och hur man bedriver näringsverksamhet. Utifrån denna mycket enkla princip ser vi det också som en brist att man inte tar klivet fullt ut och säljer SJ.

Nu har ju affärsverket SJ fördelar som de andra, privata bolagen inte har. Det är en brist, och det är negativt. Det föranleder också problem på marknaden. Den reservationen är alltså oerhört viktig, och jag är egentligen förvånad över att inte ett nästintill enligt utskott kan stå bakom den oerhört enkla principen att vi stiftar lag och sedan får andra agera på marknaden.

Samma princip gäller enligt min mening också stationsbyggnaderna. Där har man valt att ha ett bolag som tyvärr lyder under affärsverket SJ. Med andra ord har den ena operatören en fördel i förhållande till de övriga operatörerna. De stationer som fortfarande används och behövs för järnvägen bör enligt vår mening lyda under Banverket i stället, så att man har det samlat. Har man sedan annan verksamhet i stationerna som drar dit mer folk, mer resurser osv. är det positivt, men det viktiga är att stationsbyggnaderna är fria från konkurrensen mellan de olika järnvägsoperatörerna.

Vi kristdemokrater är oerhört positiva till den utveckling som just nu sker inom hela järnvägen. Vi är positiva till bolagiseringen, men vi beklagar att vi inte har kommit längre och fått sålt SJ. Vi är egentligen positiva till de uppdelningar som har skett, men vi beklagar att Banverket inte fick ta hand om stationerna.

Med detta tackar jag för mig.

Anf. 164 STURE ARNESSON (v) replik:

Fru talman! Jag tror varken att Jan-Evert Rådström eller jag som värmlänningar skulle platsa i någon stumfilm. Jag har också en fråga som jag skulle vilja ställa: Vet kd-representanten något bra exempel ute i världen på att avregleringen på järnvägsmarknaden har fungerat? Var är det i så fall, och hur fungerar det?

Anf. 165 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det bästa exemplet ute i världen just nu faktiskt finns i Sverige. Vi gör en mycket bra avreglering. Vi gör den sakta. Jag måste ge det erkännandet till regeringen, att man har jobbat sakta och försiktigt med de här stora och viktiga frågorna. Det jag beklagar är att man har jobbat lite för sakta. Men jag måste säga att vi i Sverige är duktiga på avregleringar och att vi har lärt oss detta. Det gör att vi också kommer närmare den princip som jag pekade på, nämligen att riksdag och regering ska stifta lag och att marknaden och marknadens aktörer sedan ska leva med de lagar som vi har stiftat. Däremellan ska det finnas en maktfördelning.

Anf. 166 STURE ARNESSON (v) replik:

Fru talman! Jag fick mina misstankar bekräftade. Det finns inget bra exempel ute i världen. Jag tycker att det är beklagligt att vi ska stå som ett föredöme i Europa och ta smällarna när det gäller det här, att vi ska göra alla misstag som man inte gör längre fram osv.

Anf. 167 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är förståeligt men lite trist att Sture landar där han landar. Vi har ju faktiskt bit för bit kommit längre. Många andra länder har snarare tittat på de förändringar som vi har gjort. Så sitt inte här och deppa en så varm sommardag! Det går faktiskt bra i många stycken när det gäller den här politiken. Problemet är att vi många gånger inte tar klivet fullt ut.

Anf. 168 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Mina röstresurser är inte de bästa i dag. Jag ska därför fatta mig kort.

Som representant för Folkpartiet liberalerna och kanske som representant för vår ordinarie ledamot Kenth Skårvik, som fick förhinder i dag, vill jag också tacka för den tid som har varit i utskottet. Som jag har förstått av de andra här har det varit bra diskussioner i detta utskott liksom i många andra. Jag har för min del haft möjlighet att vara med i några debatter, och intresset för infrastrukturen är stort.

I dag är det ett lite speciellt ärende. Det handlar egentligen lite mer om företagsamhet, om detta ska vara i privat regi eller om det ska vara statliga företag. Jag hade också den äran att få stå här och diskutera just motionen om statliga företag när det gällde näringsutskottet, och det är ungefär likadant i dag.

I skrivelsen redogör regeringen för hur det gamla affärsverket Statens järnvägar omvandlades till statligt bolag och för konsekvenserna av denna bolagisering. Folkpartiet anförde i riksdagen inför bolagiseringen

att den endast borde genomföras om den sågs som ett första led i en utförsäljning av SJ kombinerat med att SJ skulle koncentrera sig på sin kärnverksamhet. Dessutom krävde vi att en total avreglering av all järnvägstrafik skulle ske.

Nu är bolagiseringen genomförd, och vi kan konstatera att det inte finns några planer i regeringen vare sig på en utförsäljning av SJ AB eller en fortsatt avreglering av järnvägstrafiken. Vad gäller frågan om koncentration av kärnverksamheten har bolagiseringen faktiskt medfört att SJ AB nu sköter persontransporterna och att Green Cargo AB sköter godstransporterna, vilket vi tycker är positivt, alltså som ett första led, som ett steg på vägen mot en privatisering, en utförsäljning.

Stat och kommun ska inte ägna sig åt näringsverksamhet då det inte är lämpligt bl.a. ur konkurrenssynpunkt. Jag kommer ihåg att jag i den förra debatten sade att det är svårt att på en spelplan vara både domare och spelare, och det är nog där problematiken ligger. Vi hoppas nu från Folkpartiet, som är motståndare till alla offentliga bolag om det inte är motiverat av uppenbara folkhälsoskäl, att SJ AB och Green Cargo AB ska utförsäljas så snart som möjligt.

”Riksdagen bör mot denna bakgrund begära att regeringen lägger fram en plan för en ansvarsfull försäljning av de olika SJ-företagen.” Så slutar reservation nr 1 i dagens betänkande, som jag också yrkar bifall till, fru talman.

Anf. 169 STURE ARNESSON (v) replik:

Fru talman! Runar Patriksson är känd som en riktig kämpe för glesbygden. Jag har två frågor.

Den första gäller den marknad och den avreglering som vi pratar om. Det torde vara allbekant att det är glesbygden i landet som drabbas allra värst när marknader avregleras. Hur kan Runar Patriksson föreslå en avreglering när det gäller järnvägstrafiken?

Sedan är det fråga nr 2. Vi har t.ex. i Värmland sågverksföretag som är norskdäda, Moelven, på flera håll. De har mist sina kontrakt med Green Cargo, därför att Green Cargo har höjt priserna för dem med uppåt 30–40 %. Från Moelven transporteras i dag inga färdiga varor ut i Europa längre på järnväg. Det är en följd av den här avregleringen. Jag vill gärna ha en kommentar från Runar Patriksson.

Anf. 170 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Sture Arnesson och jag, som är goda vänner, har i de här frågorna mycket olika uppfattningar. Det jag försökte säga i mitt inlägg var ju att avregleringen inte har skett. Här har inte privatiseringen skett. Det har bolagiserats men inte sålts ut.

Om marknaden finge ta hand om de här frågorna skulle ARE-bolagen få möjlighet att använda tåg och även Moelven. Det är jag helt övertygad om. Men som det nu är sker det som Sture Arnesson tar upp.

Jag bor i värmländsk glesbygd på samma sätt som Sture Arnesson. Vi kan ju titta, Sture Arnesson, på vad som sker med post och kommunikationer runtomkring oss som fortfarande påstås ligga i bolag som ägs av staten. Sjukvård, omsorg, post och annan allmän service i Glesbygds-Sverige är inget att skryta över. Det handlar om apoteksbolag, systembolag och allmänna kommunikationer. Jag tror att vi ska vara försiktiga

med att säga vilka som sköter servicen i svensk glesbygd bäst. Jag har i så fall en helt annan uppfattning än Sture Arnesson, även denna gång.

Anf. 171 STURE ARNESSON (v) replik:

Fru talman! Det är märkligt. Runar Patriksson tror att privata postbolag skulle ha något intresse av Värmland. Det har vi sett tydligt. City Mail finns bara i Malmö, Göteborg och Stockholm och lär inte komma till Töcksfors. Där får staten nog pumpa in en hel del pengar för att den goda servicen ska finnas kvar.

Sedan vill jag upplysa Runar Patriksson om att marknaden när det gäller godstrafik i Sverige är avreglerad. Det är öppet för vem som helst att ta hand om de här transportererna från de här sågverken. Men marknaden är inte intresserad.

Det jag sade var att det blev sämre för dessa sågverk när SJ bolagiserades. Före bolagiseringen hade man transporter ut i världen, men med den avreglering och den bolagisering som är körs våra vägar nu sönder ännu mer. Det tycker jag är beklagligt.

Anf. 172 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är när det gäller satsningar på infrastruktur som det skiljer mycket mellan Folkpartiet och Vänsterpartiet.

Jag har god kunskap om både ARE-bolagens och Moelvans sågverk i västra Värmland.

Vi som bor i västra delen vet sedan 1986 inte vad ett järnvägsspår är. Det kom en regnskur en natt, och det statliga SJ bestämde sig för att inte laga någonting mer. Så var järnvägen Arvika–Bengtsfors–Göteborg borta över en natt. Det är också ett sätt att sköta infrastruktur på. Jag tror att de företag som räknas upp här med största glädje tar den som är billigast om de finns tillgängliga. Järnvägen är på många ställen i västra Värmland inte tillgänglig för de bolag som Sture Arnesson räknar upp. Med en större satsning på infrastruktur av annan typ än järnväg, kanske på vägar, tror jag att de skulle vara mycket mer tillfredsställda med infrastrukturen i västra Värmland.

I dag talar vi om privat företagsamhet eller inte, och jag är helt övertygad om att infrastrukturen skulle passa bättre för dessa bolag som Sture Arnesson och Vänsterpartiet räknar upp om infrastrukturen finge drivas av privata företag, precis som det får ske på lastbilssidan och på bussidan. Det är dags att SJ både på gods och personsidan nu privatiseras och sätts ut på marknaden. Det kommer med all säkerhet att ge en bättre service.

Anf. 173 JARL LANDER (s):

Fru talman! Jag vet inte var jag ska börja. Jag har suttit och lyssnat på den infekterade debatten. I den förra debatten, angående det andra betänkandet från trafikutskottet, sades det att det kan vara hätska ord i debatten men att det alltid är med glimten i ögat. Den här gången efterlyser jag glimten, Sture Arnesson. Den fanns inte där. Det här var surt, väldigt surt. Jag undrar verkligen om detta var Vänsterpartiet eller om det var Sture Arnesson.

Fru talman! Jag är besviken över det sätt på vilket de har fört debatten här. Trafikutskottet har haft att ta ställning till en skrivelse från regering-

en som utskottet hade begärt att få. Hur gick det när vi bolagiserade SJ? Vi skulle behandla det. Det finns inga förslag om någonting. Det är en klar och ren redogörelse. Naturligtvis har ledamöterna i utskottet haft motionsrätt liksom riksdagens övriga ledamöter.

Jag har full respekt för att man motionerar i olika frågor. Men jag har inte, Sture Arnesson, full respekt för att man tar upp kammarens tid för att föra en lång sur debatt om svensk järnvägspolitik i allmänhet. Det stämmer inte med min uppfattning om hur debatter i kammaren ska skötas.

Däremot har jag mycket stor respekt för ett av oppositionspartierna, Kristdemokraterna, som har hanterat skrivelsen på rätt sätt. Jag vill bara kommentera och kanske ta tillbaka lite av den förlorade tiden. Men jag kan inte låta bli att kommentera en del av de påståenden som har gjorts.

Sture Arnesson sade bl.a. att vi socialdemokrater inte lyssnar på folket. Jag vill ta upp en sak som hände – jag tror det var hösten 1999 – när frågan kom upp om huruvida det var lämpligt att bolagisera SJ. De första som kontaktade socialdemokraterna i trafikutskottet var de anställdas representanter. De önskade att vi skulle ta initiativ till bolagiseringen. De fackliga representanterna ansåg att det var på det sättet som SJ skulle kunna överleva och få en bra utveckling. På den vägen har det fortsatt.

För två år sedan tog vi ett beslut om att bolagisera. För drygt ett år sedan bolagiserades SJ. Att nu avkräva en stor utvärdering av SJ:s verksamhet kan väl inte vara rimligt? Ett år efteråt har det knappt hunnit hända någonting. Därmed har vi fått en redovisning av hur själva bolagiseringen gick till. Den är jag nöjd med. Den är vi socialdemokrater nöjda med.

I övrigt tycker jag att det Sture Arnesson tog upp precis stämmer med den problembild som var innan bolagiseringen skedde. Det är ett likhets-tecken mellan Sture Arnessons olika påståenden och gamla SJ. Men man kan inte hävda att SEKO-ledamöter – de kanske är socialdemokrater, jag vet inte – påstår att man kunde förutsäga vissa problem som skulle inträffa kring jul- och nyårshelgen. Jag undrar, oavsett vilket fackligt förbund de tillhör, om de kan förutse att det faller ned nästan en meter snö på ett par tre dagar i en viss region och att tågen då blir inställda. Använd inte sådana argument, Sture Arnesson!

Fru talman! Jag vill ge en kommentar till de reservationer som finns i betänkandet. Privatisering, säger Moderaterna och Folkpartiet. Kristdemokraterna var väl med på det också. Den förutsättning som riksdagen gav när regeringen fick veta att riksdagen bestämt att Statens järnvägar skulle bolagiseras var att ägandet kvarstod i statens ägo. Så är det. Det tycker vi fortsättningsvis att det ska vara.

Vi kan inte se att det finns förutsättningar att bedriva en riksomfattande järnvägstrafik i det här landet. Det är ett långt och glest befolkat land. Vi måste faktiskt ha staten som en garant för att det går att bedriva järnvägstrafik över hela landet.

Fru talman! När det gäller stationer säger regeringen i skrivelsen att det är något av det viktigaste att samordna all verksamhet i närheten av där järnvägstrafiken sker.

Det är klart att man kan säga att Jernhusen, ett av SJ-bolagen, inte är lämpligt att bedriva denna verksamhet. Det kanske inte kan hantera det. Det kanske är Banverket som ska äga fastigheterna. Det skulle t.o.m. jag

kunna säga. Men jag tycker inte att det räcker om jag eller någon annan av oss riksdagsledamöter tycker så. Man får se till att få en bra utvärdering av detta. När det nu finns en stor järnvägsutredning är det väl lämpligt att denna får tilläggsdirektiv om att se över denna möjlighet också, i synnerhet som även Banverket har uttryckt önskemål om att det är lämpligast att de sektorsansvariga även har ansvaret för stationsbyggnaderna.

Med detta, fru talman, tänkte jag lämna den sura delen. Som många andra här, tycker jag – trots det här – att vi har haft det väldigt trevligt i trafikutskottet under den gångna mandatperioden. Även om jag inte kan påstå att jag ska lämna riksdagen så vet man aldrig vad som händer i ett val. Man står bara till förfogande för en mandatperiod i taget. Jag vill ändå tacka i synnerhet dem som jag vet lämnar riksdagen av egen fri vilja. Det gäller kanslichefer och tjänstemän på trafikutskottets kansli, vår värderade ordförande i trafikutskottet Monica Öhman och flera av er övriga ledamöter som har bestämt er för att inte komma tillbaka till kammaren. Till er alla och till riksdagens tjänstemän och talmän vill jag både personligen och från socialdemokratiska gruppen rikta ett stort tack för det goda samarbetet.

Anf. 174 LARS BJÖRKMAN (m) replik:

Fru talman! Jag ska fatta mig kort med tanke på möjligheten att klara detta före voteringen.

Jarl Lander är en rutinerad trafikpolitiker som dessutom tar över ordförandeklubban i trafikutskottet om några dagar. Vi lyckönskar till det. Med den bakgrunden, Jarl Lander, kanske jag får upprepa min fråga, som ministern inte kunde svara på. Vad är det för krav man ska ha för att staten ska äga företag i framtiden? Jarl Lander har visserligen upprepat att staten ska äga aktierna i SJ, och det är väl i och för sig ett klart besked. Men på vilka grunder och varför är det bättre att staten äger än att enskilda intressenter kommer in och stimulerar marknaden? Här har ju tydligt beskrivits, kanske t.o.m. övertydligt, de brister som SJ förde med sig in i den nya organisation som nu fungerar. Det är alltså ingenting nytt som har inträffat där, och det har jag inte heller hävdat. Jag tror mig veta att bristerna redan fanns.

Men jag upprepar frågan: Ge mig ett skäl, Jarl Lander, till att det är bättre att staten äger de här verksamheterna än att man låter dem gå ut på konkurrens. I stort sett alla andra branscher fungerar bättre i ett konkurrenstryck och med ett delat ägande. Varför skulle det inte kunna gälla järnvägstrafik?

Anf. 175 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Naturligtvis skulle jag inte ge mig in i en sådan här typ av debatt, men jag ska ge Lars Björkman ett argument. Sverige är ett glest befolkat land. Det är långt mellan många orter. Jag vill påstå att vi är beroende av järnvägstrafik – både för persontrafiken och i synnerhet för godstrafiken. Jag tror att man skulle kunna gå så långt som att privatisera allt detta om det fanns fungerande marknader överallt i det här landet, men det finns det inte. Bl.a. har den debatt som Lars Björkman hade med Sture Arnesson visat på det: Det finns företag som inte använder sig av järnvägen – och det finns järnvägsföretag som inte ställer upp; man kan vända på det på olika sätt – beroende på att det är så små marknader

att transportererna blir för dyra för dem. Ska vi ändå lyckas ha ett rikstäckande järnvägsnät och en fungerande marknad tror jag och vi socialdemokrater att staten fortsättningsvis måste vara med och se till att man kan prioritera ett visst företag. Därför kan vi inte ha en fullständig avreglering på allting.

Däremot är i princip godstrafiken avreglerad. Men det dyker ju inte upp nya aktörer för det. Det är väl svar nog, Lars Björkman.

Anf. 176 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Min fråga var väldigt lik herr Björkmans. För att vi ska kunna votera kl. 17 och kanske lösa surdegen inom regeringsunderlaget avstår jag från mina repliker.

Anf. 177 STURE ARNESSON (v) replik:

Fru talman! Jarl Lander tycker att det är lite surt från vår sida. Det kan så tyckas. Men det här är faktiskt en viktig faktor i samhället som vi inte tycker fungerar.

Jag tycker dessutom att det är väldigt fult av Jarl Lander att ifrågasätta om jag står i riksdagens talarstol och framför Vänsterpartiets åsikt eller min egen åsikt. Jarl Lander borde känna mig så pass att han inte säger en sådan sak.

När det gäller facket tyckte fackets ledning att det var bra med bolagiseringen. En blev befördrad till chef inom SJ. Men den utredning jag hänvisade till, och som en ledande socialdemokrat i SEKO-facket står bakom, är hela SEKO:s skrivelse till Rosengren, och de är inte nöjda med situationen vad gäller avregleringen.

Varför skulle vi vidare inte få reagera på den här skrivelsen? Vad skulle det vara för mening med att skicka den till riksdagen om vi inte skulle få debattera den och motionera på den? Jag tycker att den borde ha innehållit ett försök till en utvärdering, och jag hoppas innerligt att Jarl Lander och andra verkar för att det snabbt kommer en utvärdering av detta. Det är ett oerhört viktigt inslag i Transport-Sverige.

Sedan fanns det faktiskt ett förslag om att Jernhusen AB skulle fortsätta att förvalta stationerna men ta hänsyn till samhällsintresset. Det står ingenting i skrivelsen om att Järnvägsutredningen ska få något tilläggsdirektiv eller så. Jag har pratat med ensamutredaren Jan Brandborn, och han har inte fått något tilläggsdirektiv. Att vi då föreslår detta kan väl inte vara så konstigt.

Anf. 178 JARL LANDER (s) replik:

Fru talman! Det senaste som Sture Arnesson säger om tilläggsdirektiv är ju det som utskottet säger i sitt betänkande.

Jag sade inte, Sture Arnesson, att man inte skulle ta upp frågor, motioner osv. med anledning av skrivelsen. Vad jag tyckte var lite osmakligt var att ha en långvarig, sur och infekterad debatt om hela järnvägspolitiken när frågan handlade om en skrivelse och en redogörelse för hur en bolagisering hade gått till här i samhället.

Anf. 179 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! Även jag hade en fråga av principiell art och är väl egentligen nöjd med svaret från Jarl – även om jag inte riktigt förstår det, då det är Tågkompaniet som har räddat trafiken i Norrland. Men jag tackar ändå.

(forts. 23 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.55 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då voteringen skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

22 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU22 Godkännande av rambeslut om åtgärder mot terrorism

1. utskottet

2. res. (v, mp)

Votering:

172 för utskottet

46 för res.

77 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 1 m, 34 kd, 16 c, 2 fp, 1 -

För res.: 1 m, 33 v, 1 kd, 11 mp

Avstod: 2 s, 66 m, 1 kd, 7 fp, 1 -

Frånvarande: 11 s, 13 m, 10 v, 6 kd, 2 c, 5 mp, 7 fp

Berit Adolfsson (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

JuU25 Sveriges tillträde till Förenta nationernas internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Lagstiftning)

1. utskottet
2. res. (mp)

Votering:

284 för utskottet

12 för res.

2 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 68 m, 33 v, 35 kd, 16 c, 11 fp, 2 -

För res.: 12 mp

Avstod: 1 s, 1 kd

Frånvarande: 11 s, 13 m, 10 v, 6 kd, 2 c, 4 mp, 5 fp

JuU9 Unga lagöverträdare

Punkt 1 (Familjens brottsförebyggande betydelse m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, m, c, fp)

Votering:

165 för utskottet

133 för res. 1

1 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 33 v, 12 mp

För res. 1: 68 m, 37 kd, 16 c, 10 fp, 2 -

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 11 s, 13 m, 10 v, 5 kd, 2 c, 4 mp, 5 fp

Punkt 2 (Neuropsykiatriska funktionshinder)

1. utskottet
2. res. 2 (kd, c, fp, mp)

Votering:

222 för utskottet

75 för res. 2

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 68 m, 33 v, 1 -

För res. 2: 35 kd, 16 c, 12 mp, 11 fp, 1 -

Frånvarande: 11 s, 13 m, 10 v, 7 kd, 2 c, 4 mp, 5 fp

Punkt 4 (Dimensioneringen av den slutna ungdomsvården)

1. utskottet
2. res. 5 (kd, c)

Votering:

246 för utskottet

53 för res. 5

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 68 m, 33 v, 12 mp, 11 fp, 2 -

För res. 5: 37 kd, 16 c

Frånvarande: 11 s, 13 m, 10 v, 5 kd, 2 c, 4 mp, 5 fp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU26 Medling med anledning av brott

Punkt 1 (Medlingens inriktning)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:

230 för utskottet

69 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 33 v, 37 kd, 16 c, 12 mp, 11 fp, 1 -

För res. 1: 68 m, 1 -

Frånvarande: 11 s, 13 m, 10 v, 5 kd, 2 c, 4 mp, 5 fp

Punkt 4 (Åtalsunderlåtelse)

1. utskottet
2. res. 3 (kd)

Votering:

261 för utskottet

37 för res. 3

1 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 67 m, 33 v, 16 c, 12 mp, 11 fp, 2 -

För res. 3: 37 kd

Avstod: 1 m

Frånvarande: 11 s, 13 m, 10 v, 5 kd, 2 c, 4 mp, 5 fp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU27 Straffansvaret för gränsöverskridande människohandel

Punkt 2 (Samtyckes straffrättsliga verkan)

1. utskottet

2. res. (mp)

Votering:

283 för utskottet

15 för res.

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 68 m, 33 v, 34 kd, 15 c, 11 fp, 2 -

För res.: 2 kd, 13 mp

Frånvarande: 11 s, 13 m, 10 v, 6 kd, 3 c, 3 mp, 5 fp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU27 Åtgärder mot kommunalt domstolstrots

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Översyn av den kommunala verksamheten)

1. utskottet

2. res. 2 (m, kd, c, fp)

Votering:

165 för utskottet

134 för res. 2

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 33 v, 12 mp

För res. 2: 68 m, 37 kd, 16 c, 11 fp, 2 -

Frånvarande: 11 s, 13 m, 10 v, 5 kd, 2 c, 4 mp, 5 fp

Punkt 4 (Stöd och service till vissa funktionshindrade)

1. utskottet

2. res. 3 (c)

Votering:

283 för utskottet

16 för res. 3

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 67 m, 33 v, 37 kd, 13 mp, 11 fp, 2 -

För res. 3: 16 c

Frånvarande: 11 s, 14 m, 10 v, 5 kd, 2 c, 3 mp, 5 fp

KU36 Vissa frågor om koncessionsavgift på televisionens område

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, fp)

Votering:

182 för utskottet

118 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 33 v, 16 c, 13 mp

För res. 1: 68 m, 37 kd, 11 fp, 2 -

Frånvarande: 11 s, 13 m, 10 v, 5 kd, 2 c, 3 mp, 5 fp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU27 Punktskatternas infogning i skattekontosystemet, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

Beslut om uppskjuten votering

På grund av ett tekniskt fel på voteringsanläggningen beslutade kammaren på förslag av talmannen att voteringen om skatteutskottets betänkande SkU25, lagutskottets betänkanden LU21, LU22, LU23 och LU25 samt trafikutskottets betänkanden TU12 och Tu13 skulle äga rum vid nästa voteringstillfälle *torsdagen den 30 maj kl. 12.00*.

*Redogörelse för
bolagiseringen av
affärsverket Statens
järnvägar*

23 § (forts. från 21 §) Redogörelse för bolagiseringen av affärsverket Statens järnvägar (forts. TU14)

Anf. 180 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Här fortsätter vi debatten om trafikutskottets betänkande TU14. Låt mig inleda med att liksom många andra i denna debatt få tacka ledamöter och personal inom trafikutskottet för ett gott samarbete under de fyra år som har gått – inte minst vår avgående ledning i form av ordföranden Monica Öhman och kanslichefen Anders Engdahl.

Det ämne vi nu behandlar är föranlett av en skrivelse, men det har ändå varit en rejäl beredning i utskottet med en hearing med berörda tågoperatörer och Banverket. Vi har nu också en omfattande debatt i kammaren.

Jag tolkar det så att vi alla har en stor omsorg om en väl fungerande tågtrafik här i landet. Det är därför vi lägger lite möda på den här skrivelser, som ju inte innehåller några egentliga förslag.

Syftet med ombildningen av SJ till aktiebolag var bl.a. att skapa verksamheter som bättre tillgodoser kundernas krav på service. Det pågår också på den europeiska järnvägsmarknaden en avreglering och en omstrukturering. Man kan diskutera om det är rätt fart på den här avregle-

ringen och omstruktureringen, man kan diskutera om något kunde ha gjorts annorlunda osv. Jag kan förstå att någon i debatten här reagerade över det som man kallade för Sture Arnessons jeremiad över läget på järnvägens område, men i sak tror jag att vi alla är lika kritiska som Sture mot att det fungerar så illa som det gör.

Jag delar den uppfattning som har framförts av flera här; jag tror inte alls att det hade varit bättre om man hade kört kvar med SJ som ett statligt verk. Men det måste få sägas tydligt och klart att det fungerar illa. Vi måste få ställa krav på att SJ – som en gång kallades hela folkets järnväg – ska fungera bättre. I dag undermineras systematiskt förtroendet för en väl fungerande tågtrafik, när tidtabeller inte kan hållas, när servicen är undermålig och när tåg blir stående i skogen i fem timmar. Vi hade ju ett exempel på det i förra veckan – ett tåg från Mora på väg till Stockholm.

I utskottets text på s. 11 har vi framhållit att vi känner oro för det stora antalet försenade tåg och de störningar som har rapporterats om under senare tid. Det förefaller bero på ett bristande förebyggande underhåll. Vi har också resonerat med berörda parter om detta vid den beredning som har ägt rum och vid de seminarier vi har arrangerat i trafikutskottet. Vi utgår samfällt i utskottet från att nödvändiga åtgärder vidtas för att komma till rätta med tågförseeningarna och servicen, så att förtroendet för en väl fungerande tågtrafik som kommer i rätt tid kan återupprättas snarast.

För Centerpartiets del anser vi att samhället har ett ansvar för den grundläggande samhällsservicen runtom i vårt land. För oss är detta det avgörande: Den grundläggande samhällsservicen ska fungera. Vi bejakar mångfald i fråga om företagsformer och ägande och vi är pragmatiska när det gäller ägarförhållanden. Vi har varit med om beslutet om en avreglering av tågtrafiken. Det låter på en del här som att det inte redan skulle vara i gång, men vi har faktiskt ett beslut om avreglering. Hur snabbt man sedan ska gå vidare med detta, med delprivatisering av SJ osv., kan man diskutera. Men jag tycker att det är ett anständighetskrav att SJ reder ut de problem som bolaget har innan man går vidare. Inte minst är det ekonomiska läget alarmerande inom SJ som det ser ut just nu.

Med dessa ord, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i det föreliggande betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

24 § Ändringar i arbetsmiljölagen

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2001/02:AU9
Ändringar i arbetsmiljölagen (prop. 2001/02:145).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2001/02:SoU20
Märkningsdirektivet om tobaksvaror (prop. 2001/02:162).

Anf. 181 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Sådana olyckshändelser – eller vad man ska kalla det – som den som inträffade under voteringen och som gjorde att vi inte kunde slutföra den är naturligtvis olycklig. Men för oss som står på talarlistan innebär det ändå att vi kan hysa förhoppningar om att bli färdiga med debatten innan middagspausen i kväll, vilket jag tror att de flesta är tacksamma för.

Betänkandet berör förslag till förändringar i tobakslagen med anledning av ett EG-direktiv om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror. Regeringen föreslår i propositionen förbud mot att föra ut tobak som inte uppfyller givna föreskrifter om gränsvärden och skadliga ämnen till land utanför EU. Det föreslås vidare att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter för mätning och övervakning av gränsvärdena. Dessutom föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om innehåll och utformning av texter som upplyser om hälso- och tobaksanvändning samt hur dessa texter ska placeras på förpackningarna.

Enligt förslaget ska regeringen få meddela föreskrifter om tillverkares och importörers skyldighet att lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter i sina produkter och förbud mot att använda sådana texter, namn, varumärken och märken på förpackningarna som ger intryck av att en viss tobaksvara är mindre skadlig än andra.

Från moderat sida har vi två reservationer i betänkandet. Reservation 1 gäller förslaget om att riksdagen ska bemyndiga regeringen att utforma eller låta annan myndighet utforma föreskrifter för hur varningstexter och innehållsdeklarationer ska utformas på tobaksförpackningar. Lagrådet har ifrågasatt om de i EG-direktiven upptagna allmänna och kompletterande varningstexterna har den sakliga inriktning som krävs enligt tryckfrihetsförordningen. Vi delar den uppfattningen och föreslår därför att regeringen ska återkomma till riksdagen med preciserade förslag om ändringar i tobakslagen som bl.a. reglerar hur de texter som krävs enligt direktivet ska utformas så att de också kan accepteras från tryckfrihetsrättslig synpunkt.

Vi har också, fru talman, en annan uppfattning än majoriteten när det gäller den föreslagna skyldigheten för tillverkare och importörer av tobaksvaror att lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter i tobaksvaror samt deras effekter på hälsan. Vi anser inte att regeringen tagit tillräcklig hänsyn till det som anges i direktiven, nämligen att man ska beakta skydd för information om särskilda produktformler som utgör företagshemligheter. Vi vill därför att regeringen ska återkomma med förslag till ny lydelse av 16 §, där det framgår hur ansvarig myndighet ska hantera företagshemligheter som den kan komma i kontakt med när det gäller tobakstillverkare och importörer som lämnar information om varornas ingredienser och kvantiteter.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom båda de moderata reservationerna till betänkandet, men för att spara tid nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 2.

Anf. 182 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Dagens debatt behandlar regeringens proposition om märkningsdirektiv om tobaksvaror.

Tobak är ett av de viktigaste områdena att arbeta förebyggande med. Vi vet att tobaksrökning mångdubblar risken för ett stort antal sjukdomar och att många sjukdomar förvärras eller orsakas av rökning. Ungefär 7 000 dödsfall varje år beräknas orsakas av rökning.

Vi kan samtidigt konstatera att det sker en alarmerande ökning av marknadsföringen av tobaksprodukter – en marknadsföring som riktas framför allt till unga människor. Detta är frågor som riksdagen debatterat i samband med propositionen om vissa tobaksprodukter.

En viktig fråga som uppstått i samband med denna proposition är huruvida de föreslagna ändringarna i tobakslagen om varningstexter, illustrationer och uppgifter är förenliga med tryckfrihetsförordningen. Det har bl.a. uppmärksammats av Lagrådet. Lagrådet anser att för att ett påbud om text med ett visst innehåll ska kunna tolereras från tryckfrihetsrättslig synpunkt bör det krävas att texterna inte uttryckligen är åsiktspåverkande eller opinionsbildande.

Vi delar Lagrådets synpunkter, och enligt vår mening är det sätt på vilket föreskrifterna utformas och därigenom vilket innehåll texterna, illustrationerna och uppgifterna kommer att få det som kommer att bli avgörande för om ändringen i lagen kan genomföras utan att påverka tryckfrihetsförordningen.

Vi delar även Lagrådets uppfattning om att de i EG-direktivet upptagna allmänna kompletterande varningstexterna genomgående har den sakliga inriktning som krävs. Vänsterpartiet anser därför att regeringen bör överväga frågan om huruvida EG-direktivets varningstexter är förenliga med tryckfrihetsförordningen innan det beslutas om några föreskrifter. Vi anser vidare att det är regeringen som bör göra detta och att den uppgiften inte ska överlämnas till en myndighet. Jag yrkar därför bifall till reservation 2.

Anf. 183 LARS ELINDERSON (m) replik:

Fru talman! Egentligen är min replik en följd av det yrkande som jag gjorde. Jag yrkade bifall till reservation nr 2 som ju är Vänsterpartiets reservation. Jag skulle ha yrkat bifall till reservation nr 1. Jag ber Vänsterpartiet om ursäkt för detta.

Anf. 184 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag ska fatta mig mycket kort. Vi anser att märkning av tobaksvaror gagnar folkhälsan genom att tobakens hälsorisker uppmärksammas även på förpackningarna. Vi har i sak inget emot förslaget i propositionen, men delar lagutskottets invändningar. Frågan om de föreslagna ändringarna är förenliga med tryckfrihetsförordningen är beroende av hur föreskrifterna utformas. Vi anser att frågan om EG-direktivets varningstexters förenlighet med tryckfrihetsförordningen bör övervägas innan några föreskrifter beslutas. Kristdemokraterna anser att detta ska

göras av regeringen och inte överlämnas till Folkhälsoinstitutet eller någon annan myndighet.

Fru talman! Till sist yrkar jag bifall till reservation nr 2.

Anf. 185 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! I den föreliggande propositionen föreslås vissa ändringar i tobakslagen som har till syfte att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar rörande tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror, det s.k. märkningsdirektivet.

Detta är ett naturligt steg mot att öka konsumenternas skydd mot och kännedom om tobakens skadeverkningar. Det är också utan överdrift en rejäl skärpning av lagstiftningen i riktning mot bättre folkhälsa.

Propositionen innehåller ett antal olika delar.

För det första föreslås ett förbud mot att föra ut tobaksvaror som inte uppfyller föreskrifter om gränsvärden för skadliga ämnen till ett land utanför Europeiska gemenskapen. Hitintills har kraven vad gäller tobaksvaror som exporterats från EU varit olika från medlemsland till medlemsland. Med detta förslag vill man eftersträva en enhetlig linje, inte minst med hänsyn till hälsoskäl.

För det andra föreslås det att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om mätning och övervakning av gränsvärden för de skadliga ämnen som en tobaksvara får innehålla eller ge upphov till.

Tillika ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om innehåll och utformning av texter m.m. om hälsorisker i relation till bruk av tobak. Varningstexter eller uppgifter om halter anges i dag på olika sätt i olika medlemsländer. Detta kan få till följd att vissa konsumenterna i något av EU:s medlemsländer känner till riskerna mer än konsumenterna i ett annat land. Detta är inte acceptabelt och kan dessutom uppfattas som ett handelshinder som bör undanröjas för att främja den inre marknaden.

Därför är målsättningen med detta märkningsdirektiv att förstärka och förtydliga den befintliga lagstiftningen och att säkerställa en hög hälsoskyddsnivå. För att kunna säkerställa att varor kan spåras bör partier av tobaksvaror märkas.

För det tredje ges i propositionen förslag om att regeringen ska få meddela föreskrifter om tillverkares och importörers skyldighet att lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter i dessa produkter.

Slutligen föreslår regeringen ett förbud mot att vid marknadsföring av tobaksvaror använda sådana texter, namn, varumärken m.m. som ger ett intryck av att en viss tobaksvara är mindre farlig än en annan. Detta innebär t.ex. att det inte längre kommer att finnas möjlighet att använda begreppet *light* som faktiskt är vilseledande som begrepp i sammanhanget.

Ändringarna i tobakslagen kommer successivt att träda i kraft vid olika tidpunkter. Den första av dem den 20 september i år och den sista den 1 januari 2005.

Detta förslag till skärpning av lagstiftningen är ett viktigt steg mot bättre folkhälsa. Det ökar konsumenternas kunskaper och därmed valmöjligheter. Det ställer ökade krav på producenter och importörer, be-

gränisar vilseledande reklam och leder till ökad harmonisering i EU. Det är tillfredsställande att riksdagen hinner fatta beslut om denna proposition innan sommaren och innan denna mandatperiods slut.

Lars Elinderson, tobaksindustrins d'Artagnan, skyndar till försvar här bl.a. när det gäller förslaget krav på ökad skyldighet att redovisa ingredienser. Jag tycker inte att det är särskilt märkligt att man också i detta sammanhang tvingas redogöra för innehållet på samma sätt som man tvingas göra i andra sammanhang när det handlar om produkter som kan vara skadliga.

Likaså har jag svårt att förstå Lars Elindersons upprördhet eller kritik kring regeringens bemyndigande av myndighet. Om regeringen bemyndigar t.ex. Statens folkhälsoinstitut att ta hand om den här uppgiften och en aktör inte är nöjd med de föreskrifter som utfärdas av Folkhälsoinstitutet, överklagar man. Då hamnar frågan ändå hos regeringen. Hur man än gör i den här frågan, vare sig regeringen utfärdar föreskrifterna eller om Folkhälsoinstitutet gör det och de överklagas, hamnar den ändå på regeringens bord. Det är ingen ko på isen om förslaget ser ut som det gör just nu.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i föreliggande betänkande.

Anf. 186 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! För det första vill jag påpeka att jag var varken upprörd eller upphetsad under mitt anförande eller när vi behandlade detta i utskottet. Jag vill bara lite försynt påpeka att de synpunkter vi för fram om bemyndigandet stämmer helt överens med vad ett antal lagkloka människor i Lagrådet framför. Det är bara en tolkning av tryckfrihetsförordningen och de krav som den ställer. Vi tycker att det är rimligt att följa denna tunga instans i stället för att hänvisa till att regeringen kommer att beakta de synpunkter Lagrådet har tagit fram. Det är en tradition som är ganska stark i vårt parti att lyssna på de lagkunnigas bedömning av förklarigheten med framför allt våra grundlagar.

Vi har inga negativa synpunkter på direktivets krav på redovisning av ingredienser. Vi tycker att det är mycket rimligt. Men vi tycker samtidigt att det finns skäl att redovisa hur regeringen avser att hantera företagshemligheter, precis som direktivet också kräver. Det står i direktivet, och vi anser inte att regeringen har levt upp till detta. Därför vill vi att man ska återkomma och redovisa hur man tänker hantera frågan om företagshemligheter när det gäller ingredienser i tobaksprodukter. Det är helt i enlighet med direktivet. Vi tycker inte att regeringen lever upp till det kravet.

Anf. 187 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Jag kan konstatera att vi har en skiljande uppfattning här, och inte minst i den sista frågan. Det är inte frågan om att redovisa några företagshemligheter. Det är kort och gott en möjlighet för oss att ge konsumentupplysning så att människor kan ta ställning till huruvida de vill konsumera produkter med det ena eller det andra innehållet. Jag kan inte se att det på något sätt skulle hota företagshemligheter.

Anf. 188 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Då gör vi olika bedömningar. Jag konstaterar bara att EG-direktivet innehåller en hänvisning till att tobaksprodukter, liksom många andra produkter, också kan innehålla affärshemligheter. Direktivet säger också att varje medlemsland ska redovisa hur man hanterar den frågan, och det anser inte vi finns berört i propositionen. Det är bakgrunden till vår reservation.

Anf. 189 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Då konstaterar jag bara att jag ställer mig i ena ringhörnan tillsammans med Statens folkhälsoinstitut och Socialstyrelsen. Lars Elinderson ställer sig i samma ringhörna som Philip Morris och House of Prince.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

26 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2001/02:183 Ändringar i lagen om vägtrafikregister

2001/02:184 Extraordinära händelser i kommuner och landsting

Skrivelser

2001/02:120 2002 års redogörelse för företag med statligt ägande

2001/02:176 Kultur och delaktighet

2001/02:180 Redovisning av AP-fondernas verksamhet år 2001

2001/02:186 Ett barnrättsperspektiv i internationellt utvecklingssamarbete

2001/02:187 Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2001/02:SfU15 Integrationspolitik för 2000-talet

Finansutskottets betänkande

2001/02:FiU24 Tillämpning av EG-förordningen om gränsöverskridande betalningar i euro

Utrikesutskottets betänkanden

2001/02:UU11 Krigsmaterielexporten år 2001

2001/02:UU15 Ett forskningssamarbete med Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG) och fördraget om observationsflygningar m.m.

Bostadsutskottets betänkande

2001/02:BoU14 Vissa inomhusmiljöfrågor

27 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 29 maj

2001/02:1250 av *Carina Hägg* (s) till socialminister Lars Engqvist

Vård för kvinnliga missbrukare

2001/02:1251 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister

Lars Engqvist

Import av apor för försöksändamål

2001/02:1252 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister

Lars Engqvist

Primatdjurhuset

2001/02:1253 av *Dan Kihlström* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog

Public service-utredning

2001/02:1254 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till jordbruksminister

Margareta Winberg

Import av djur för försöksändamål

2001/02:1255 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till jordbruksminister

Margareta Winberg

Hållning av apor för försöksändamål

2001/02:1256 av *Inger René* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Resurser för att bekämpa *trafficking*

2001/02:1257 av *Harald Nordlund* (fp) till justitieminister Thomas Bod-

ström

Tolkar vid brottsofferjourerna

2001/02:1258 av *Murad Artin* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Palestinska fångar i Israel

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 juni.

28 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 29 maj

2001/02:1178 av *Eva Arvidsson* (s) till försvarsminister Björn von Sydow

Oljetransporter på Östersjön

2001/02:1181 av *Annelie Enochson* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Handikappstöd till prostatacancerpatienter

2001/02:1182 av *Rolf Gunnarsson* (m) till statsminister Göran Persson
Lönesättning av generaldirektörer

2001/02:1186 av *Rolf Åbjörnsson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Trustoraffären

2001/02:1187 av *Rolf Gunnarsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Polisens övningsammunition

2001/02:1188 av *Per Bill* (m) till socialminister Lars Engqvist
Alkoholservering under fotbolls-VM

2001/02:1189 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister Lars Engqvist
Assistansersättningen

2001/02:1190 av *Birgitta Sellén* (c) till försvarsminister Björn von Sydow
Krishanteringsmyndigheten

2001/02:1191 av *Birgitta Sellén* (c) till försvarsminister Björn von Sydow
ÖCB i Sollefteå

2001/02:1192 av *Maria Larsson* (kd) till finansminister Bosse Ringholm
Överlikviditetsbeskattning i företag

2001/02:1193 av *Ola Karlsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Moms på taxibilar

2001/02:1194 av *Lars Hjertén* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Tandhygienistutbildningen

2001/02:1195 av *Kenneth Johansson* (c) till utbildningsminister Thomas Östros
Rabattsystem för studenter

2001/02:1196 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Sotningsmonopolet

2001/02:1197 av *Kjell-Erik Karlsson* (v) till miljöminister Kjell Larsson
Radioaktivt avfall

2001/02:1198 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Jan O Karlsson
Vård till asylsökande

2001/02:1199 av *Bengt Silfverstrand* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Skyddet för bondesamhällets kulturarv

2001/02:1200 av *Birgitta Sellén* (c) till kulturminister Marita Ulvskog
Nationalarkiv för film

2001/02:1201 av *Birgitta Sellén* (c) till kulturminister Marita Ulvskog
Nationellt inventeringsarbete av film

2001/02:1202 av *Birgitta Sellén* (c) till kulturminister Marita Ulvskog
Filmvårdscentral i Grängesberg

2001/02:1203 av *Ola Karlsson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Sveriges Televisions sändningskostnader

2001/02:1204 av *Harald Nordlund* (fp) till jordbruksminister Margareta Winberg
EU:s fiskepolitik

2001/02:1206 av *Rosita Runegrund* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Vård i semesterkommun

2001/02:1212 av *Catharina Hagen* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Skatt på arv och gåva

2001/02:1213 av *Catharina Hagen* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Ägare i fåmansbolag

2001/02:1214 av *Catharina Hagen* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Mervärdesskatten

2001/02:1215 av *Catharina Hagen* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Förmögenhetsskatten

2001/02:1216 av *Catharina Hagen* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Andelsbyteslagen

2001/02:1217 av *Jan Erik Ågren* (kd) till finansminister Bosse Ringholm
Mervärdesskatt vid begravningsuppdrag

2001/02:1219 av *Magda Ayoub* (kd) till statsrådet Britta Lejon
Valdeltagandet

2001/02:1220 av *Mikael Oscarsson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Barnsexhandel på Internet

2001/02:1221 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Offentligt biträde för barn

2001/02:1222 av *Hans Stenberg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Kameraövervakning i taxi

2001/02:1223 av *Sven Brus* (kd) till statsrådet Mona Sahlin
Lokalisering av Integrationsverket

2001/02:1225 av *Mikael Oscarsson* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg
Kamphundar

2001/02:1226 av *Inger René* (m) till socialminister Lars Engqvist
Hemtjänst till sommargäster

2001/02:1235 av *Barbro Hietala Nordlund* (s) till socialminister Lars Engqvist
Teckenspråkets ställning

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 juni.

Prot. 2001/02:115 29 § Kammaren åtskildes kl. 17.40.
29 maj

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 8 § anf. 31 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 9 § anf. 83 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 14 § anf. 134 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.55 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om information från regeringen	1
3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 23 maj	2
KrU19 Kulturmiljövård	2
KrU22 Arbetsgivaravgifter för amatörkulturföreningar	3
7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 24 maj	4
BoU13 Hyresrätt, bostadsrätt och ägarlägenheter m.m.	4
SkU23 Skatteregler mot handel med skalbolag	6
Sku24 Anpassning av skattereglerna för utomlands bosatta pensionärer i det reformerade pensionssystemet	6
8 § Godkännande av rambeslut om åtgärder mot terrorism och Sveriges tillträde till Förenta nationernas internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism.....	6
Justitieutskottets betänkande 2001/02:JuU22	6
Justitieutskottets betänkande 2001/02:JuU25	6
Anf. 1 ALICE ÅSTRÖM (v).....	6
Anf. 2 KIA ANDREASSON (mp)	8
Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (s).....	11
Anf. 4 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	15
Anf. 5 MORGAN JOHANSSON (s) replik	16
Anf. 6 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	16
Anf. 7 MORGAN JOHANSSON (s) replik	17
Anf. 8 KIA ANDREASSON (mp) replik	17
Anf. 9 MORGAN JOHANSSON (s) replik	18
Anf. 10 KIA ANDREASSON (mp) replik	18
Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (s) replik	19
Anf. 12 FREDRIK REINFELDT (m)	19
Anf. 13 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	21
Anf. 14 FREDRIK REINFELDT (m) replik	22
Anf. 15 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	22
Anf. 16 FREDRIK REINFELDT (m) replik	23
Anf. 17 KIA ANDREASSON (mp) replik	23
Anf. 18 FREDRIK REINFELDT (m) replik	24
Anf. 19 KIA ANDREASSON (mp) replik	24
Anf. 20 FREDRIK REINFELDT (m) replik	25
Anf. 21 MORGAN JOHANSSON (s) replik	25
Anf. 22 FREDRIK REINFELDT (m) replik	26
Anf. 23 MORGAN JOHANSSON (s) replik	26
Anf. 24 FREDRIK REINFELDT (m) replik	27
Anf. 25 INGVAR SVENSSON (kd)	27

Anf. 26 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	30
Anf. 27 INGVAR SVENSSON (kd) replik	31
Anf. 28 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	31
Anf. 29 INGVAR SVENSSON (kd) replik	31
Anf. 30 FREDRIK REINFELDT (m) replik	32
Anf. 31 INGVAR SVENSSON (kd) replik	32
Anf. 32 FREDRIK REINFELDT (m) replik	33
Anf. 33 INGVAR SVENSSON (kd) replik	33
Anf. 34 KIA ANDREASSON (mp) replik	34
Anf. 35 INGVAR SVENSSON (kd) replik	34
Anf. 36 KIA ANDREASSON (mp) replik	34
Anf. 37 INGVAR SVENSSON (kd) replik	34
Anf. 38 JOHAN PEHRSON (fp)	34
Anf. 39 MORGAN JOHANSSON (s) replik	36
Anf. 40 JOHAN PEHRSON (fp) replik	37
Anf. 41 MORGAN JOHANSSON (s) replik	37
Anf. 42 JOHAN PEHRSON (fp) replik	38
Anf. 43 KIA ANDREASSON (mp) replik	38
Anf. 44 JOHAN PEHRSON (fp) replik	39
Anf. 45 KIA ANDREASSON (mp) replik	39
Anf. 46 JOHAN PEHRSON (fp) replik	39
Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	39
Anf. 48 JOHAN PEHRSON (fp) replik	42
Anf. 49 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	43
Anf. 50 JOHAN PEHRSON (fp) replik	43
Anf. 51 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	44
Anf. 52 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	44
Anf. 53 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	44
Anf. 54 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	45
Anf. 55 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	45
Anf. 56 KIA ANDREASSON (mp) replik	45
Anf. 57 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	46
Anf. 58 KIA ANDREASSON (mp) replik	46
Anf. 59 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	47
Anf. 60 FREDRIK REINFELDT (m) replik	47
Anf. 61 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	47
Anf. 62 FREDRIK REINFELDT (m) replik	48
Anf. 63 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik	48
Anf. 64 MARGIT GENNSER (m)	49
(Beslut fattades under 22 §.)	49

9 § Unga lagöverträdare och medling med anledning av brott 50

Justitieutskottets betänkande 2001/02:JuU9	50
Justitieutskottets betänkande 2001/02:JuU26	50
Anf. 65 ANITA SIDÉN (m)	50
Anf. 66 RAGNWI MARCELIND (kd)	52
Anf. 67 GUNNEL WALLIN (c)	55
Anf. 68 KIA ANDREASSON (mp)	57
Anf. 69 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	58
Anf. 70 KIA ANDREASSON (mp) replik	58
Anf. 71 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	58
Anf. 72 KIA ANDREASSON (mp) replik	59
Anf. 73 NALIN PEKGUL (s).....	59
Anf. 74 GUNNEL WALLIN (c) replik	60
Anf. 75 NALIN PEKGUL (s) replik	60
Anf. 76 GUNNEL WALLIN (c) replik	60
Anf. 77 NALIN PEKGUL (s) replik	61
Anf. 78 ANITA SIDÉN (m) replik.....	61
Anf. 79 NALIN PEKGUL (s) replik	62
Anf. 80 ANITA SIDÉN (m) replik.....	62
Anf. 81 NALIN PEKGUL (s) replik	63
Anf. 82 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	63
Anf. 83 NALIN PEKGUL (s) replik	63
Anf. 84 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	64
Anf. 85 NALIN PEKGUL (s) replik	64
Anf. 86 YVONNE OSCARSSON (v).....	65
Anf. 87 KIA ANDREASSON (mp) replik	67
Anf. 88 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	67
Anf. 89 KIA ANDREASSON (mp) replik	67
Anf. 90 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	68
Anf. 91 INGVAR JOHNSSON (s).....	68
(Beslut fattades under 22 §.).....	68
10 § Straffansvaret för gränsöverskridande människohandel.....	69
Justitieutskottets betänkande 2001/02:JuU27	69
Anf. 92 KIA ANDREASSON (mp)	69
Anf. 93 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s)	70
Anf. 94 KIA ANDREASSON (mp)	71
Anf. 95 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s)	71
Anf. 96 KIA ANDREASSON (mp)	71
Anf. 97 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s)	72
(Beslut fattades under 22 §.).....	72
11 § Åtgärder mot kommunalt domstolstrots	72
Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU27	72
Anf. 98 LARS HJERTÉN (m).....	72
Anf. 99 ÅSA TORSTENSSON (c)	73
Anf. 100 BO KÖNBERG (fp)	74
Anf. 101 KERSTIN KRISTIANSSON KARLSTEDT (s)	75
Anf. 102 ÅSA TORSTENSSON (c) replik	76
Anf. 103 KERSTIN KRISTIANSSON KARLSTEDT (s) replik.....	76
Anf. 104 ÅSA TORSTENSSON (c) replik	77

Anf. 105 KERSTIN KRISTIANSSON KARLSTEDT (s) replik	77
Anf. 106 MATS EINARSSON (v).....	77
Anf. 107 BO KÖNBERG (fp).....	78
Anf. 108 MATS EINARSSON (v).....	78
Anf. 109 BO KÖNBERG (fp).....	79
Anf. 110 MATS EINARSSON (v).....	79
(Beslut fattades under 22 §.)	79
12 § Vissa frågor om koncessionsavgift på televisionens område	79
Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU36	79
Anf. 111 OLA KARLSSON (m).....	79
Anf. 112 INGVAR SVENSSON (kd).....	80
Anf. 113 BO KÖNBERG (fp).....	82
Anf. 114 KENTH HÖGSTRÖM (s).....	82
Anf. 115 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	84
Anf. 116 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	84
Anf. 117 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	85
Anf. 118 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	85
Anf. 119 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	85
Anf. 120 INGVAR SVENSSON (kd).....	87
Anf. 121 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	87
Anf. 122 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	87
Anf. 123 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	87
Anf. 124 OLA KARLSSON (m).....	87
Anf. 125 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	88
Anf. 126 OLA KARLSSON (m).....	88
Anf. 127 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	88
(Beslut fattades under 22 §.)	89
13 § Punktskatternas infogning i skattekontosystemet, m.m.....	89
Skatteutskottets betänkande 2001/02:SkU27	89
(Beslut fattades under 22 §.)	89
14 § Begränsning av rätten till avdrag för kapitalförluster i inkomstslaget näringsverksamhet på delägarätter och på andelar i svenska och utländska handelsbolag.....	89
Skatteutskottets betänkande 2001/02:SkU25	89
Anf. 128 CARL ERIK HEDLUND (m).....	89
Anf. 129 PER-OLOF SVENSSON (s).....	91
Anf. 130 CARL ERIK HEDLUND (m) replik	92
Anf. 131 PER-OLOF SVENSSON (s) replik.....	92
Anf. 132 CARL ERIK HEDLUND (m) replik	92
Anf. 133 PER-OLOF SVENSSON (s) replik.....	93
Anf. 134 PER ROSENGREN (v).....	93
Anf. 135 CARL ERIK HEDLUND (m).....	94
Anf. 136 PER ROSENGREN (v).....	94
Anf. 137 CARL ERIK HEDLUND (m).....	95
Anf. 138 PER ROSENGREN (v).....	95
(Beslut skulle fattas den 30 maj.).....	95

15 § Fortsatt giltighet av lagen om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister	95
Lagutskottets betänkande 2001/02:LU21	95
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	95
16 § Genomförande av direktivet om mönsterskydd m.m.	96
Lagutskottets betänkande 2001/02:LU22	96
Anf. 139 HENRIK S JÄRREL (m)	96
Anf. 140 ANDERS BERGLÖV (s)	98
Anf. 141 HENRIK S JÄRREL (m)	99
Anf. 142 ANDERS BERGLÖV (s)	99
Anf. 143 HENRIK S JÄRREL (m)	100
Anf. 144 ANDERS BERGLÖV (s)	100
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	101
17 § Redovisningen av Svenska kyrkans fastigheter i fastighetsregistrets inskrivningsdel	101
Lagutskottets betänkande 2001/02:LU23	101
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	101
18 § Verkställighet av utländska domar på privaträttens område	101
Lagutskottets betänkande 2001/02:LU25	101
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	101
19 § Vissa frågor om sjömäns vilotid	101
Trafikutskottets betänkande 2001/02:TU12	101
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	101
20 § Fordonslag m.m.	101
Trafikutskottets betänkande 2001/02:TU13	101
Anf. 145 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	101
Anf. 146 JOHNNY GYLLING (kd)	103
Anf. 147 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s)	105
Anf. 148 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	106
Anf. 149 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik	106
Anf. 150 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	106
Anf. 151 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik	107
Anf. 152 STIG ERIKSSON (v)	107
Anf. 153 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	108
Anf. 154 STIG ERIKSSON (v)	108
Anf. 155 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	108
Anf. 156 STIG ERIKSSON (v)	109
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	109
21 § Redogörelse för bolagiseringen av affärsverket Statens järnvägar	109
Trafikutskottets betänkande 2001/02:TU14	109
Anf. 157 LARS BJÖRKMAN (m)	109
Anf. 158 STURE ARNESSON (v)	111
Anf. 159 LARS BJÖRKMAN (m) replik	113
Anf. 160 STURE ARNESSON (v) replik	114
Anf. 161 LARS BJÖRKMAN (m) replik	114

Anf. 162 STURE ARNESSON (v) replik	114
Anf. 163 MAGNUS JACOBSSON (kd).....	115
Anf. 164 STURE ARNESSON (v) replik	116
Anf. 165 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik.....	116
Anf. 166 STURE ARNESSON (v) replik	116
Anf. 167 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik.....	116
Anf. 168 RUNAR PATRIKSSON (fp)	116
Anf. 169 STURE ARNESSON (v) replik	117
Anf. 170 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik.....	117
Anf. 171 STURE ARNESSON (v) replik	118
Anf. 172 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik.....	118
Anf. 173 JARL LANDER (s).....	118
Anf. 174 LARS BJÖRKMAN (m) replik	120
Anf. 175 JARL LANDER (s) replik	120
Anf. 176 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik.....	121
Anf. 177 STURE ARNESSON (v) replik	121
Anf. 178 JARL LANDER (s) replik	121
Anf. 179 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik.....	122
(forts. 23 §).....	122
Ajournering.....	122
Återupptagna förhandlingar	122
22 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	122
JuU22 Godkännande av rambeslut om åtgärder mot terrorism.....	122
JuU25 Sveriges tillträde till Förenta nationernas internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism	122
JuU9 Unga lagöverträdare.....	123
JuU26 Medling med anledning av brott	124
JuU27 Straffansvaret för gränsöverskridande människohandel.....	125
KU27 Åtgärder mot kommunalt domstolstrots	125
KU36 Vissa frågor om koncessionsavgift på televisionens område.....	126
SkU27 Punktskatternas infogning i skattekontosystemet, m.m.	126
Beslut om uppskjuten votering.....	126
23 § (forts. från 21 §) Redogörelse för bolagiseringen av affärsverket Statens järnvägar (forts. TU14).....	126
Anf. 180 SVEN BERGSTRÖM (c)	126
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	127
24 § Ändringar i arbetsmiljölagen	127
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2001/02:AU9	127
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	127
25 § Märkningsdirektivet om tobaksvaror.....	128
Socialutskottets betänkande 2001/02:SoU20	128
Anf. 181 LARS ELINDERSON (m).....	128
Anf. 182 LENA OLSSON (v).....	129

Anf. 183 LARS ELINDERSON (m) replik.....	129	Prot. 2001/02:115
Anf. 184 LARS GUSTAFSSON (kd)	129	29 maj
Anf. 185 KENT HÄRSTEDT (s)	130	<hr/>
Anf. 186 LARS ELINDERSON (m)	131	
Anf. 187 KENT HÄRSTEDT (s)	131	
Anf. 188 LARS ELINDERSON (m)	132	
Anf. 189 KENT HÄRSTEDT (s)	132	
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	132	
26 § Bordläggning.....	132	
27 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	133	
28 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	133	
29 § Kammaren åtskildes kl. 17.40.....	136	

Prot. 2001/02:115
29 maj

Elanders Gotab, Stockholm 2002